

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Α΄, Β΄, Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1975

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19485

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Α', Β', Γ' και Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τὸ παρὸν βιβλίον δεόν νά διαφυλαχθῆ καὶ διὰ τὰς Β', Γ'
καὶ Δ' τάξεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπίσης θὰ χρησιμοποιηθῆ.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1975

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Φ Θ Ο Γ Γ Ο Λ Ο Γ Ι Κ Ο Ν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος ι) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π.χ. καὶ μὲ τὸ η ἢ τὸ υ) : *εἰς, μῦς, μυστήριον.*

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανε ἐν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγασμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του β α ὤ. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ β ἢ ὅπως τὸ υ εἰς λέξεις, ὅποια π.χ. ἡ λέξις *αὔριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαιτέρος φθόγγος, τὸ j (γιώτ), τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ j, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π.χ. *Πανάγιω* (*Πανάγιω*) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν ι εἰς τὰς λέξεις π.χ. *παιδιά, καθάριος*.

α') Φωνήεντα.

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἐπτὰ φωνήεντα α, ε, η, ι, ο, υ, ω :

α) τὸ ε καὶ τὸ ο λέγονται **βραχέα** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν)

β) τὸ η καὶ τὸ ω λέγονται **μακρά** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν η ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον ε (ἦτοι περίπου ὡς εε), τὸ δὲ ω ὡς παρατεταμένον ο (ἦτοι περίπου ὡς οο) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἴνα δηλωθῆ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον $\smile$, ἵνα δὲ δηλωθῆ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον — , ὡς π. χ. κτημᾶ, κτησίς, πῆχῦς — ὠρᾶ, τίμη, θῆμός.

β') Σ ύ μ φ ω ν α.

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἑνέα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**.

2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ

3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλᾶ**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (Γ) καὶ τὸ γιώτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικά** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ.

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἢ ὁποῖα τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἦτοι λεπτά) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἔνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρα** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκηται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ: ἀγκυρα, ἀγγεῖον, ἄγχω, ἄξω.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλεισταίως προέρχονται ἀπὸ ἑνωσιν δύο συμφώνων, ἦτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων: κόραξ (κόρακς), Ἄραψ (Ἄραβς), Θήβαζε (Θήβασδε), ζάπλουτος (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφώνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἔνρινα	μ	ν
	ύγρα	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλαῖ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι.

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς :
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, α, η, ω. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτώ
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς
α, η, ω λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ διφθόγγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **α** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **ω** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ διφθόγγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν καὶ ρ ὡς αβ, εβ, ηβ, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς αφ, εφ, ηφ. Ἀρχῆθεν ὁμως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἦτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : *Νεράϊδα, ἀυλολέιμονο, ρόϊδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικάς** διφθόγγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὁμως, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : *ἌΙΔΗΣ* (πρόφ. ἄδης), *ΤΗι ΘΕΩι* (πρόφ. τῆ θεῶ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραὶ. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι—μοῦσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι*.

δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός.

§ 8. **Συλλαβή** λέγεται τεμάχιον λέξεως αποτελούμενον από έν η̄ περισσότερα σύμφωνα με έν φωνήεν η̄ δίφθογγον : *τε-τρά-δρα-χμον*, *στρα-τεύ-μα-τα*.

Συλλαβή λέξεως δύναται να αποτεληται και από έν μόνον φωνήεν η̄ μίαν δίφθογγον : *ϊ-α*, *οϊ-ει* (= νομίζεις).

§ 9. 1) Κατά τον αριθμόν τῶν συλλαβῶν της, μία λέξις, εάν ἔχη μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. *μῦς*), εάν ἔχη δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. *οἶκος*), εάν ἔχη τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. *παιδίον*) και εάν ἔχη περισσότερας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. *φιλόσοφος*).

2) Ἡ τελευταία συλλαβή λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει συλλαβάς περισσότερας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ἡ πρὸ τῆς ληγουσῆς λέγεται **παραλήγουσα**, και ἡ πρὸ τῆς παραληγουσῆς λέγεται **προπαραλήγουσα**, ἡ δὲ πρώτη συλλαβή αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμός λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμός εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

α) Ἐν ἰσῶνων εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἡ δίφθογγων) συλλαβίζεται μετὰ τὸ ἐπόμενον του φωνήεν (ἡ δίφθογγον) : *λέ-γο-μεν*, *ἄ-πει-ροι*.

β) Δύο ἰσῶνων εὐρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἡ δίφθογγων) συλλαβίζονται μετὰ τὸ ἐπόμενον των φωνηέν (ἡ δίφθογγον), εάν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ και εάν εἶναι ἀρκτικὰ λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται και συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον μετὰ τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον μετὰ τὸ ἐπόμενον φωνήεν (ἡ δίφθογγον) : *πέ-τρα* (τρόπος), *βά-θρον* (θρόνος), *ἔ-στω* (σταυρός)· ἄλλὰ : *βάλ-λω*, *ἐν-νέα*, *ἔλ-κω*, *ἄρ-μα*, *ἐν-τερον*.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ἢ χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται και αὐτὰ μετὰ τὸ ἐπόμενον φωνήεν : *πρά-γμα*, *δρα-χμή* (κμητός), *ἀρι-θμός* (τμημα), *φά-τνη* (θνητός), *δά-φνη* (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετά τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος, ὅταν καί τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς : ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βά-πτρον (κτῆμα), ἰ-σχρός (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καί τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον : ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἄμ-βρακία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτός ἐάν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῆ ἔκθλιψις, ὅποτε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἀπλαῖ λέξεις : προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλά : πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιππος, ἄ-γρυνος, πρω-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται :

1) **φύσει μακρά**, ἐάν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : κοί-τη, χρού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐάν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν : ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεῖα**, ἐάν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε : ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι.

1. Τὰ πνεύματα.

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημείου πνεύματος ἢ **πνεῦμα**.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ **ψιλή** (°), ἥτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἡ **δασεῖα** (°), ἥτοι σημεῖον παχεῖας πνοῆς : ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἥτοι ἡ δασεῖα, ἐπροφέρετο ἀρχῆθεν περὶπου ὄπως νῦν τὸ σύμφωνον χ' π. χ. ἵππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. Δασύνονται (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν)

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλοῦνται (ἦτοι λαμβάνουσι πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύονται.

2. Οἱ τόνοι.

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβὰς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἦτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβὰς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημείωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μῆν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἦτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημείωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνήεντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὁ) ἐλαιὼν — (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ.

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραλήγουσας : (ἄνθρωπος) φιλάνθρωπος, φιλανθρωπότητος.

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλον) διδασκάλων.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη δξύνεται : πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη δξύνεται : μήτηρ, παῦω.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται : μήτηρ, παῦε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικῆ, αἰτιατικῆ καὶ κλητικῆ τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, δξύνεται : ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὧ θεοὶ — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμήν, ὁ ἰμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενικὴ καὶ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονίζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῆ, κριτῶν, κριταῖς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδιζῆ ἡ λήγουσα : γέρον, γέροντος, γέροντες· ἀλλά : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) τιμῶ, (ἡχός) ἡχοῦς, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναϊρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐσταῶς) ἐστάως, (κληῖς - κληῖς) κλειῖς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αὔλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρός) εὔκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρὴν) μεγαλό-φρων, μεγαλόφρων.

12) Β α ρ ε ῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχη σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾶ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) ὀξεύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἀνὴρ·

2) παροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κόμη·

3) προπαροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : ἄνθρωπος·

4) περισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ·

5) προπερισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος·

6) βαρύτονος, ἐὰν ἔχη βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χιμῶν βαρὺς ἐπῆλθε — πείθω, παιδεύω.

Σημεῖωσις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἡὼς, ὁδός - Ἡὼς, Ὁράτιος· τῇ θεᾷ, ᾧδῇ - Ὡιδεῖον ἢ Ὡδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) Ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐταὶ ἀποτελοῦνται : Αἰγεύς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαιραῖ, τὰς σφαιράς, Οιδίπους.

γ) Ὅταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἄρτεμις, Ἥρα, Ὀμηρος, αἶρα, Αἴας, — εὔρος, αἶμα.

ς') Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικά ἄξεις.

1. Πρόκλισις.

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι ἄξεις, ἥτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὀ, ἦ, οἶ, αἶ**, αἶ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ** ἢ **ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὡς, εἶ, οὖ**, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην ἄξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι ἄξεις ἢ προκλιτικά**.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **οὖ** τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχη στίξις : ἐτόξευσον μὲν, ἐξικνούντο δ' οὖ. φῆς ἢ οὖ; πῶς γὰρ οὖ;

2. Ἐγκλισις.

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι ἄξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην ἄξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης ἄξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται· ἄνθρωπος τις ταυτὰ φησι τῷ πατρὶ μου.

Αἶ τοιαῦται ἄξεις λέγονται **ἐγκλιτικά ἄξεις** ἢ ἀπλῶς **ἐγκλιτικά** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικά ἄξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μου, μοί, μὲ — σοῦ, σοί, σὲ — οὖ, οἶ, ἐ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἶμι (= εἶμαι) καὶ φημί (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῆς·

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν — πώς, πῆ ἢ πῆ, ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιός-δε, Μέγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρουκός τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαιρά τις, στρατιῶται τινες) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικὴ (εἰ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινες — ὀρῶ σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρον τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δυσύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις ἔχη πάθει ἐκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσίν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγῆται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (Ὀμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζί μὲ αὐτὰς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἦδε, τόδε, — ὅσπερ, ἦπερ, ὅπερ — τοιόσδε, τοιάδε, τοιονδε — οὔτε, ὡσπερ, ὥστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τὸν τονισμόν : ἦδε, ἦπερ, τοιάδε, οὔτε, ὡσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ.

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἑξῆς σημεῖα :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,)· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀνωτανωμίαν **δ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **δτι**·

2) τὰ διαλυτικά (··)· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : ἀϋπνία, τοῦ Γαίτου·

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἄυλος, ἄβλου, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἦτοι :

α') ἡ τελεία στιγμή (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περίοδοι, ἦτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμή ἢ ἄνω στιγμή (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἦτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεώς τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμόν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπλήξιν κ.τ.τ.·

ς') τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπάται, ἦτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ.·

ζ') ἡ παρένθεσις [( )]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξηγήσιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαχέονται ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἦτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται φθογγικὰ πάθη, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάδη φωνηέντων και διφθόγγων. Εύφωνα σύμφωνα.

1. Συναίρεσις.

§ 24. Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (Ἄθηνάα) Ἄθηνᾶ, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾶ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλά : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις.

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θάγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἐπεράνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἢ κορωνίς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὄ, ἦ, οἰ, αἰ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεΐα : (ὁ ἀνὴρ) ἀνήρ, (ἃ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ : (ὁ ἄνθρωπος) ἄνθρωπος, (τοῦ ἀνδρὸς) τάνδρός, (τὸ ἱμάτιον) θοιμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταυτά, — (ἃ ἐγὼ) ἀγώ, (ὃ ἐφόρει) ούφορει, (οὗ ἔνεκα) οὔνεκα, — (ὦ ἀγαθὲ) ὠγαθὲ.

2) ἡ λέξις ἐγὼ μὲ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγῶδα, ἐγῶμαι.

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἢ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) κἀγώ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργου.

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μὲ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σημειώσεις 1. Μετὰ τὴν κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχορευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν : κᾶτα (= καὶ εἶτα) , ἐγῶδα (= ἐγὼ οἶδα) ἄλλὰ κάπειτα (= καὶ ἔπειτα) .

Σημειώσεις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας ἕτερος κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος ἄτερος : (τοῦ ἀτέρου) θάτερον, (τὸ ἄτερον) θάτερον.

3. Ἐκθλιψις.

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγη εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ υ, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίζη ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως ἐκθλιψις, ἧτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικῶ φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) ἀλλ' ἐγώ, (οὔτε εἶδον) οὔτ' εἶδον, (ἐπὶ αὐτόν) ἐπ' αὐτόν, (ἀπὸ ἐκείνου) ἀπ' ἐκείνου.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὁμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίη κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) παρ' ἐμοῦ, (παρὰ ἔχω) παρῆχω.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβέν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) ἐπ' αὐτοῦ.

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν ἑπτὰ, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) δειν' ἔπαθον, (ἑπτὰ ἦσαν) ἐπτ' ἦσαν.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) ὑφ' ἡμῶν, (κατὰ ἑαυτὸν) καθ' ἑαυτόν, (νύκτα ὄλην) νύχθ' ὄλην, (ἑπτὰ ἡμέραι) ἐφθήμερος ἄλλὰ : (σάκκος ὑφάντης) σακχυφάντης.

Σημειώσεις. Ἐκτὸς τοῦ υ δὲν ἐκθλιβονται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν α καὶ ο μονοσυλλάβων λέξεων, οἶον τά, τό, πρὸ κλπ.

β) τὸ τελικὸν ι τῶν προθέσεων ἄχρι, μέχρι, περί, τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων τί, τι καὶ ὄ,τι καὶ τοῦ εἰδικῶ συνδέσμου ὅτι.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα.

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτάς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικά** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἔστι** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν· παντάπασιν ἀνόμοιός ἐστιν ἐκεῖνῳ·

β') οἱ τύποι τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὕτω** : (οὕτω λέγουσιν) οὕτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ἄσταν ὁμοῦς ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι· (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (= οὐκ ἔτι) ἐσηματίσθη καὶ ἡ λέξις **μηκέτι** (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχη στίξεις : ἐξικνουῦντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων.

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόρδον (σκόροδον), γίγνομαι (γιγένομαι), ἔσχον (ἔσσχον)· (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἴνορο, ὕλακτω - ὕλαχτῶ - ἀλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὁμοῖον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγούμενης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἔτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πάσχει ἀντιμεταχώρησιν, ἥτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾱός, νηός) νεός, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾶ) βασιλέᾳ, (ἠοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται ποιοτικῶς, ἥτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται ποσοτικῶς, ἥτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρόν (ἐκτείνεται) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχύ (συστέλλεται) : ποιέω-ποιητής, ἴστυμι-ἴσταμεν, χιών-χιόνος·

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχύ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω-ἔφυγον, λείπω-ἔλιπον·

Ἡ ἔκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται ἀντέκτασις ἢ ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις : (μέλᾱν-ς) μέλᾱς, (ἐν-ς) εἷς, (ὀδόντ-ς) ὀδοῦς, (τιθέντ-ς) τιθεῖς, (φθέρ-ρω, φθέρρω) φθειρώ·

Σημεῖωσις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολλὰι συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλὰι ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, ἄφρων — λείπω, λοιπός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (Μετάπτωσις)·

β') Πάθη συμφώνων.

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων.

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἥτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ ζ, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ἑλλην, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραφ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῆ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ᾧ γέρον (ἀντὶ ᾧ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ)·

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃν λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφο-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προήλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) ἐκ Κορίνθου.

3) Τὸ **σ**, τὸ **j** καὶ τὸ **F** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **j** κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασύ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (σέρπω) ἔρω, (σέπομαι) ἔπομαι, (σίστημι) ἴστημι, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα ἔχω, (jῆπαρ) ἦπαρ, (Φοῖνος) οἶνος — (λέγοι-σο) λέγοι-ο, (τέλεσ-ος, τέλεος) τέλους (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-jω) τιμάω-ῶ, (καλέ-jω) καλέω-ῶ — (πνεύω, πνέF-ω) πνέω (πρβλ. πνεῦμα).

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα κ.τ.δ. προήλθον ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς τύπους κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς ἓν **σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) ἀπης, (ἐπίεδ-σα) ἐπίεσα. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) νύξ, κ.ά.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ**, **νδ**, **νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος· (ἰμᾶντ-σι) ἰμᾶσι, (ὀδδόντ-ς) ὀδοὺς, (λυθέντ-ς) λυθείς, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) σπεῖσω, (ἀσχω, πένθ-σομαι) πείσομαι (= θὰ πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾶν-ς) τάλᾶς, (κτέν-ς) κτεῖς· ἀλλὰ (κτεν-σὶ) κτεσί, (γείτον-σι) γείτοσι· (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : ἐνσημαίνω, ἐνσκήπτω, ἐνζεύγνυμι, ἐνράπτω, ἐνριως (ἀλλὰ καὶ ἔρριως).

Τῆς δὲ προθέσεως **σύν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους με αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῆ ἀπλοῦν **σ**, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σύν-σιτος) *σύσ-σιτος*· ἐὰν δὲ ἀκολουθῆ **ζ** ἢ **σ** με ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σύν-ζυγος) *σύζυγος*, (συν-σκευάζω) *συ-σκευάζω*, (συν-στρέφω) *συ-στρέφω*.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἄλληπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν **ἀνομοιώσεως**. Οὕτω προῆλθε τὸ **γίνομαι** ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **γίγνομαι**, **ἀγῆγοχα** (πρκμ. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ **ἀγῆγοχα**. (Πρβλ. **πενήντα** ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήκοντα).

Καὶ ὀλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὅμοιον κάπως σύμφωνον : **ἀμφορεὺς** (ἐκ τοῦ **ἀμφι-φορεὺς**), **σκίμπους** (ἐκ τοῦ **σκιμπό-πους**). Πρβλ. **νῦν** : **ἀποφοιτήριον** (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων.

§ 34. 1) Τὸ ἀρχικὸν **ρ** διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ **ρ**, ὅταν ταῦτα λαμβάνουσι αὐξήσιν ἢ ἀναδιπλασιασμόν **ε** : *ῥέω-ἔρρεον*, *ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριπα*·

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἣ ὁποῖα ἀρχίζει ἀπὸ **ρ**, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὐρεθῆ πρὸ τοῦ **ρ** βραχὺ φωνῆεν : *ῥητὸς-ἄρρητος-ἀπόρρητος*, *ῥωστός-ἄρρωστος*· ἄλλα : *εὐρωστος*, *εὐρυθμος*.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **ρ** ἢ τοῦ **μ** καὶ τοῦ **λ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **β** : *μεσημ-β-ρία* (ἐκ τοῦ *μεσημ-ρία*, ἐκ τοῦ *μεσημερία*), *μέμ-β-λωκα* (ἐκ τοῦ *μέ-μλω-κα*· πρβλ. *μολ-ὦν λαβέ*). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ **ν** καὶ τοῦ **ρ** ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος **δ** : ὁ ἀνὴρ, τοῦ *ἀνδρός* (ἐκ τοῦ *ἀν-ρός*, ἐκ τοῦ *ἀνερός*)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων.

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον **j**, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν **αν**, **αρ**, **ορ**, ἔπαθεν **ἐπένθεσις**, ἤτοι μετετέθη πρὸ τοῦ **ν** ἢ **ρ** καὶ ἠνώθη ἔπειτα μετὰ τὸ **α** ἢ **ο** εἰς δίφθογγον **αι** ἢ **οι** (ὑφάν-**j**ω) *ὑφαίνω*, (*τάλαν-**j**α*) *τάλαινα*, (*χαρ-**α***, *χάρ-**j**ω*) *χαίρω*, (*μό-**ρα***, *μόρ-**j**α*) *μοῖρα*· (πρβλ. *χαμαῖλι-χαῖμαλί*).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων.

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (ὄνυχ-ς) ὄνυξ.

2) Χειλικὸν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (Ἄραβ-ς) Ἄραβ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω· (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἓν ἐνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος, ἦτοι τοῦ ᾱ εἰς η (ἢ ᾱ), τοῦ ε εἰς ει, τοῦ ἰ ἢ ῠ εἰς ἰ ἢ ῡ : (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνειμα, (φαίνω, ἔφαν-σα, ἔφᾶν-να) ἔφηνα, (ἀγγέλλω, ἠγγελ-σα, ἠγγελ-λα) ἠγγειλα, (φύρω, ἔφῦρ-σα, ἔφῦρ-ρα) ἔφῦ-ρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, Ἔρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω·

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἓν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου ε εἰς ει καὶ τοῦ ἰ ἢ ῠ εἰς ἰ ἢ ῡ : (τέν-jω, τέννω) τείνω, (κλι'ν-jω, κλι'ν-νω) κλι'νω, (ἀμῦ'n-jω, ἀμῦ'n-νω) ἀμῦ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτι'ρ-jω, οἰκτι'ρ-ρω) οἰκτι'ρω, (φῦρ-jω, φῦρ-ρω) φῦ'ρω·

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιῶτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεῦθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (τάραχ-jω) ταρασσω ἢ ταραττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάτ-jω) πλάσσω.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεῦθη εἰς ζ : (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-jω) οἰμώζω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ **δ** συνεχωνεύθη μὲ αὐτὸ εἰς **ζ** : (παῖδ-**ζ**) παῖ**ζ**ω, (ἐρίδ-**ζ**) ἐρί**ζ**ω·

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ **ντ**, **νδ** ἢ **νθ**) συνεχωνεύθη πρῶτον μὲ τὸ ὀδοντικὸν εἰς **σ** καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ **ν**, μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-**σα**, πᾶν-**σα**) πᾶ**σα**, (λυθέντ-**σα**, λυθέν-**σα**) λυ**θ**εῖ**σα**, (ἐκόντ-**σα**, ἐκόν-**σα**) ἐκοῦ**σα**· (πρβλ. § 33, 5)·

5. Τροπαὶ συμφώνων.

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἑτερόπουν (σ υ μ π ν ε υ μ α τ ῖ ζ ε τ α ι, ἦτοι) γίνεται ὁμόπουν μὲ τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : ταγ-ὸς (ταγ-τὸς) τακ-τὸς, (ἐτάχ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τὸς) κρυπ-τὸς, (κρύφ-δην) κρύβ-δην. Οὕτω καὶ ἐπ-τὰ (ἀλλά : ἐβ-δομος), ὀκ-τὼ (ἀλλά : ὄγ-δοος)·

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν μὲ ὀδοντικὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ — πτ, βδ, φθ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τῆς προθέσεως **ἐκ** τὸ **κ** δὲν συμπνευματίζεται : ἐκδέρω, ἐκθῶ, ἐκφέρω, ἐκχῶ κτλ.

2) Οὐρανικὸν **κ** ἢ **χ** εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** γίνεται **γ** : διώκ-ω (διωκ-μὸς) διωγ-μὸς, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα **κχ**, **χμ** : ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** (ἄ φ ο μ ο ι ο ὦ τ α ι μὲ αὐτὸ, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ **μ** : κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τρίβ-ω (τριβ-μα) τριμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ** : ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ἄδ-ω (ἄδ-μα) ἄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τὸς) πισ-τὸς.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** : Ἄτθις, Πιτθεύς, Κάδμος, πυθμήν, ἀτμός. Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ **ττ**, τὸ ὅποῖον προῆλθεν ἀπὸ κ_ι ἢ γ_ι ἢ χ_ι (βλ. ἀνωτέρω)·

5) Τὸ **τ** τῆς συλλαβῆς **τι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς **σ** : **πλοῦτ-ος** (**πλοῦτ-ιος**) **πλούσ-ιος**, **ἀθάνατ-ος** (**ἀθανατ-ία**) **ἀθανασία**, **ἐκόντ-ες** (**ἐκόντ-ιος**, **ἐκόνσ-ιος**) **ἐκούσ-ιος**· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἄλλά : **αἰτία**, **σκότιος**, **ἐναντίος** κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ** : (**ἐν-κύπτω**) **ἐγκύπτω**, (**συν-γράφω**) **συγγράφω**, (**συν-χέω**) **συγχέω**, (**ἐν-ξίω**) **ἐγξίω**·

β') πρὸ χειλικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ** : (**ἐν-πνέω**) **ἐμπνέω**, (**συν-βάλλω**) **συμβάλλω**, (**ἐν-φύομαι**) **ἐμφύομαι**, (**ἐν-ψυχος**) **ἐμψυχος**·

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ**, **ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : **ἐν-μένω**) **ἐμμένω**, (**συν-λέγω**) **συλλέγω**, (**συν-ράπτω**) **συρράπτω**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἔτυμολογικῶς με αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ** : **μιαίνομαι** (**μεμίαν-μαι**) **μεμίασμαι**, **μίασμα** — **ὑφαίνομαι** (**ὑφαν-μαι**) **ὑφασμαι**, **ὑφασμα**.

7) "Ὅταν συμβῆ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουσιν ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἥτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : **χορεύω-κεχόρευκα** (ἐκ τοῦ **χε-χόρευκα**), **φύω-πέφυκα** (ἐκ τοῦ **φέ-φυκα**), **θύω-τέθυκα** (ἐκ τοῦ **θέ-θυκα**), **ἐτέθην** (ἐκ τοῦ **ἐθέ-θην**), **θρέμμα** (ἐκ τοῦ **θρέφ-μα**)· **τρέφω** (ἐκ τοῦ **θρέφ-ω**), καὶ **τροφή** (ἐκ τοῦ **θροφ-ή**) ἢ **θριξί**, **ταῖς θριξί**, ἀλλὰ **τριχ-ός**, **τριχ-ες** κτλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : **ὠρθώθην** (ὅπως ὠρθώσω, ὠρθωσα κλπ.), **ἐθέλχθην** (ὅπως θέλω, θέλωσα κλπ.), **φάθι** (ὅπως φάτω, φατέ κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : **ἐλύθην**, **λύθητι** (ἐκ τοῦ **λύθηθι**).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου.

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : **ἄρθρον**, (ὄνομα) **οὐσιαστικόν**, (ὄνομα) **ἐπίθετον**, **ἀντωνυμία**, **μετοχή**, **ῥῆμα**, **ἐπίρρημα**, **πρόθεσις**, **σύνδεσμος** καὶ **ἐπιφώνημα**.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἕξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται **κ λ ι τ ἄ**, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφὰς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεὸν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται **ἄ κ λ ι τ α**, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπὲρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται **τ ὕ π ο ι** αὐτῆς (π.χ. ἦρωσ, ἦρωος, ἦρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἦρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ **ω** τοῦ θέματος ἦρω-, τὸ **γ** τοῦ θέματος λέγ-).

2. Π τ ὠ σ ε ι ς.

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται **π τ ὠ τ ι κ ἄ**, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οί τύποι, ὑπό τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ ὀνομαστική, ἡ γενική, ἡ δοτική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική.

1) Ὀνομαστική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίς ; (Τίς ἦλθεν ; Ὁ Παῦλος).

2) Γενική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνος ; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον , Τοῦ Παύλου).

3) Δοτική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τίνα ; (σὲ ποιόν ;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; Τῷ Παύλῳ = εἰς τὸν Παῦλον).

4) Αἰτιατική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;). (Τίνα εἶδες ; Τὸν Παῦλον).

5) Κλητική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : Παῦλε, ἰατρέ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται με ἐν ὄνομα ὄρθαι πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται πλάγια πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις.

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμόν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον : ὁ μαθητής, ἡ μαθήτρια, τὸ δένδρον.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικόν γένος ἐνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : οἰκ-ος, οἰκ-ία, μῆλ-ον. Κανονικῶς ὁμοῦς τὸ γραμματικόν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὅποιον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον δ, θηλυκά ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ἦ, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον τό : δ λίθος, ἡ ἄβδος, τὸ κοράσιον.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικόν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἥτοι δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαίνονμενον ὄν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (ὁ λίθος, ἡ ἄβδος)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαίνονμενον ὅν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ **ἐνικός**, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ **πληθυντικός**, ὅστις δηλοῖ πολλά ὄντα, καὶ ὁ **δουικός**, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα : τὼ *ὀφθαλμῶν* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ **πρώτη**, ἡ **δευτέρα** καὶ ἡ **τρίτη**.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἤτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον **ὁ, ἡ, τό**. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός			Πληθυντικός			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

(Δουικός : ὄνομ. καὶ αἰτ. **τώ**, γεν. καὶ δοτ. **τοῖν** καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : **τά, ταῖν**).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα **ὦ**, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 43. Ὄνόματα οὐσιαστικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται **συγκεκριμένα** : Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται **ἀφηρημένα** : θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) **ὀνόματα κύρια**, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος.

2) **ὀνόματα προσηγορικά**, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζώων ἢ πραγμάτων : μαθητής, ἵππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνῆρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον — ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ**, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται **ἐπίκοινα** : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ ἵππος-ἡ ἵππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους**.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ**.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοινωνῶν οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρρην-ἡ ἄρρην, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρρην ἀετός, ἡ ἄρρην ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ας ἢ -ης**, καὶ θηλυκά εἰς **-α ἢ -η**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρείδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτής
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμία	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τὸν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτὴν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτὰ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρείδων	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρείδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίας	Ἀτρείδας	βουλευτὰς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τὴν	μάχαιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. νυμφα-)	(θ. τιμα-)			
ὄν.	ἡ	νύμφη	τιμή	αἱ	νύμφαι	τιμαί
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφη	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τήν	νύμφην	τιμὴν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ὦ	νύμφη	τιμή	ὦ	νύμφαι	τιμαί

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτόκλιτων.

		Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
		Ἄρσεικόν	Θηλυκόν		Ἄρσ. καὶ Θηλ.		
ὄν.	-ās	ἡ -ης	-ā	ἡ -ᾶ	ἡ -η	-αι	
γεν.	-ου		-ās	ἡ -ης		-ῶν	
δοτ.	-α	ἡ -η	-α	ἡ -η		-αις	
αἰτ.	-ᾶν	ἡ -ην	-ᾶν	ἡ -ᾶν	ἡ -ην	-ᾶς	
κλητ.	-ᾶ	ἡ -η	ἡ ᾶ	-ᾶ	ἡ -ᾶ	ἡ -η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι α ἢ η· π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἔνικ. ὀνομαστικῆς -ας προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς -ῶν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ων, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς -ας ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -υς (-ανς = ᾶς) (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ α εἰς τὴν κατάληξιν -ās (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν -α τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ ὄρνιθοθήρᾶς, τοὺς Ἄτρείδᾶς, τῆς χώρᾶς, τὰς σφαιρᾶς (τῷ Ἄτρεί-δᾶ, τῷ μούσᾶ).

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τόνιζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἄτρείδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἔτησίαι = τὰ μελτέμια, τῶν ἔτησίων (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσεικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ης, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς ᾶ

- 1) τὰ ἐθνικά : ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·
 2) τὰ εἰς **-της** : ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς **-άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης** κλπ.
 (ἴθιοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα) : ὦ γυμνασιάρχῃα, ὦ γεωμέτρῃα, ὦ παντοπῶλα, ὦ παιδοτρίβα, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς **-α** τὸ **α** τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆν ἢ **ρ**, λέγεται **καθαρὸν α** (οἰκί-α, ὄρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ **ρ**, λέγεται **μὴ καθαρὸν α** (ῥίξ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρὸν **α** εἶναι μακρὸν : βασιλειᾶ, θήρᾶ·
 2) τὸ μὴ καθαρὸν **α** εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς **η** : γλῶσσᾶ (γλώσσης, γλώσση), μᾶζᾶ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρὸν **α** εἶναι βραχὺ :

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εἴνοια κτλ·

2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα·

3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς **-ρα** δισύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα καὶ σφῆρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ **α** εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾶ) τὴν χώρᾶν, ὃ χώρᾶ, (ἡ γλῶσσᾶ) τὴν γλῶσσᾶν - ὃ γλῶσσᾶ.

2. Συνηρημένα.

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **α** τοῦ θέματος ἄλλο **α** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἰθηνᾶα) Ἰθηνᾶ, (μνάα) μνά, (Ἐρμέας) Ἐρμῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. Ἐρμεα-, Ἐρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)	(θ. γαλαα-, γαλη-)
ὀν.	ὁ Ἐρμῆς	ἡ μνά	ἡ γαλή
γεν.	τοῦ Ἐρμοῦ	τῆς μνάς	τῆς γαλής
δοτ.	τῷ Ἐρμῆ	τῇ μνά	τῇ γαλή
αἰτ.	τὸν Ἐρμῆν	τὴν μνά	τὴν γαλήν
κλητ.	ὦ Ἐρμῆ	ὦ μνά	ὦ γαλή

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμαῖς	τάς	μναῖς	γαλαῖς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουσιν εἰς **η** : ὁ Ἑρμῆας-Ἑρμῆς· ἐνῶ : τοὺς Ἑρμῆας Ἑρμῆς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναίρετως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ : ὁ βορέας - ὁ βορραῖς, τοῦ βορέου - τοῦ βορραῖ, τῷ βορέα - τῷ βορραῖ κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.

Ἐνικὸς

	(θ. ἄνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)	(θ. ψηφο-)	(θ. ὁδο-)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἰατρός	ἡ ψῆφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἰατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἀνθρώπον	ἰατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἄνθρωπε	ἰατρέ	ὦ ψῆφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ ψῆφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἰατροὺς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ ψῆφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
	(θ. ποτήριον-)	(θ. φυτόν-)			
ὄν.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τά ποτήρια	φυτά	
γεν.	τοῦ ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν ποτηρίων	φυτῶν	
δοτ.	τῷ ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς ποτηρίοις	φυτοῖς	
αἰτ.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τά ποτήρια	φυτά	
κλητ.	ὦ ποτήριον	φυτόν	ὦ ποτήρια	φυτά	

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων.

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ῳ	-ῳ	-οις	-οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτερόκλιτα εἶναι ο (ἢ ε)· π.χ. ἡ κατάληξις -ος ἢ -ον προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς ἢ -ν, ἡ κατάληξις -ους ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ονς=ους· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασθήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις α εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα.

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν· (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-)	(θ. ῥοο-, ῥου)	(θ. προχοο-, προχου-)	(θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)	
ὄν.	ὁ	ἔκπλους	ῥοῦς	ἢ πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἔκπλου	ῥοῦ	τῆς πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἔκπλω	ῥῷ	τῇ πρόχῳ	τῷ ὀστῷ
αἰτ.	τόν	ἔκπλουν	ῥοῦν	τὴν πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἔκπλοι	ῥοῖ	αἱ πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἔκπλων	ῥῶν	τῶν πρόχων	τῶν ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἔκπλοις	ῥοῖς	ταῖς πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἔκπλους	ῥοῦς	τάς πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις.

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα:

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς κατάληξεις τῶν ἀσυναίρέτων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναίρέσεως τοῦ **ο+ο** ἢ **ε+ο**).

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25).

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν).

3. Ἀττικὸκλιτα.

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς -ως, -ων: ὁ Ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεὼς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικὸκλίτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὀμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παράδειγματα.

Ένικὸς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενελεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεώς	Μενέλεωσ	ἡ ἄλωσ	τὸ ἀνώγεωσ
γεν.	τοῦ νεώ	Μενέλεω	τῆσ ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῶ	Μενέλεω	τῇ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τόν νεών	Μενέλεωσ	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεωσ
κλητ.	ὦ νεώς	Μενέλεωσ	ὦ ἄλωσ	ὦ ἀνώγεωσ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεών	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεωσ
δοτ.	τοῖσ νεῶσ	—	ταῖσ ἄλωσ	τοῖσ ἀνώγεωσ
αἰτ.	τούσ νεώσ	—	τάσ ἄλωσ	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις.

§ 60. Τὰ ἀπτικόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει ἰ ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῷ νεῶ (τῷ θεῶ), οἱ νεῶ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεώς, τοῦ λεώ — ὁ Δεξιλέωσ, τοῦ Δεξιλέω — ὁ ταῶσ, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀπτικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικόν **ν** : τὸν Ἄθω, τὴν Ἄλω, τὴν Ἐω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις.

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α**, **ι**, **υ**, **ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφῶνων

(ν, ρ, ς, ξ, ψ), εις δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς -ος (καὶ σπανιώτερον εἰς -ως ἢ -ους).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσώτεραν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ς, καὶ ταῦτα λέγονται κατὰ ληκτικὰ (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται ἀκατὰ ληκτικὰ (λιμὴν, γέρον).

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι μονόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κλπ.).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του μακρὸν φωνῆεν, λέγεται ἰσχυρόν (λιμην- χιον-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του βραχὺ φωνῆεν, λέγεται ἀσθενές (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς -ος (Ἕλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμὴν — χιόν-ος, χιών.).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυ-ς, στάχυ-ος, — πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγῶν-ος — γέρον, γέροντ-ος).

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατρίδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμὴν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος). (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα.

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντόληκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδέτερου.

§ 68. α') Καταληκτικὰ εἰς -ως, -ωςος ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ὸς	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ὸς
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ὶ	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ὶ
αἰτ.	τὸν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρυ-ες
γεν.	τῶν ἥρω-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σὶ
αἰτ.	τούς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθῦ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρυ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελος εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν· (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτηρὰ ι, ὅπως ὁ κῆρ, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ δῆς), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Σθένεσις, προσέτι δὲ τὰ ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κῆρ, τοῦ κη-ός, τῷ κη-ί, τὸν κη-ν, οἱ κη-ες, τῶν κη-ῶν, τοῖς κη-σὶ, τοὺς κη-ς κτλ.

Παρατηρήσεις.

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ὦ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθῦ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζωνται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὄφρῦς — τοὺς ἰχθῦς.

§ 70. β') Καταληκτικά άρσενικά και θηλυκά εις -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, και τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ.

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι- πρυτανε-) (θ. πολι- πολε-) (θ. πελεκυ- πελεκε-) (θ. ἄστυ- ἄστε-)

ὄν.	ὁ	πρύτα ^ν -ις	ἡ	πόλι-ις	ὁ	πέλεκυ-ις	τὸ	ἄστυ
γεν.	τοῦ	πρυτάνε- ως	τῆς	πόλε-ως	τοῦ	πελέκε-ως	τοῦ	ἄστε-ως
δοτ.	τῷ	πρυτάνει	τῇ	πόλει	τῷ	πελέκει	τῷ	ἄστει
αἰτ.	τὸν	πρύτα ^ν - ν	τὴν	πόλι- ν	τὸν	πέλεκυ- ν	τὸ	ἄ ^σ τυ
κλητ.	ὦ	πρύτα ^ν	ὦ	πόλι	ὦ	πέλεκυ	ὦ	ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	πρυτάνεις	αἱ	πόλεις	οἱ	πελέκεις	τὰ	ἄστη
γεν.	τῶν	πρυτάνε-ων	τῶν	πόλε-ων	τῶν	πελέκε-ων	τῶν	ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς	πρυτάνε-σι	ταῖς	πόλε-σι	τοῖς	πελέκε-σι	τοῖς	ἄστε-σι
αἰτ.	τούς	πρυτάνεις	τάς	πόλεις	τούς	πελέκεις	τὰ	ἄστη
κλητ.	ὦ	πρυτάνεις	ὦ	πόλεις	ὦ	πελέκεις	ὦ	ἄστη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν** καὶ τὰ ὀνόματα **τίγρις** καὶ **τύρις**. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ **πέλεκυς** κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ **πῆχυς**, ὁ **πρέσβυς**, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ **ἔγχελυς** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Κατάληξις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἄρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.

Ἄρσ. καὶ Θηλ.

Οὐδ.

ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σῖ	-σῖ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ἢ	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχώσεως: πόλη-**ος**, πόλε-**ως** — βασιλῆ-**ος**, βασιλέ-**ως** (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολὴν τοῦ **ν** πρὸ τοῦ **ς** (βλ. § 32, 4 καὶ 33,6).

Παρατηρήσεις.

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς **-ις** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **ι** (*πρυτανι-*, *πολι-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πρυτανε-* *πολε-*), ὅσα δὲ λήγουν εἰς **-υς** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **υ** (*πελεκυ-*, *πηχυ-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πελεκε-*, *πηχε-*)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ι** ἢ **υ**, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ε**, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα **ε** μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων τὸν συναυροῦν εἰς **ει** (*πόλε-ι*, *πόλει* — *πόλε-ες*, *πόλεις*)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : *πόλε-ως*, *πήχε-ων*·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ν**, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : *αἱ πόλεις*, *τάς πόλεις* — *οἱ πῆχεις*, *τοὺς πῆχεις*.

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ **ε** συναυρεῖται μὲ τὴν κατάληξιν **-α** εἰς **-η** : (ἄστε-α) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς **-εὺς** (*γεν.-έως*), εἰς **-αῦς** καὶ εἰς **-οῦς**, **μονόθεμα**.

Ἐνικὸς

	(θ. ἱππευ-)	(θ. ἀλιευ-)		(θ. γραυ-)		(θ. βου-)
ὄν.	ὁ ἱππεύ-ς	ἀλιεύ-ς		ἡ γραῦ-ς	ὁ	βοῦ-ς
γεν.	τοῦ ἱππέ-ως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς	γρα-ός	τοῦ	βο-ός
δοτ.	τῷ ἱππεῖ	ἀλιεῖ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ	βο-ῖ
αἰτ.	τὸν ἱππέ-ᾱ	ἀλιέ-α καὶ ἀλιᾶ	τὴν	γραῦ-ν	τὸν	βοῦ-ν
κλητ.	ὦ ἱππεῦ	ἀλιεῦ	ὦ	γραῦ	ὦ	βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἱππεῖς	ἀλιεῖς	αἱ	γραῖ-ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν ἱππέ-ων	ἀλιέων καὶ ἀλιῶν	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βο-ῶν
δοτ.	τοῖς ἱππεῦ-σι	ἀλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σὶ	τοῖς	βου-σὶ
αἰτ.	τούς ἱππέ-ᾱς	ἀλιέ-ας καὶ ἀλιᾶς	τάς	γραῦ-ς	τούς	βοῦ-ς
κλητ.	ὦ ἱππεῖς	ἀλιεῖς	ὦ	γραῖ-ες	ὦ	βό-ες

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ **υ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραῦσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραός, γραῆς (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ **ε** τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτήρος **υ**, συναιρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων εἰς **ει** : (ἱπέ-ι) ἱπιεῖ, (ἱπέ-ες) ἱπιεῖς, (ἱπέ-ε) ἱπιεῖ (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ **α** τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ **ε** τοῦ θέματος συνήθως συναιροῦν τὸ **ε** τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον **ω** καὶ **α** τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ἀκατάληκτα εἰς -ῶ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. Λητω-, Λητο-)		(θ. ἡχω-, ἡχο-)
ὄν.	ἡ Λητώ		ἡ ἡχώ
γεν.	τῆς Λητοῦς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῆς ἡχοῦς
δοτ.	τῇ Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ι)	τῇ ἡχοῖ
αἰτ.	τὴν Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	τὴν ἡχώ
κλητ.	ὦ Λητοῖ		ὦ ἡχοῖ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὁσάκις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν δέξονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα.

1. Ἄφωνόληκτα.

§ 78. Τὰ ἄφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἤτοι με̄ χαρακτῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ)·
- 2) χειλικόληκτα, ἤτοι με̄ χαρακτῆρα χειλικὸν (π, β, φ)·
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἤτοι με̄ χαρακτῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -Ξ, -Ψ, -Σ, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ὄνουξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ὸς	τοῦ	ὄνουχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ὶ	τῷ	ὄνουχ-ι
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ὄνουχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ὄνουξ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ὄνουχ-ες
γεν.	τῶν	φυλάκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ὄνούχ-ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξί	τοῖς	ὄνουξι
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ὄνουχ-ας
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ὄνουχ-ες

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν.	ὁ	κώνωψ	Ἄραψ	οἱ	κώνωπ-ες	Ἄραβ-ες
γεν.	τοῦ	κώνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κωνώπ-ων	Ἄράβ-ων
δοτ.	τῷ	κώνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κώνωψι	Ἄραψι
αἰτ.	τὸν	κώνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κώνωπ-ας	Ἄραβ-ας
κλητ.	ὦ	κώνωψ	Ἄραψ	ὦ	κώνωπ-ες	Ἄραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ὄνουχ-ς, κώνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἄραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα.

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

ὄν.	ὁ	τάπης	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ὄρνιθ-ος

δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῆ	Ἑλληνίδ-ι	τῷ	ὄρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τῆν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ὄρνιν
κλητ.	ᾧ	τάπητς	ᾧ	Ἑλληνίς	ᾧ	ὄρνι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ὄρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ὄρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπητ-σι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ὄρνι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ὄρνιθ-ας
κλητ.	ᾧ	τάπητ-ες	ᾧ	Ἑλληνίδ-ες	ᾧ	ὄρνιθ-ες

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῷ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριᾶ-σι	ἐλέφα-σι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ᾧ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ᾧ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *τάπητ-ς*, *Ἑλληνίδ-ς*, *ὄρνιθ-ς*, *ἀνδριάντ-ς*, *ἐλέφαντ-ς*, *-τάπητ-σι*, *Ἑλληνίδ-σι*, *ἀνδριάντ-σι*, *ἐλέφαντ-σι* (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 81. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος.

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. γερωντ-, γερонт-)

(θ. σωματ-)

ὄν.	ὁ	γέρων	οἱ	γέροντ-ες	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
γεν.	τοῦ	γέροντ-ος	τῶν	γερόντ-ων	τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων
δοτ.	τῷ	γέροντ-ι	τοῖς	γέρου-σι	τῷ	σώματ-ι	τοῖς	σώμα-σι
αἰτ.	τὸν	γέροντ-α	τούς	γέροντ-ας	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
κλητ.	ᾧ	γέρον	ᾧ	γέροντ-ες	ᾧ	σῶμα	ᾧ	σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέρωντ*, *γέροντ*, *σώματ*, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ-σι*, *σώματ-σι* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάπησ, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὁδοὺς).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτενα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν) .

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτενα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας** (**-αντος**) βαρύτενα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ) . (βλ. § 33, 1) .

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τὰ ὀνόματα ἡ ἀλώπηξ (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ ποῦς (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (ἀλώπηκ-, πουδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὸ δὲ ὄνομα ἡ θριξ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θριξ, ὦ θριξ, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί) . (βλ. § 37, 7) .

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μετὰ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω ἢ α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε ἢ α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει ἢ ο + ει** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφάντων), τοῦ Ξενοφάντος (Ξενοφάντων-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλᾶντων-ς, ἀλλᾶσις), τοῦ ἀλλᾶντων-ος (ἀλλᾶντων-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόντων-ς, πλακοῖσις), τοῦ πλακόντων (πλακόντων-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5) .

2. Ἡμιφωνόληκτα.

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) ἐνρινόληκτα, ἥτοι μετὰ χαρακτῆρα τοῦ θέματος ἐνρινον (**ν**) .

2) ὑγρόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγρὸν (λ , ρ)·

3) σιγμόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ .

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα.

1) Καταληκτικὰ εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφῖν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλην-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ δελφῖν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλην-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τὸν δελφῖν-α	παιᾶν-α	Ἑλλην-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν δελφῖν-ων	παιᾶν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς δελφῖ-σι	παιᾶ-σι	Ἑλλη-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλην-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλησι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. § 33, 6).

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κίων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμῆν	ἡ χελιδῶν	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίων-ος
δοτ.	τῷ ποιμέν-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίων-ι
αἰτ.	τὸν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τὸν κίων-α
κλητ.	ὦ ποιμῆν	ὦ χελιδῶν	ὦ κῖον

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὦ	ποιμέν-ες	ὦ	χελιδόν-ες	ὦ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑ γ ρ ὀ λ η κ τ α.

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥητορ-)
ὄν.	ὁ	κρατῆρ	ἀθήρ
γεν.	τοῦ	κρατῆρ-ος	ἀθέρ-ος
δοτ.	τῷ	κρατῆρ-ι	ἀθέρ-ι
αἰτ.	τόν	κρατῆρ-α	ἀθέρ-α
κλητ.	ὦ	κρατῆρ	ἀθήρ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατῆρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥητόρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὦ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα **ὁ κρατῆρ** κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα **ὁ σωτήρ** (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα **ὁ ἀθήρ** κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **ὁ ἀστήρ** (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα **ὁ σωτήρ** σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν **ὦ σῶτερ**, τὸ δὲ ὄνομα **ὁ ἀστήρ** σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν **τοῖς ἀστράσι** (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑ γ ρ ὀ λ η κ τ ο ν μὲ χαρακτηριστικὰ **λ** εἶναι μόνον **ὁ ἄλς** (τοῦ ἄλος, τῷ ἄλλ, τὸν ἄλα, ὦ ἄλς-οἱ ἄλες, τῶν ἄλῶν, τοῖς ἄλοσι, τοὺς ἄλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα.

§ 87. Οὐδέτερα ὑ γ ρ ὀ λ η κ τ α εἶναι τὰ ὀνόματα **τὸ ἕαρ** καὶ **τὸ νέκταρ**, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ **ἔαρ** ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : **ἔαρ - ἦρ**, τοῦ **ἔαρος - ἦρος**, τῷ **ἔαρι - ἦρι** κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα.

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ **λιμὴν**, ἡ **χιών**, ὁ **αἰθήρ**, ὁ **κοσμῆτωρ** — τοῦ **λιμέν-ος**, τῆς **χιών-ος**, τοῦ **αἰθέρ-ος**, τοῦ **κοσμῆτορ-ος** κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ **ἄκτις** — ᾧ **ἄκτις**, ὁ **πελεκάν** — ᾧ **πελεκάν**, ὁ **ποιμὴν** — ᾧ **ποιμὴν**, ἡ **χελιδών** — ᾧ **χελιδών**, ὁ **ἄσστηρ** — ᾧ **ἄσστηρ**.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτερα εἰς **-ων** (γεν. **-ονος**) καὶ **-ωρ** (γεν. **-ορος**), τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ **γεῖτων** — ᾧ **γεῖτων**, ὁ **αὐτοκράτωρ** — ᾧ **αὐτοκράτορ**.

Τὰ κύρια ὀνόματα **Ἄγαμέμνων** καὶ **Ἄριστογείτων** καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι προσέτι τὸν τόνον : ᾧ **Ἀγάμεμνον**, ᾧ **Ἀριστόγειτον**.

3) Σ Ὑ Γ Κ Ο Π Τ Ὀ Μ Ε Ν Α .

§ 89. Ἄκατάληκτα εἰς **-ηρ**, γεν. **-ρος**, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
	(θ. πατρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)					
ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνήρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ός	ἀνδρ-ός	τῶν	πατέρ-ων	ἄνδρ-ῶν
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἀνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἐνικὸς

ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρ-ος
τῇ	Δήμητρ-ι
τὴν	Δήμητρ-α
ᾧ	Δήμητερ

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς -ηρ ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **άνηρ** λέγονται σ υ γ κ ο π τ ὀ μ ε ν α, διότι (σ υ γ κ ὀ π τ ο υ ν, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **άνηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μετὰ τοῦ συγκομιμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως -σι ἔχουν α βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: *μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι.*

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **άνηρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: *μητρός, μητρὶ — ἀνδρός, ἀνδρὶ, ἀνδρῶν.*

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **άνηρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: *ὦ πάτερ, θύγατερ, ἄνερ.*

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: *ὦ γαστήρ* (κανονικῶς: πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σ ι γ μ ὀ λ η κ τ α .

α'. Οὐδέτερα εἰς -ας, γεν. -ως (ἡ -ατος).

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
ὄν.	τὸ	κέρας	τὰ	κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	τοῦ	κέρωσ ἢ τοῦ	τῶν	κερῶν ἢ τῶν κεράτ-ων
δοτ.	τῷ	κέρα ἢ τῷ	τοῖς	κέρα-σι
αἰτ.	τὸ	κέρας	τὰ	κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ	κέρας	ὦ	κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἔξ : κέρας, κρέας — γέρας, γῆρας — πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται : (κρέας-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέας-ι, κρέα-ι =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα **κρέας, γέρας** καὶ **γῆρας** (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα **τὸ κέρας** καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τερωῶν ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα **τὸ πέρας** (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα) : τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σ η μ ε ἰ ῶ σ ε ι ς . Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ συναίρέσεως τοῦ **α** + **α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα : τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δῶρα).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχεσ-) (θ. χρεεσ-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5).

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται, ἦτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ), τὸ ε+ι εἰς ει (τῷ δάσει-ῖ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουσαν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συναίρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

§ 96. γ'. Ἄρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα.

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	(θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)			(θ. Ἑρακλεησ- Ἑρακλεεσ)		
ὄν.	ὁ Σωκράτης	Ἑρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς	
γεν.	τοῦ Σωκράτους	Ἑρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἑρακλέων	
δοτ.	τῷ Σωκράτει	Ἑρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—	
αἰτ.	τὸν Σωκράτη	Ἑρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἑρακλεῖς	
κλητ.	ὦ Σώκρατες	Ἑράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς	

Παρατηρήσεις.

§ 97. Τὰ ἄρσενικὰ σιγμόληκτα οὐσιαστικὰ εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χάρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ης εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τούτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον : ὦ Ἀριστοτέλες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ῆς**, γεν. **-έους** (ἦτοι τὰ εἰς **-κλῆς**) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναίρουν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς **-κλε**, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η ἢ ε ἢ ει** : (Θεμιστοκλῆς) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην) .

§ 98. δ'. Θηλυκά ἀκατάληκτα εἰς **-ώς**, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)

(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)

ὄν.	ἡ	αἰδῶς		ἡ	Ἡῶς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς	(ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)	τῆς	Ἡοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ	(ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)	τῇ	Ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ	(ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)	τὴν	Ἡῶ
κλητ.	ὦ	αἰδῶς		ὦ	Ἡῶς (πρβλ. § 77) .

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα.

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·

2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν· (βλ. § 55, § 56, § 63, 2) .

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι**, **-σι**, **-α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ : κλητῆρι, κλητῆρσι, κλητῆρά, κλητῆράς.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρι — τῶν θηρῶν, τοῖς θηροσὶ — (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα **ἡ δᾶς**, **ὁ θῶς**, **τὸ οὔς**, **ὁ παῖς**, **ὁ Τρῶς** καὶ **τὸ φῶς** εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς : τῶν δάδων, τῶν θῶων, τῶν ὠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φώτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἡ γλαῦξ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εὺς: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θεσεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὖς· (βλ. καὶ § 69, 2).

Σημείωσις. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως (παῖς, φάος). Ἡ δὲ λέξις ἡ κλεις προήλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληῖς καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ. § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων.

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἦτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

- 1) τῆς ἀ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
  - 2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
  - 3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α') τῶ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν — τῶ μούσα, τοῖν μούσαιν·
β') τῶ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν — τῶ νῆσ-ω, τοῖν νῆσ-οιν — τῶ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
γ') τῶ ἥρω-ε, τοῖν ἥρω-οιν — τῶ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τῶ φύ-λακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τῶ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τῶ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τῶ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά.

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὀμάλως, ἦτοι κατὰ πάντα συμφῶνως μετὰ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται. ἄνώμαλα.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

- 1) ἔτερογενῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἔτερον, ἦτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον : ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα. ὁ

δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγός καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα)·

3) ἐτερόκλιτα, ὅσα εἰς τὸν ἕνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινα κλίσειν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινα κλίσειν, εἰς ἄλλὰς δὲ κατ' ἄλλην, οἶον·

α') ὁ **πρεσβευτής**, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσειν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβειων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ **πῦρ**, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσειν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')·

γ') ἡ **γυνή** (κατὰ τὴν α' κλίσειν), τῆς γυναικός, τῆ γυναικί, τὴν γυναικί, ὡ γύναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ **Θαλῆς** (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν, ὡ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσειν)·

ε') ὁ **Ἄρης**, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὡ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσειν). Ὁμοίως ὁ **Ἀστυάγης** (Κυαξάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἀστυάγους, τῷ Ἀστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), τὸν Ἀστυάγην, ὡ Ἀστυάγη (κατὰ τὴν α')·

ς') ὁ **ἄμνος**, τοῦ ἀμνοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνας (ἐκ θ. ἀρεν-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ **ἀρήν**, πρβλ. § 90 κ. ἔ.)

ζ') ὁ **υἱός**, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεῖσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')·

η') ὁ **ὄνειρος**, τοῦ ὄνειρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειρατ), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ')·

θ') ὁ **Οἰδίπους**, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὡ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσιν) — τοῦ *Οἰδίπου*, τὸν *Οἰδίπουν* (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β')

ι') ὁ *χρῶς*, τοῦ *χρωτός*, τῷ *χρωτί*, τὸν *χρωῖτα* (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ *χρῶ* (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν *ἐν χρῶ* = ἕως τὸ δέρμα).

4) μεταπλαστά, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μεταπλαστάσειται, ἤτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γραψίμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ *κύων*, τοῦ *κυνός*, τῷ *κυνί*, τὸν *κύνα*, ὦ *κύνον* — οἱ *κύνες*, τῶν *κυνῶν*, τοῖς *κυσί* κτλ. (θ. *κυων-*, *κυν-* *κυν-*).

β') ὁ *μάρτυς*, τοῦ *μάρτυρος* κτλ. ὦ *μάρτυς* — οἱ *μάρτυρες*, τῶν *μαρτύρων*, τοῖς *μάρτυ-σι*, τοὺς *μάρτυρας* κτλ. (θ. *μαρτυ-*, *μαρτυρ-*).

γ') ὁ *σῆς*, τοῦ *σεός*, οἱ *σέες*, τῶν *σέων*, τοὺς *σέας* — τοῦ *σητ-ός*, οἱ *σητ-ες*, τῶν *σητῶν*, τοὺς *σητας* (θ. *σησ-*, *σεσ-*, *σητ-*).

δ') ἡ *κλείς*, τῆς *κλειδός*, τῇ *κλειδί*, τὴν *κλειδα* καὶ τὴν *κλειῖν* — αἱ *κλειδες* κτλ., τὰς *κλειδας* καὶ τὰς *κλειῖς* (θ. *κλειδ-*, *κλει-*) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ *ναῦς*, τῆς *νεώς* (ἀρχῆθεν *νηός*, § 32, 4), τῇ *νη-ί*, τὴν *ναῦν*, ὦ *ναῦ* — αἱ *νηες*, τῶν *νεῶν*, ταῖς *ναυσί*, τὰς *ναῦς*, ὦ *νηες* (θ. *ναυ-*, *νη-*, *νε-*).

ς') ἡ *χείρ*, τῆς *χειρός* κτλ. — αἱ *χειρες*, τῶν *χειρῶν*, ταῖς *χερσί*, τὰς *χεῖρας* κτλ. — *δυῖκ*. τῷ *χειρε*, τοῖν *χερ-οῖν* (θ. *χειρ-*, *χερ-*).

ζ') τὸ *γόну*, τοῦ *γόνατ-ος*, τῷ *γόνατ-ι*, τὸ *γόну* — τὰ *γόνατα*, τῶν *γονάτων*, τοῖς *γόνασι* κτλ. (θ. *γόну-*, *γονατ-*).

η') τὸ *δόρυ*, τοῦ *δόρατ-ος* κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ *ἥπαρ*, τοῦ *ἥπατ-ος*, τῷ *ἥπατ-ι*, τὸ *ἥπαρ* — τὰ *ἥπατα*, τῶν *ἥπάτων* κτλ. (θ. *ἥπαρ-*, *ἥπατ-*). ὁμοίως τὸ *δέλεαρ* (τοῦ *δελέατ-ος*), τὸ *στέαρ* (τοῦ *στέατ-ος*), τὸ *φρέαρ* (τοῦ *φρέατ-ος*).

ι') τὸ *ὔδωρ*, τοῦ *ὔδατ-ος*, τῷ *ὔδατ-ι*, τὸ *ὔδωρ* — τὰ *ὔδατ-α*, τῶν *ὔδατων*, τοῖς *ὔδασι* κτλ. (θ. *ὔδωρ-*, *ὔδατ-*).

ια') τὸ *οὔς*, τοῦ *ὠτ-ός*, τῷ *ὠτ-ί*, τὸ *οὔς* — τὰ *ὠτ-α*, τῶν *ὠτων*, τοῖς *ὠσί*, τὰ *ὠτα* — τῷ *ὠτε*, τοῖν *ὠτοι* (θ. *οὔσ-*, *ὠτ-*, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ *Ἀπόλλων*, τοῦ *Ἀπόλλωνος*, τῷ *Ἀπόλλωνι*, τὸν *Ἀπόλλωνα* καὶ *Ἀπόλλω*, ὦ *Ἀπολλον* (θ. *Ἀπολλων-*, *Ἀπολλον-*, *Ἀπολλο-*).

ιγ') ὁ *Ποσειδῶν* (ἀρχῆθεν *Ποσειδάων*), τοῦ *Ποσειδῶνος*, τῷ *Ποσειδῶνι*, τὸν *Ποσειδῶνα* καὶ *Ποσειδῶ*, ὦ *Πόσειδον*.

ιδ') **ὁ Ζεὺς**, τοῦ *Δι-ός*, τῷ *Δι-ί*, τὸν *Δί-α*, ὦ *Ζεῦ* (θ. Ζευ-, Δι-)·

ιε') **ἡ Πνύξ**, τῆς *Πυκ-νός*, τῇ *Πυκ-νί*, τὴν *Πύκν-α* (θ. Πυκ-, Πυκν-)·

5) ἰ δ ἰ ὄ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδίαν, ἦτοι) ἰδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλιτα :

α') μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς **-ᾱς**, ὡς ὁ *φαγᾱς*, ὁ *καταφαγᾱς* κλπ.·

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά· οἶον ὁ **Ἄλεξᾱς** (ἐκ τοῦ Ἄλέξανδρος), τοῦ *Ἄλεξᾱ*, τῷ *Ἄλεξᾱ*, τὸν *Ἄλεξᾱν*, ὦ *Ἄλεξᾱ* (πρβλ. Γεράσιμος — Μεμᾱς)·

ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ *Φιλῆ*, τῷ *Φιλῆ*, τὸν *Φιλῆν*, ὦ *Φιλῆ* (πρβλ. Σπυρίδων — Πίπηγς)·

ὁ Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ *Διονῦ*, τῷ *Διονῦ*, τὸν *Διονῦν*, ὦ *Διονῦ*·

ὁ Ἰησοῦς, τοῦ *Ἰησοῦ*, τῷ *Ἰησοῦ*, τὸν *Ἰησοῦν*, ὦ *Ἰησοῦ* (Ἐβραϊκὸν ὄνομα)·

ὁ Νεκῶς, τοῦ *Νεκῶ*, τῷ *Νεκῶ*, τὸν *Νεκῶν*, ὦ *Νεκῶ* (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)·

6) ἄ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται, ἦτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις **τὸ χρεῶν** (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ *χρεῶν*, τῷ *χρεῶν*·

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ἠπωσδήποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἶον **ὁ Ἄδᾱμ** (τοῦ Ἄδαμ κλπ.), **ὁ Δαβιδ** (τοῦ Δαβιδ κλπ.), **ὁ Ἴῶβ** (τοῦ Ἴῶβ κλπ.), **τὸ Πᾱσχα** (τοῦ Πᾱσχα κλπ.), λέξεις Ἐβραϊκαὶ — **τὸ ἄλφα** (τοῦ ἄλφα κλπ.), **τὸ βῆτα** (τοῦ βῆτα κλπ.), **τὸ γάμμα** (τοῦ γάμμα κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ **τὸ δίγαμμα** (τοῦ δίγαμμα κλπ.), **τὸ δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσῶ — τὸ φουτ-μπῶλ, τὸ βεκὸρ — τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)·

7) ἔ λ λ ε ι π τ ι κ ᾶ, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν — ἔλλειπτικά κατὰ πτώσιν)·

α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἑνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : *Μενέλαος*, *Ἀριστεί-*

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶον, τὰ Κεραῦνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἴθρ, τὸ ἔαρ, οἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.·

β') ἔλλειπτικά κατὰ πτώσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις **τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ** (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα)·

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν **ὑπὸ μάλης** (= ὑπὸ τῆν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν **ἐς νέωτα** (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις **ὦ τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ **ὦ μέλε** (= καλέ μου)·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ : ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεῖα, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ : ὁ φυγός, ἡ φυγάς — ὁ ἀρπαξ, ἡ ἀρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἦτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακόν — βαρῦς, βαρεῖα, βαρύν·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἦτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικάταληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τρίτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὖρ-ύς, εὖρ-εῖα, εὖρ-ύ·

2) τὰ δικάταληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάνασ-ος, τὸ βάνασ-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων.

Α') Δευτερόκλιτα.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναίρετων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)			(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)		
καλ-ός	καλ-ή	καλ-όν	δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ	δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ	δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
καλ-όν	καλ-ήν	καλ-όν	δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
καλ-έ	καλ-ή	καλ-όν	δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

Πληθυντικός

καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ᾶ	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-ᾶς	καλ-ᾶ	δικαί-οις	δικαί-ας	δίκαι-α
καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ᾶ	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς -ος ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς -η : σοφός, σοφή — τερπνός, τερπνή. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -ος τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκόν λήγει εἰς α μακρὸν (§ 50,1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τε-λεί-α — νεκρ-ός, νεκρ-ᾶ (πλὴν ὄγδο-ος, ὄγδῶ-η)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἄρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ος : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἀ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν-δοξος κλπ·

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ειος ἢ -ιος ἢ -ιμος : (ὁ, ἡ) βόρ-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος·

3) τὰ ἐπίθετα βάνουσος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς -ος εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξις, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοιως τὰ εἰς -ικος παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς -ος εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα.

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων.

Ἐνικὸς

(θ. χρυσεο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-)

(θ. εὔνοο-, εὔνου-)

χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὔνους	τὸ	εὔνου
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω
χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν	τόν	τήν	εὔνου	τὸ	εὔνου

Πληθυντικὸς

χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν		εὔνων	τῶν	εὔνων
χρυσοῖς	χρυσαῖς	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τούς	τάς	εὔνους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ε.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -ῆ: κυανοῦς, κυανῆ — χαλκοῦς, χαλκῆ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -οῦς τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη ε ἢ ρ, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -α: ἔρεοῦς, ἔρεᾶ — κεραμεοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς: ὁ, ἡ κακόνοῦς, τὸ κακόνοον — ὁ, ἡ εὔπλοῦς, τὸ εὔπλοον — ὁ, ἡ εὔροῦς, τὸ εὔροον — ὁ, ἡ ἄχροῦς, τὸ ἄχροον.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς -πλοῦς εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν: ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικατάληκτων συνηρημένων εἰς -οῦς ἐπιθέτων

1) τὸ -οα τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ εὐπλοα, τὰ ἄχροα.

2) ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εὖνοι, εὐχροὶ (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἄττικὸ κλίτα.

§ 117. Παραδείγματα ἄττικοκλίτων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς						
			(θ. ἰεω-)						
ὁ	ἡ	ἰεως	τὸ	ἰεων	οἱ	αἱ	ἰεω	τά	ἰεα
τοῦ	τῆς	ἰεω	τοῦ	ἰεω	τῶν		ἰεων	τῶν	ἰεων
τῷ	τῇ	ἰεω	τῷ	ἰεω	τοῖς	ταῖς	ἰεω	τοῖς	ἰεω
τὸν	τὴν	ἰεων	τὸ	ἰεων	τούς	τάς	ἰεω	τά	ἰεα
	ᾧ	ἰεω	ᾧ	ἰεων	ᾧ		ἰεω	ᾧ	ἰεα

Παρατηρήσεις.

§ 118. Τὰ ἄττικοκλίτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιόχρεω, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρω, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλεω, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκρω, τὸ εὐκρων — τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέω (πλέα, πλέων)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα.

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα.

§ 119. Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς					
εὐθῦ-ς	εὐθεῖα	εὐθῦ	ἡμισυ-ς	ἡμίσεια	ἡμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμισείας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
εὐθῦ-ν	εὐθεῖαν	εὐθῦ	ἡμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
εὐθῦ	εὐθεῖα	εὐθῦ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισεαῖς	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεια (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεια (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (*βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς* κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἡμισυς** καὶ **θῆλυς** (*θήλεια, θῆλυ*). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια** : (*βαρέ-ια*) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δευτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχυ
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῷ	τῇ	εὐβότρυ-ϊ	τῷ	εὐβότρυ-ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβοτρυ-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ν	δίπηχυ
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τὰ	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α
						(καὶ διπήχη)
τῶν		εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	διπήχέ-ων	
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα.

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα.

Ἐνιχὸς

(θ. ἀπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαριέν
ἄπαντ-ος	ἄπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἄπάση	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαριέσσαν	χαριέν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαριέν	χαρίεσσα	χαριέν

Πληθυντικός

ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
ἅπάντ-ων	ἅπασῶν	ἅπάντ-ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἅπα-σι	ἅπάσαις	ἅπα-σι	χαρίε-σι	χαρίεσσαίς	χαρίε-σι
ἅπαντ-ας	ἅπάσας	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ας	χαρίεσσας	χαρίεντ-α
ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἄκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἄκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἄκούσῃ	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἄκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκων	ἄκοντ-ας	ἄκούσας	ἄκοντ-α
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. έ.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ ἅπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἄστεροίς (ἀστερόεσσα, ἀστερόεν), ἰχθυοίς, ὕληίς, φωνήίς (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήετ-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκῶν, ἐκούσα, ἐκόν' (βλ. § 36, 4ε καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δευτέρον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δευτέρον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82).

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐελπιν κτλ. — οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1).

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν — τοῦ, τῆς μονόδοντος, τοῦ μονόδοντος κτλ. (βλ. § 81 κ. έ.).

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ός κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρ-
παγ-ος κτλ.·

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φυγάς — τοῦ, τῆς φυ-
γάδ-ος κτλ.·

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἐπηλυσ — τοῦ, τῆς ἐπή-
λυδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα.

§ 124. α'. Τρικατάληκτα.

Ἐνρινός

Πληθυντικός

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαίνῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνῃ	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν)· (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχύς, ταχειᾶ — πᾶς, πᾶσᾶ — φω-
νήεις, φωνήεσσᾶ — ἐκών, ἐκουσᾶ — τάλας, τάλαινα·

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς
ληγουσῆς: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, τάλαινῶν (βλ.
καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα.

Ἐνρινός

(θ. εὐδαιμων-, εὐδαιμον-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρεν-)

ὁ	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρεν
τοῦ	τῆς	εὐδαίμων-ος	τοῦ	εὐδαίμων-ος	τοῦ	τῆς	ἄρρεν-ος	τοῦ	ἄρρεν-ος
τῶ	τῇ	εὐδαίμων-ι	τῶ	εὐδαίμων-ι	τῶ	τῇ	ἄρρεν-ι	τῶ	ἄρρεν-ι
τὸν	τὴν	εὐδαίμων-α	τὸ	εὐδαιμον	τὸν	τὴν	ἄρρεν-α	τὸ	ἄρρεν
ῶ		εὐδαιμον			ῶ		ἄρρεν		

Πληθυντικός

οἱ αἰ εὐδαίμον-ες τὰ εὐδαίμον-α οἱ αἰ ἄρρεν-ες τὰ ἄρρεν-α
 τῶν εὐδαιμόν-ων τῶν ἄρρέν-ων
 τοῖς ταῖς εὐδαίμο-σι τοῖς εὐδαίμο-σι τοῖς ταῖς ἄρρε-σι τοῖς ἄρρε-σι
 τοὺς τὰς εὐδαίμον-ας τὰ εὐδαίμον-α τοὺς τὰς ἄρρεν-ας τὰ ἄρρεν-α
 ᾧ εὐδαίμον-ες ᾧ εὐδαίμον-α ᾧ ἄρρεν-ες ᾧ ἄρρεν-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὁ ἡ ἀπάτωρ τὸ ἀπάτορ οἱ αἰ ἀπάτορ-ες τὰ ἀπάτορ-α
 τοῦ τῆς ἀπάτορ-ος τοῦ ἀπάτορ-ος τῶν ἀπατόρ-ων
 τῷ τῇ ἀπάτορ-ι τῷ ἀπάτορ-ι τοῖς ταῖς ἀπάτορ-σι τοῖς ἀπάτορ-σι
 τὸν τὴν ἀπάτορ-α τὸ ἀπάτορ τοὺς τὰς ἀπάτορ-ας τὰ ἀπάτορ-α
 ᾧ ἀπάτορ* ᾧ ἀπάτορ-ες ᾧ ἀπάτορ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσ-
 ἔτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνο-
 μα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ ἡ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ-ος, κτλ.
 ὁ ἡ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύχεν-ος, κτλ.
 ὁ ἡ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικήν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ
 θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ᾧ μέλαν,
 ᾧ τάλαν — (ἔλεῆμων, τὸ ἐλεῆμον) ᾧ ἐλεῆμον — (νοῆμων, τὸ νοῆμον) ᾧ
 νοῆμον — (ἄρρη, ἄρρεν-ος) ᾧ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτορ-ος) ᾧ ἀπάτορ*

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον
 εἰς τὴν ἐνικήν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν
 ἐνικήν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ
 εὐγνώμων) ᾧ εὐγνώμον, τὸ εὐγνώμον· (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ᾧ εὐσχημον,
 τὸ εὐσχημον· ἀλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ᾧ ἀμνήμον, τὸ ἀμνήμον· (ὁ, ἡ με-
 γαλόφρων) ᾧ μεγαλόφρον, τὸ μεγαλόφρον.

* « αἰ δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάτ-
 τουσι τὸν τόνον, ἐν ᾗ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρωδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

γ') Σιγμόληκτα.

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς **-ης** τὸ ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς **-ες** τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς **-ος** ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)

ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ	ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ	ἐπιμελοῦς	τῶν		ἐπιμελῶν		
τῷ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῷ	ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς	ἐπιμελέσι
τὸν	τὴν	ἐπιμελῆ	τὸ	ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
		ᾧ	ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ	ἐπιμελῆ	

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)

ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ	εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ	εὐήθους	τῶν		εὐήθων		
τῷ	τῇ	εὐήθει	τῷ	εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς	εὐήθεσι
τὸν	τὴν	εὐήθη	τὸ	εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
		ᾧ	εὐήθεις		ᾧ	εὐήθεις	ᾧ	εὐήθη	

Παρατηρήσεις.

§ 130. Τὰ εἰς **-ης**, **-ες** σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους:

2) τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ᾧ εὐσεβές — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τοὺς, τὰς εὐγενεῖς:

3) τὰ βαρύτενα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουσαν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντός γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνή-
θης, ὦ σύνηθες, τὸ σύνηθες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ὦ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες
— οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πλη-
ρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ
εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρ-
σενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς **-ῶδης,**
-ῶλης καὶ **-ήρης** : εὐῶδης, ὦ εὐῶδες, τὸ εὐῶδες—ἐξῶλης, ὦ ἐξῶλες, τὸ ἐξῶλες
—ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς **-ης** ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς
τριήρους, τῆ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριή-
ρεσι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέ-
ξεως ναῦς.

3. Ἄνωμαλα ἐπίθετα.

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε :
μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ **φροῦδος**.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλῃ	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῳ	πολλῇ	πολλῳ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλήν	πολύ	πολλούς	πολλάς	πολλά
πολύ	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά

(θ. πραο- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράω	πραεία	πράω	πραέσι	πραείαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶς ἡ σῶς τὸ σῶν οἱ σῶ αἰ σῶ τὰ σᾶ
 τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σῶς τὰς σῶς τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σῶος, σῶα, σῶων.

Τὸ δὲ **φροῦδος, φρούδη** (καὶ **φροῦδος**), **φροῦδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκειται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α .

Κλίσις τῶν μετοχῶν.

§ 132. Πᾶσαι αἰ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος, -μένη, -μένον** : *γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον* (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ᾶς, ᾶσᾶ, -ᾶν** : *λούσας, λούσασα, λούσαν* (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὦ λούσας, ὦ λούσασα, ὦ λούσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας)·

2) εἰς **-εἰς, -εῖσα, -έν** : *παιδευθεῖς, παιδευθεῖσα, παιδευθὲν* (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὦ παιδευθεῖς, ὦ παιδευθεῖσα, ὦ παιδευθὲν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις)·

3) εἰς **-οὺς, -οῦσα, -όν** : *διδούς, διδοῦσα, διδόν* (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὦ διδούς, ὦ διδοῦσα, ὦ διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80),
ὀδοῦς, ὀδόντ-ος)·

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολ-
λύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ᾧ ἀπολλύς, ᾧ ἀπολλῦσα,
ᾧ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολ-
λῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καὶ § 122)·

5) εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : γράφων, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ
γράφοντ-ος κτλ., ᾧ γράφων, ᾧ γράφουσα, ᾧ γράφον, — οἱ γράφοντ-ες,
αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) —
τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ.
§ 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης)
καλοῦν (καλοῦντ-ος)·

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωσ-, λελυκοτ-)	(θ. λελυκυσ-)	(θ. λελυκοσ-, λελυκοτ-)
λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
λελυκότη-ος	λελυκυῖας	λελυκότη-ος
λελυκότη-ι	λελυκυῖα	λελυκότη-ι
λελυκότη-α	λελυκυῖαν	λελυκός
ᾧ λελυκώς	ᾧ λελυκυῖα	ᾧ λελυκός
λελυκότη-ες	λελυκυῖαι	λελυκότη-α
λελυκότη-ων	λελυκυῖων	λελυκότη-ων
λελυκότη-σι	λελυκυῖαις	λελυκότη-σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ὠς** : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος,
τῆς ἐστῶσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ᾧ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.)
(βλ. § 16, 9)·

Σημεῖωσις. Ἡ **λύσσα** ἐκ τοῦ ἡ λυσάντ-ια, ἡ **παιδευθεῖσα** ἐκ τοῦ ἡ
παιδευθέντ-ια, ἡ **διδούσα** ἐκ τοῦ ἡ διδόντ-ια, ἡ **ἀπολλῦσα** ἐκ τοῦ ἡ ἀπολλύντ-ια, ἡ
γράφουσα ἐκ τοῦ ἡ γραφόντ-ια (βλ. § 36, 4, ε'), ἡ **λελυκυῖα** ἐκ τοῦ ἡ λελυκῦσ-ια
(βλ. § 33, 3)—**τοῖς λύσσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ λυσάντ-σι,
παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνική κλητικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ
καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία με
τὴν ὀνομαστικὴν : ὁ γράφας — ᾧ γράφας, ὁ λυθείς — ᾧ λυθείς κτλ.

4. Παραθετικά.

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δυναται νὰ ὑπάρχη εἰς περισσώτερα τοῦ ἐνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμόν: **λευκὸς ὁ ἄρτος, λευκὴ ἡ χιών, λευκὸν τὸ ὄστον.**

1) "Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ ἢ θετικόν**: ὁ **ὑψηλὸς Ὀλυμπος**·

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμόν ἐν συγκρίσει πρὸς ἓν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πολλὰ ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ ἢ συγκριτικόν**: ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶν ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης** — ἵππος **λευκότερος** χιόνος — χρυσὸς δὲ **κρείσσων** μυρίων λόγων βροτοῖς·

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμόν **καθ' ἑαυτὸ ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα** ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἢ ὑπερθετικόν**: ὁ **ὑψηλότατος Ὀλυμπος** — ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶ τὸ ὑψηλότατον** πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἐνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ἄ π α ρ α θ ε τ ι κ ἄ .

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προσθεοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχὺς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαρίεις	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ **ο**, ἐάν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νεός (θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός (θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ικανός (θ. ἰκάνο-)	ικανώ-τερος	ικανώ-τατος
ἡσυχός (θ. ἡσύχο-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος (θ. τιμῖο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἄλλὰ ἀνιαρός	ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός	ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λιτός	λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντίμιος	ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκίνδυνος	ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθύμος	εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἄλυπος	ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
ἐλαφρός	ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός	σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξός	ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων. (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός — **ἐλαφρύ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ **βαρύ-τερος**, γλυκός — **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ **πικρό-τερος**). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἐρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος** **-έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαιμών	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(θ. ἄσμενο-)	ἄσμεν-έσ-τερος	ἄσμεν-έσ-τατος
ἐρρωμένος	(θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ-τερος	ἐρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῆθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στενότερος** κτλ.

Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεῦτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλοῦς-τερος	ἀπλοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-ἔς-τερος	ἀπλο-ἔς-τατος)
εὔνους	(θ. εὔνοο-)	εὔνούς-τερος	εὔνούς-τατος
		(ἐκ τοῦ εὔνο-ἔς-τερος	εὔνο-ἔς-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ **παλαιο-**, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: **παλαί-τερος**, **παλαί-τατος** (πρβλ. **ἄνω** — **ἄνώ-τερος**). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτηριστικοῦ **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος)

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄφιος	(ὄφι-αί-τερος	ὄφι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἴσ-αί-τερος	ἴσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἄχαρίς-τερος**, **ἄχαρίς-τατος**) :

ἄρπαξ	(θ. ἀρπαγ-)	ἀρπαγ-ίστερος	ἀρπαγ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίστερος	κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίστερος	πλεονεκτ-ίστατος

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ **μᾶλλον. φίλος**—**φίλ-τατος** καὶ **μάλιστα φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά.

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχροῦς	ὁ, ἡ αἰσχίων	τὸ αἴσχιον	(θ. αἰσχ-)	αἴσχιστος
ἐχθροῦς	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἡ ἡδίων	τὸ ἡδιον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλός	ὁ, ἡ καλλίων	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μεῖζων	τὸ μεῖζον	(ἐκ τοῦ μέγ-ιων)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥᾶον	(θ. ῥα-)	ῥᾶστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θᾶιτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βελτίων	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρεῖττων	τὸ κρεῖττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος
			(πρὸ βλ. κράτος)	
	ὁ, ἡ λῶων	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακός	ὁ, ἡ κακίων	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χείρων	τὸ χεῖρον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἦκ-)	ἐπίρρ. ἥκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μεῖον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἦκ.)	ἐπίρρ. ἥκιστα
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλεῖστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)

ὁ,	ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ,	τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος
τῶ,	τῆ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν,	τήν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
	ᾧ	ἄμεινον	ᾧ	ἄμεινον

Πληθυντικὸς

οί,	αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν		ἀμείνον-ων	τῶν	ἀμείνον-ων
τοῖς,	ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς	ἀμείνο-σι
τούς,	τάς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ᾧ		ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ᾧ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ σιγμώληκτον θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά.

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν : πιδ σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : **συμφέρων** — **μᾶλλον** **συμφέρων** — **μάλιστα** **συμφέρων**

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : **εὐελπὺς** — **μᾶλλον** **εὐελπὺς** — **μάλιστα** **εὐελπὺς** κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : **χαλκοῦς, ξύλινος**

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : **πατρικός, μητρῶος, παπῶος, ἀδελφικός, παιδικός**

3) τόπον ἢ χρόνον : **γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός**

4) μέτρον : **σπιθαμιαίος, δίπηχυς**.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἄ-** : **πάντιμος, πάγκαλος** — **ἀθάνατος, ἄνπνος**.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἔλλειπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἔλλειπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρὸ)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπὲρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό-τερος	
—	—	ὑπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα.

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιοτάτα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρείττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
 (ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥμισα
 (πολὺς) πολὺ, μάλα — πλεόν, μᾶλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις **-τέρω, -τάτω**, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις **-τερον, -τατα** :

ἄνω	—	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	—	κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	—	περαιτέρω	—
ἐγγὺς	—	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	—	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	—	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρωὶ ἢ πρῶ	—	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
		πρωαίτερον	πρωαίτατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἄντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων) — **τοιοῦτος** ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἑννέα εἰδῶν: προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημεῖωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλεῖστοι ὁμοίως διαφέρουν.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 148. Προσωπικαί λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἤτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (**ἐγώ**, τριτὸν πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (**σύ**, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (**ὄδε**, **οὗτος** κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	—	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
μου, μου	σοῦ, σου	(οὗ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
μοί, μοι	σοί, σοι	οἷ, οἶ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
μέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυϊκός: α' προσ. **νώ**, **νῶν**, — β' προσ. **σφά**, **σφῶν**· βλ. § 20, 1).

Σημεῖωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἷ, οἶ — σφίσιν. Ἀντὶ τῆς ἐλεειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν **ὄδε**, **οὗτος**, **ἐκεῖνος**, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγιῶν πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγιῶν πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὄταν πρὸς ἔμφασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον **γέ**, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἐξῆς: **ἐγωγε**, **ἐμοῦγε**, **ἐμοιγε**, **ἐμέγε**.

β') ΔΕΙΚΤΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ.

§ 149. Δεικτικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν δεῖξιν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι αἱ ἑξῆς :

ὄδε	ἦδε	τόδε	(= αὐτὸς ἐδῶ, αὐτὸς δά)·
οὔτος	αὕτη	τοὔτο	(= ἐτοὔτος, αὐτός)·
ἐκεῖνος	ἐκεῖνη	ἐκεῖνο	
τοιόσδε	τοιάδε	τοιόνδε	— τοιοὔτος, τοιαύτη, τοιοὔτο(ν) (= τέτοιος)·
τοσόσδε	τοσήδε	τοσόνδε	— τοσοὔτος, τοσαύτη, τοσοὔτον(ν) (= τόσος)·
τηλικόσδε	τηλικήδε	τηλικόνδε	— τηλικοὔτος, τηλικαύτη, τηλικοὔτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἡ ὄδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικὸν) δὲ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε κτλ. — οἶδε, αἶδε, τάδε — τῶνδε κτλ.

Ὁμοίως αἱ ἀντωνυμίαι τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μὲ τὸ ἐγκλιτικὸν δὲ κατόπιν : τοιόσδε τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιαῶσδε, τοιοῦδε — τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὔτος, αὕτη, τοὔτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

	Ἐνι κ ὸ ς			Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς		
ὄν.	οὔτος	αὕτη	τοὔτο	οὔτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοὔτον	ταύτην	τοὔτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὔτος	αὕτη	—	—	—	—

Σημεῖωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὔτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ ἀντωνυμίας δὲν ὑπάρχει.

3) ἡ ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τριπλάτηκτον ἐπίθετον, ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλὸς)·

4) αἱ ἀντωνυμίαι τοιοὔτος, τοσοὔτος καὶ τηλικοὔτος (σύνθετοι ἐκ τῶν ἀρχαιότερων ἀντωνυμιῶν τοῖος, τόσος, τηλίκος καὶ τῆς οὔτος) κλίνονται ὁμοίως μὲ τὴν ἀντωνυμίαν οὔτος, αὕτη, τοὔτο· π. χ.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

τοιούτος	τοιαύτη	τοιούτο (ν)	τοιούτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτῳ	τοιαύτῃ	τοιούτῳ	τοιούτοις	τοιαύταις	τοιούτοις
τοιούτων	τοιαύτην	τοιούτο (ν)	τοιούτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφορεῖται, ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικούτο ἢ τηλικούτον.

Σημείωσις. Ἴνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἡ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλακίς οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-ι**: οὔτοσι (= οὔτος-ί), τουτοῖ κτλ., αὐτήι, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτοῦτο δά, αὐτὸ δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ι** (τὸ ὅποιον εἶναι μακρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη βραχὺ φωνήεν, τοῦτο ἀποβάλλεται: οἰί (= **δδε-ι**), τουτί (= **τοῦτο-ι**), ταυτί (= **ταῦτα-ι**).

Τὰ δεικτικὸν **-ι** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὠδί, οὔτωσι (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ.

§ 151. Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό**.

1) Ὀριστικὴ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὀρίση τι (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρταγέροσιν* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολούθων του).

2) Ἐπαναληπτικὴ δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε προηγουμένως λόγος: *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκείνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει **ὁ ἴδιος** (ὄχι διάφορος).

Σημείωσις. Ὅταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἡ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὄχι μόνον μετὰ τὴν κατάληξιν -ο, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληξιν -ον : (τὸ αὐτὸ =) ταῦτόν καὶ ταῦτόν (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτήσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός, ἐμή, ἐμόν** (= ἰδικός μου)·

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **σός, σή, σόν** (= ἰδικός σου)·

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον** (= ἰδικός μας)·

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμετερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον** (ἰδικός σας)·

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἡ **έός, ἐή, ἐόν** (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἡ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν **έός, ἐή, ἐόν** εἶναι ὄλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας: **ὁ τοῦτου πατήρ, ὁ πατήρ αὐτοῦ**—τοὺς **ἐκείνων φίλους, τοὺς ἑαυτῶν φίλους**.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἧτοι ὅταν δηλοῦνται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : **γνώθι σαυτὸν** (= γνώρισε σὺ τὸν ἑαυτόν σου).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

	α' προσώπου		β' προσώπου	
	Ἐνικὸς			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἐμαυτῶ	ἐμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰτ.	ἐμαυτόν	ἐμαυτήν	σεαυτόν	σεαυτήν

Πληθυντικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὕμῖν αὐτοῖς	ὕμῖν αὐταῖς
αἰτ.	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἡμᾶς αὐτάς	ὕμᾶς αὐτοὺς	ὕμᾶς αὐτάς

γ' προσώπου

Ἐνικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῇ	—
αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ

Πληθυντικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	—
αἰτ.	ἑαυτοὺς ἢ σφᾶς αὐτοὺς	ἑαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ἑαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ**, **ἑαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι: **σαυτοῦ**, **σαυτῆς** κτλ., **αὐτοῦ**, **αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγιῶν πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἐμέ - αὐτὸν = **ἑμαυτόν**, σέ - αὐτὸν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς.) Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία.

§ 155. Ἀλληλοπαθῆς λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἦτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἷς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυϊκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.
γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλοι
δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	ἀλλήλοι
αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλληλα	ἀλλήλω

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πιν ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι** - **ἄλλους** (= ἀλλήλους), **ἄλλαι** - **ἄλλας** (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι.

§ 156. Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= ποῖος ;)
- 2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ;)
- 3) πόσος, πόση, πόσον
- 4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)
- 5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποῖας ἡλικίας ; πόσον μέγας ;)
- 6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποῖο μέρος ;)
- 7) πόστος, πόστη, πόστον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)
- 8) ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἑξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυτικὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοι
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι (ν)	τίσι (ν)	τίνοι
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δὲν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι.

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀόριστως ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)
- 2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.)
- 3) ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἐνιοι, ἐναι, ἐνια* εὐρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ *τίς, τί* καὶ ἡ *δεῖνα* κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυτικὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.
ὄν.	τίς	τί	τινές τινὰ ἢ ἅττα τινέ
γεν.	τινός ἢ του	τινός ἢ του	τινῶν τινῶν τينوῖν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ (ν) τισὶ (ν) τينوῖν
αἰτ.	τινά	τί	τινάς τινὰ ἢ ἅττα τινέ

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς
ὄν.	ὁ ἡ τὸ δεῖνα	οἱ αἱ δεῖνες
γεν.	τοῦ τῆς τοῦ δεῖνος	τῶν δεινῶν
δοτ.	τῷ τῇ τῷ δεῖνι	(τοῖς ταῖς δεῖσι)
αἰτ.	τὸν τὴν τὸ δεῖνα	τούς τὰς δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα** λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος: τοῦ, τῆς *δεῖνα* — τῷ, τῇ *δεῖνα* — τόν, τὴν *δεῖνα* — πληθ. **οἱ δεῖνα**, τῶν *δεῖνα* κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμίαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ ὁποῖαι εἰδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι :

- 1) *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·
- 2) *ἐκαστος, ἐκάστη, ἐκαστον* (βλ. § 110)·
- 3) *ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο* (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·
- 4) *οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδὲν* — *μηδεῖς, μηδεμία, μηδὲν* (= κανείς)·
- 5) *ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα* (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἐνιοι)·
- 6) *ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον* (= καθείς ἀπὸ τούς δύο)·
- 7) *ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον* (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·
- 8) *οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον* — *μηδέτερος, μηδετέρα, μηδέτερον* (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·
- 9) *ποσός, ποσὴ, ποσὸν* (= κάμποσος· βλ. § 156, 3)·
- 10) *ποιός, ποιά, ποιὸν* (= κάποιος λογιῆς· βλ. § 156, 4)·
- 11) *ἄλλοδαπός, ἄλλοδαπή, ἄλλοδαπὸν* (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· βλ. § 156, 6)·

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία *οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδὲν* (*μηδεῖς, μηδεμία, μηδὲν*) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν *εἷς, μία, ἐν*, ἀλλὰ εἰς τὸ ἄρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.		
ὄν.	οὐδεις	οὐδεμία	οὐδέν		οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός		οὐδένων
δοτ.	οὐδενί	οὐδεμιᾶ	οὐδενί		οὐδέσι
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν		οὐδένας

δ') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 161. Ἀναφορικὰ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὁλόκληρος ἀναφέρεται (ἤτοι ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, **ὅς** τὰ πάνθ' ὄρα.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσης εἶναι :

1) ὅς, ἧ, ὅ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἧπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς)·

3) ὅστις, ἧτις, ὅτι (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τούτους δύο· πρβλ.

§ 156, 2)·

5) ὅσος, ὄση, ὅσον (πρβλ. § 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον (= ὅποιος λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἠλίκος, ἠλίκη, ἠλίκον
ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ.

§ 156, 6)·

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὅς, ὅσπερ** καὶ **ὅστις** κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 150, 1 καὶ § 159) :

	Ἐνικὸς					
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὅς	ἧ	ὅ	ὅσπερ	ἧπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ἧς	οὗ	οὗπερ	ἧσπερ	οὗπερ
δοτ.	ὧ	ἧ	ὧ	ὧπερ	ἧπερ	ὧπερ
αἰτ.	ὄν	ἧν	ὅ	ὄνπερ	ἧνπερ	ὅπερ

	Πληθυντικὸς					
ὄν.	οἷ	αἷ	ᾧ	οἷπερ	αἷπερ	ᾧπερ
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οἷς	ᾧς	ᾧ	οἷσπερ	ᾧσπερ	ᾧπερ

Ἐνικὸς

ὄν.	ὅστις	ἧτις	ὅ,τι
γεν.	οὐτινος ἢ ὄτου	ἧστινος	οὐτινος ἢ ὄτου
δοτ.	ὧτινι ἢ ὄτῳ	ἧτινι	ὧτινι ἢ ὄτῳ
αἰτ.	ὄντινα	ἧντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἷτινες	αἷτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὧντινων	ὄντινων	ὧντινων
δοτ.	οἷστισι	αἷστισι	οἷστισι
αἰτ.	οὐστυνας	ἄστυνας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων.

Ἐρωτηματικαὶ	Δεικτικαὶ	Ἀόριστοι	Ἀναφορικαὶ
τίς ;	ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος	τίς, οὐδεὶς, ὁ δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, ἕνιοι	ὅς, ὅστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὐδέτερος, ἐκάτε- ρος, ἕτερος, ἄμ- φότεροι	ὁπότερος
πόσος ; ποῖος ; πηλίκος ;	τοσόσδε, τοσοῦτος τοιόσδε, τοιοῦτος τηλικόσδε, τηλι- κοῦτος	ποσός ποιός —	ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἡλίκος, ὀπηλίκος
ποδαπός ;		—	ὁποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ	πού	οὔ, ὅπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε	ποῖ	οἷ, ὅποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν	ποθὲν	ὅθεν, ὁπόθεν, ἐν- θεν
πότε ; πηνίκα ;	τότε τηνικάδε, τηνι- καῦτα	ποτὲ —	ὅτε, ὁπότε ἡνίκα, ὀτηνίκα
πῆ ; πῶς ;	τῆδε, ταύτη ὧδε, οὕτως(ς)	πῆ πῶς	ἧ, ἧπερ, ὅπη ὡς, ὥσπερ, ὅπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα.

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα : **εἶς** στρατιώτης, **δέκα** βιβλία·

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : **ἡ δεκάτη** ἡμέρα τοῦ μηνός — **τὸ πέμπτον** ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἢ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἢ κατάληξις -στός : (τρία) **τρί-τος**, (δέκα) **δέκα-τος**, (εἴκοσι) **εἴκο-στός**, (τριάκοντα) **τριακο-στός**, (χίλιοι) **χιλιοστός** (βλ. § 110, καλός)·

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγούμενην ἡμέραν : **ἐναταῖος** ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε)·

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις -αῖος : (τρίτος) **τριτ-αῖος**, (τέταρτος) **τεταρτ-αῖος** πυρετός (βλ. § 110, δίκαιος)·

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι : ἄλμα **τριπλοῦν**.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις -πλοῦς : (τρία) **τρι-πλοῦς**, (ἑπτὰ) **ἑπτα-πλοῦς** (βλ. § 115, Σημ.)·

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποία ἢ ἀναλογία ἐνός ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν **δεκαπλάσιος** τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῆ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (τρία). **τρι-πλάσιος**, (δέκα) **δεκα-πλάσιος** (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ **πέντε** μέχρι τοῦ **ἑκατὸν** εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ **διακόσιοι** (διακόσιαι, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μετὰ ὀνόματα περιληπτικά: **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵππεῖς), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

ὄν.	εἰς	μία	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἑνός	μιᾶς	ἑνός	δυοῖν	τριῶν		τεττάρων	
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ		τέτταρσι	
αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἕν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμούς συνθέτους, οἷοι οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἑξῆς: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἑνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμούς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἧτοι ἡ προέτασσαν τὴν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπότε κανονικῶς ἔθετον μεταξὺ αὐτῶν τὴν σύνδεσμον **καὶ**, ἡ προέτασσαν τὴν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξὺ αὐτῶν ἡ ἄνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὅμοιως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστός—τριακοστός καὶ πέμπτος—τριακοστός πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμούς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὄρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα**: π.χ. τῶν **ἑπτὰ μερῶν** τὰ πέντε ἢ τῶν **ἑπτὰ αἰ πέντε μοῖραι** (= $\frac{5}{7}$).

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστής ᾗτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο: τὰ **πέντε μέρη** (= $\frac{5}{6}$), τὰ **ἑνέα μέρη** (= $\frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά.

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφηρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις **-άς** (γεν. **-άδος**) : (δύο) **δυ-άς**, (τρία) **τρι-άς**, (δέκα) **δεκ-άς**, (ἑκατὸν) **ἑκατοντ-άς**.

Σημείωσις. Τοῦ **εἷς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι **ἡ μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἡ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἡ πεμπάς** (= ἡ πεντάς), τοῦ **εἴκοσιν—ἡ εἰκάς** (= εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριάκοντα—ἡ τριακάς** (= ἡ τριακοντάς, τριανταριά).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα.

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) **ἐπτά-κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, (ἕξ) **ἕξ-άκις**, (πέντε) **πεντ-άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (**εἷς**, **δύο**, **τρεῖς**) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ **εἷς** — **ἅπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ **δύο** — **δῖς** (= δύο φορές), τοῦ **τρεις** — **τρίς** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον **5'**, μετὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον **4'**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον **λ**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεφαλαίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ομάδας, **α—θ**, **ι—π**, **ρ—ω** καὶ τῆς μὲν πρώτης ομάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων (**α' = 1**, **β' = 2**, **γ' = 3** κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ομάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων (**ι' = 10**, **κ' = 20**, **λ' = 30** κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων (**ρ' = 100**, **σ' = 200**, **τ' = 300** κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεφαλαίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά (**,α = 1000**, **,β = 2000**, **,γ = 3000** κτλ., **,αωκά' = 1821**, **,αλιβ' = 1912**, **,αλιμς' = 1946**).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σὴμ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικὰ	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεῖς, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἕβδομος	ἑπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοος	ὀκτάκις
θ'	9	ἑννέα	ἕνατος	ἑνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἑνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δωδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεις (τρία) και δέκα	τρίτος και δέκατος	τρικαιδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) και δέκα	τέταρτος και δέκατος	τετρακαιδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαιδεκα	πέμπτος και δέκατος	πεντεκαιδεκάκις
ις'	16	ἑκαταδεκα	ἕκτος και δέκατος	ἑκαταδεκάκις
ιζ'	17	ἑπτακαταδεκα	ἕβδομος και δέκατος	ἑπτακαιδεκάκις
ιη'	18	ὀκτωκαταδεκα	ὀγδοος και δέκατος	ὀκτωκαιδεκάκις
ιθ'	19	ἑνεακαταδεκα	ἕνατος και δέκατος	ἑνεακαιδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
λ'	30	τριακόνα	τριακοστός	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστός	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστός	πεντηκοντάκις
ξ'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	ἑξηκοντάκις
ο'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	ὀγδοηκοντάκις
ς'	90	ἑνενήκοντα	ἑνενηκοστός	ἑνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστός	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστός	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστός	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστός	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστός	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστός	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστός	ὀκτακοσιάκις
ς'	900	ἑνακόσιοι -αι -α	ἑνακοσιοστός	ἑνακοσιάκις
α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστός	χιλιάκις
β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστός	δισχιλιάκις
ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστός	μυριάκις
κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστός	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Ρ Η Μ Α Τ Α

α') 'Ορισμός και παρεπόμενα τοῦ ῥήματος.

Γενικά τινα περί τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν.

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥήμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἔγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμός** αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. Διάθεσις ῥήματος λέγεται ἡ σημασινομένη ὑπ' αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: **ἐνεργητική**, **μέση**, **παθητική** καὶ **οὐδετέρα**.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ παῖς **χορεύει**· **κρούει τὴν θύραν**.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ παῖς **ἐνδύεται** (=ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ παῖς **λούεται ὑπὸ τῆς μητρὸς**.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ παῖς **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. Συζυγία ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἦτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς **-ω (-ομαι)** καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς **-μι (-μαι)**: **λύ-ω (λύ-ομαι)**, **δείκνυ-μι (δείκνυ-μαι)**.

§ 173. Φωνὴ ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥήμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἦτοι:

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἥτοι ἓν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ω ἢ -μι**: *λύ-ω, λύ-εις* κτλ., *δείκνυ-μι, δείκνυ-ς* κτλ.·

2) τὴν μέσην φωνήν, ἥτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ομαι ἢ -μαι**: *λύ-ομαι, λύ-η, λύ-εται* κτλ., *δείκνυ-μαι, δείκνυ-σαι* κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις γίνεται **τώρα**, ἥτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητὴς **γράφει**·

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις ἐγένετο (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητὴς **ἔγραφεν**·

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα γίνη** ἢ **θα γίνεται** εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητὴς **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράφῃ)·

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν·

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἔχει γίνε**ι, ἥτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **γέγραφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην)·

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἶχε γίνε**ι, ἥτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος: ὁ παῖς **ἔγεγράφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην)·

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα ἔχη γίνε**ι, ἥτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφῶς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θὰ ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν)· ἡ ἐπιστολή **γεγράφεται** (= θὰ ἔχη γραφῆ ἢ θὰ εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή)·

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσειν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἰδὲ τὸ Συνακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ιστορικοί** ἢ **παρωχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προσ-
ετι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ **τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλι-
σεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἧτοι ἡ **ὀριστικὴ**,
ἡ **ὑποτακτικὴ**, ἡ **προστακτικὴ** καὶ ἡ **εὐκτικὴ**.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παρι-
στᾶ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχομεν**

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾶ τὴν
πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέ-
χωμεν): **ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις**

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾶ τὴν
πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Εὐκτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾶ τὴν πρᾶξιν
ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕγιαίνετε** (= εἶθε νὰ ὕγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἄν** κανονικῶς
παριστᾶ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε ἄν (= θὰ ἐλέγατε, ἤμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδη-
λώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις
εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συνακτικόν.

§ 176. Πρόσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν
ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἧτοι ἄν
τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου**
ἢ **τρίτου**: λέγω (ἐγώ), λέγεις (σύ), λέγει (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον
δηλοῦται, ἄν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα
ἢ ζῶα ἢ πράγματα: παίζω (ἐγώ, εἷς), παίζομεν (ἡμεῖς, πολλοί),
παίζει (ὁ παῖς, εἷς), παίζουνσιν (οἱ παῖδες, πολλοί).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο
ὀνομαστικούς τύπους, ἧτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον
ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν**, **λύεσθαι** — **λύσαι**,
λυθῆναι. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει **μίαν**

μόνον κατάληξιν καὶ μόνον του δὲν (παρεμφαίνει, ἦτοι δὲν) δηλοῖ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω)· βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν **ἐπίθετον**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.έ.): γράφων, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράψας, γράψασα, γράψαν, — γραφείς, γραφεῖσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχὴ, διότι μετ᾽ ἐξεί τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. ὑγιαίνοιτε (=εἶθε νὰ ὑγιαίνετε), λεγέτω (=ἄς λέγη), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (=ἔχω κόψει), ἐκεκόφειν (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομμα (=ἔχω κοπῆ), ἐκεκόμην (=εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλωσσῶσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, μὲ αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἢ μέλλουσα πράξις εἴτε ἀπλῶς **ἐν συνόψει** εἴτε **κατὰ διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν**: γράφω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύω) λελυκῶς ἔσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι (=θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β') Συστατικὰ μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτήρ.

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ **χρονικὸν** θέμα καὶ τὸ **ῥηματικὸν** θέμα.

1) **Χρονικὸν** θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἐνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώς μετὰ τὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μετὰ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακείμενος μετὰ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ῶς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάση τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ-ω, λέγ-ω, μέν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω — βλάβ-η, τύπτω — τύπ-ος, ῥάπτω — ῥαφ-ή, ἀγγέλω — ἀγγελ-ος, αἶρω — ἄρ-σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτήρ ἐνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς χαρακτήρ**, ὁ δὲ χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς χαρακτήρ**.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λύ-ω, χρί-ω — γράφ-ω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

Ἵποδιαίροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἄσυναίρετα** (κωλύ-ω, βασιλεύ-ω, κρού-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ῶ, φιλέω-ῶ, πληρόω-ῶ)

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἄφωνόληκτα** (ἄγ-ω, βλέπ-ω, πειθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρ-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἐνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμούς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα ταγ-, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἔ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

γ') Αύξεις και αναδιπλασιασμός.

1. Αύξεις.

§ 185. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὐξῆσις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ** καὶ **χρονικὴ**.

1) Συλλαβικὴν αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὐξῆσις ἔν **ε ψιλούμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω — ἐ-πίστειν-ον, ἐ-πίστειν-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν
 ῥίπτ-ω — ἔ-ρριπν-ον, ἔ-ρριψ-α, ἔ-ρρίψ-ειν (34, 1).

2) Χρονικὴν αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὐξῆσις **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ ᾱ ἢ ε γίνεται	η : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλπίζω, ἡλπίζον·
τὸ ο γίνεται	ω : ὀδύρομαι, ὠδυρόμην·
τὸ ι γίνεται	ι : ἰκετεύω, ἰκέτευον·
τὸ υ γίνεται	υ : ὑβρίζω, ὑβρίζον·
τὸ αι ἢ ει γίνεται	η : αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην — εἰκάζω, ἡκαζον·
τὸ αυ ἢ ευ γίνεται	ηυ : αὐξάνω, ἡὔξανον — εὐρίσκω, ἡύρισκον·
τὸ οι γίνεται	ω : οἰκτιρίζω, ὠκτιρίζον·

Σημεῖοις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἶμι** — **ἦα** ἢ **ἦειν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦθειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει : **εἶκω**—**εἶκον**· **εἶργω**—**εἶργον**· **εἶρω**—**εἶρον**·

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾱ** ἢ **α**, καίτοι εἶναι μακρὸν, τρέπεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν εἰς **η** ἢ **η** κατ' ἀναλογίαν : **ἄθλω** — ἦθλον, **ἄργω** — ἦργον, **ἄδω** — ἦδον (ὅπως **ἄγω** — ἦγον, **αἰτώ** — ἦτον)·

Σημεῖοις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥημάτων, τῶν ὁποίων ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν ἔχουν αὐξῆσιν : **εστράτευκα** — **εστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα** — **ἐζητήκειν**.

* Τὸ **ἐ** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμαινε τότε.

2. Ἀναδιπλασιασμός.

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἦτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν σύμφωνον ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν:

παιδεύω	—πε-παιδευ-κα	ἐ-πε-παιδεύ-κειν
θύω	—τέ-θυ-κα	ἐ-τε-θύ-κειν
	(θέ-θυ-κα)	(ἐ-θε-θύ-κειν)
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα	ἐ-πε-φυτεύ-κειν
	(φε-φύτευ-κα)	(ἐ-φε-φυτεύ-κειν)
χορεύω	—κε-χόρευ-κα	ἐ-κε-χορεύ-κειν
	(χε-χόρευ-κα)	(ἐ-χε-χορεύ-κειν) (§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα	
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα	
δράω (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα	
γράφομαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράψ-ομαι

2) ὄ,τι καὶ ἡ αὔξησις. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, χωρὶς ὁμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν ἢ ὄσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία σύμφωνα:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)
ῥίπτω	—ῥ-ριπα	(ὅπως ῥ-ριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ῥ-σπαρκα	(ὅπως ῥ-σπειρα)
φθείρω (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ῥ-φθαρκα	(ὅπως ῥ-φθειρα)
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

ἀδικῶ	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
ἐρημῶ	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
ὁμολογῶ	— ὦ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	— ὦ-κη-κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξησις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων.

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) * ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

εἰσ-πέμπω	— εἰσ-έ-πεμπον	εἰσ-πέ-πομφα
συν-οικῶ	— συν-ὦ-κονν	συν-ὦ-κηκα
παρα-νομῶ	— παρ-ε-νόμουν	παρα-νε-νόμηκα
ἐγ-κωμιάζω	— ἐν-ε-κωμιάζον	ἐγ-κε-κωμιάκα
ἐγ-χειρίζω	— ἐν-ε-χειρίζον	ἐγ-κε-χειρίκα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ἄ-δικος)	ἀδικῶ	— ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ-τυχής)	δυστυχῶ	— ἐ-δυστύχουν	δε-δυστύχηκα
(μυθο-λόγος)	μυθολογῶ	— ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
(οἰκο-δόμος)	οἰκοδομῶ	— ὠκοδόμουν	ὠκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα **εὖ**, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξησιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

εὐδοκιμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτων	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχοῦμαι	εὐωχούμην	εὐωγήθην.	

4. Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως.

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα **βούλομαι**, **δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουν αὐξησιν κανονικῶς **έ** καὶ ἀνωμάλως **ἦ** (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ **έθέλω ἦ θέλω** — ἦθελον).

* Τί λέγονται **παρασύνθετοι** λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην και ἡβουλόμην — ἐβουλήθην και ἡβουλήθην
 ἐδυνάμην και ἡδυνάμην — ἐδυνήθην και ἡδυνήθην
 ἔμελλον και ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα (κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι και ὠθῶ, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὔξησιν **ἐ**: κατ-έ-αξα, ἐ-ωνοῦμην, ἐ-ώθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐσιτῶ, ἔχω και ἐῶ κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὄχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: εἴθιζον, εἰλιπτον, εἰλκον, εἰπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμην, εἶρπον, εἰσιτῶν, εἶχον, εἶων.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. **ἐργάζομαι** ὁ παρατατικὸς και ὁ ἀόριστος σχηματίζονται και μὲ κανονικὴν αὔξησιν: ἠεργαζόμην, ἠεργασάμην.

4) Τὸ ῥῆμα **ἀν-οίγω** εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὀρῶ εἰς τὸν παρατατικὸν και τὸ ῥ. **ἀλίσκομαι** εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν και συλλαβικὴν και χρονικὴν αὔξησιν ὁμοῦ: ἀν-έωγον, ἀν-έωξα, ἐώρων, ἐᾶλων.

5) Τὸ ῥῆμα **ἐορτάζω** κατὰ τὴν αὔξησιν ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν **ἐ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: ἐώρταζον, ἐώρτασα.

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλῖαι τῆς αὔξησεως εἶναι φαινομενικαὶ και ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογικὰς παθήσεις: π.χ. τὸ ῥῆμα **ἐργάζομαι** ἀρχῆθεν ἦτο **εεργάζομαι** και τὸ ῥῆμα **ἔχω** ἀρχῆθεν ἦτο **σέχω**, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς **ἐ-εεργαζόμην**, **ἐ-εεχον**, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι **εεργαζόμην**, **εεχον** και μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι **εἰργαζόμην**, **εἶχον** (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι **ἐώρταζον**, **ἐώρτασα** προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων **ἠόρταζον**, **ἠόρτασα** δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων **ἀν-ἠφοιγον**, **ἠφόρων** (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὔξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι **ἀν-έωγον**, **ἐώρων** (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον **ὄρῶ**) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων:

α') τὰ ῥήματα **ἀμφι-έννυμι**, **ἐγγυῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), **ἐμπεδῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), **ἐναντιοῦμαι** (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), **ἐπ-εἶγω**, **ἐπ-ίσταμαι** και **καθ-έζομαι** ἔχουν τὴν αὔξησιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: **ἠμφιέννυν**, **ἠγγύων**, **ἠμπέδουν**, **ἠναντιοῦμην**, **ἠπειγον**, **ἠπιστάμην**, **ἐκαθεζόμην**.

β') τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), **καθ-εύδω**, **κάθ-ημαι** καὶ **καθ-ίζω** διφοροῦνται, ἤτοι ἔχουν τὴν αὐξήσιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκ-κλησιάζον καὶ ἐξ-εκκλησιάζον, ἐκάθειδον καὶ καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ-ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ-ῖσα.

γ') τὰ ῥήματα **ἀν-έχομαι**, **ἀμφι-σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφισ-βητῶ), **ἐν-οχλῶ** καὶ (ἐπ) **αν-ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἤτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν, ἡν-ώχλουν, (ἐπ) ἡν-ώρθουν.

5. Ἐνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ.

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἴδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι**, **μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἴδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἔγνωκα** (θ. γνω-), **ἐγνώρικα** (θ. γνωριδ-) — **κέκτημαι** (θ. κτα-), **μέμνημαι** (θ. μνη-), **πέπιτωκα** (θ. πτω-).

2) τὰ ῥ. **ἐθίζω**, **ἔλκω**, **ἐργάζομαι**, **ἐστιῶ** καὶ **ἐῶ** καὶ τὸ ῥ. (ἀν) **οίγω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὁμοίον μὲ τὴν αὐξήσιν των : **εἶθικα**, **εἶλκκα**, **εἶργασμαι**, **εἰστιάκα**, **εἶακα**, (ἀν) **έωχα**, (ἀν) **έωγμα**, (ἀν) **εῶξεται** (βλ. § 188, 3 καὶ 4).

3) τὰ ῥ. (**κατ**) **άγνυμι**, **άλισκομαι**, **ὄρω**, **ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ε, ἀν καὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν : (**κατ**) **έαγα**, **εάλκκα**, **εόρακα** (καὶ **εώρακα**), **έωσμαι**, **έωνημαι**.

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω**, **λαγχάνω**, **λέγω**, (**συλ**) **λέγω** καὶ (**δια**) **λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ει : **εἶληφα**, **εἶληχα**, **εἶρηκα** (θ. **Φερ-**, **Φερε-**), (**συν**) **εἶλοχα**, (**δι**) **εἶλεγμαι**.

Ὅμοίως **εἶωθα** (= **συνθηρίζω**), **εἶμαρται** (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστώτα ῥημάτων **έθω** (θ. **Φεθ-**, **Φηθ-**) καὶ **μείρομαι** (θ. **σμερ-**, **σμαρ-**).

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογγικὰς παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ α ἢ ε ἢ ο, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἄττικὸς (πρβλ. § 59).

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
ἐλαύνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ-ήλα-κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
ἔρχομαι	(θ. ἔλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
ᾄμνυμι	(θ. ᾄμο-)	ᾄμ-ώμο-κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ᾄλε-)	(ἀπ)ολ-ώλε-κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ᾄλ-)	(ἀπό)όλ-ωλ-α
ὀρύττω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ-ώρυχ-α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγερ-μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγορ-ήγορ-α (μὲ ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ , ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ) .

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὐξησιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ α ἢ ο :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν
ᾄμώμοκα — ᾄμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουν αὐξησιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν
ἐλήλυθα — ἐληλύθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμφίνει εἰς τινὰ ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγῆν λέξεων ἐξ αὐτῶν : **ἄγ-ω**, ἤγ-αγ-ον (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), **φέρω** (θ. ἐνεκ-), ἤν-εγκ-ον (ἐκ τοῦ ἐν-ἐνεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6)—ἀγωγή (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ή), ἐδωδή (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ή) (βλ. § 32, 1 καὶ 2) .

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (=εἶμαι) .

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ ῥῆμα **εἰμί** ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : **ἔχω** γράφει — **εἶχα** γράφει — **εἶμαι** γραμμένος — **ἤμουν** γραμμένος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. εἰμί, παρατ. ἦν (= ἦμην), μέλλ. ἔσομαι (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνει), ὑπερσ. ἐγεγόνειν (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνει). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὅ ρ ι σ τ ι κ ῆ		Ῐποτα- κτικῆ	Ε ὑ κ τ ι κ ῆ	Προστακτικῆ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς			
εἰ-μι	ῥῆ ῥῆ ῥῆν	ῶ	εἶη-ν	
εἶ	ῥῆ-σθα	ῆς	εἶη-ς	ἴσ-θι
ἐσ-τί (ν)	ῆν	ῆ	εἶη	ἐσ-τω
ἐσ-μὲν	ῆ-μεν	ῶ-μεν	εἶη-μεν ἢ εἶ-μεν	
ἐσ-τέ	ῆ-τε (ῆσ-τε)	ῆ-τε	εἶη-τε ἢ εἶ-τε	ἐσ-τε
εἰ-σὶ (ν)	ῆ-σαν	ῶ-σι (ν)	εἶη-σαν ἢ εἶ-εν	ἐσ-των, ὄντων (ἢ ἐσ-τωσαν)
ἐσ-τὸν	ῆσ-τον	ῆ-τον	εἶη-τον ἢ εἶ-τον	ἐσ-τον
ἐσ-τὸν	ῆσ-την	ῆ-τον	εἶή-την ἢ εἶ-την	ἐσ-των

Ἐπαρέμφ. : εἶναι. Μετοχῆ : ὦν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλων	Ὅριστικῆ :	ἔσομαι, ἔση (ἢ ἔσει), ἔσται — ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
	Εὐκτικῆ :	ἐσοίμην, ἐσοιο, ἐσοιτο — ἐσοίμεθα, ἐσοισθε, ἐσοιτο
	Ἐπαρέμφατον :	ἔσεσθαι
	Μετοχῆ :	ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἐστί) τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι) :

1) ὅταν ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ **ὑπάρχει** ἢ τοῦ **εἶναι δυνατόν** : ἐστι θεὸς — ἐστι λαβεῖν·

2) ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν τῶν λέξεων **τούτ'** (= τοῦτο), **ἀλλ'** (= ἀλλά), **εἰ**, **καί**, **οὐκ** : **τούτ' ἐστι**, **οὐκ ἐστι**·

3) ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : **ἐστι τις σοφός**.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων.

I. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων.

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

1) ῥήματα **βαρύτονα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : **λύω**, **πείθω**·

2) ῥήματα **συνηρημένα** ἢ **περισπώμενα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : **τιμῶ**, **ποιῶ** (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λῦ'-ω λύ-εις λύ-ει λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν)	ἔ-λῦ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἔ-λύ-ομεν ἔ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἵνα) λύ-ω λύ-ης λύ-ῆ λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι(ν)
Μέλλων	λῦ-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)		
Αόριστος α'		ἔ-λῦ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἔ-λύ-σαμεν ἔ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ-σω λύ-σης λύ-σῆ λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι(ν)
Παρακείμενος Υπερσυντέλικος	λέ-λῦ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἔ-λε-λῦ'-κειν ¹ ἔ-λε-λύ-κεις ἔ-λε-λύ-κει ἔ-λε-λύ-κεμεν ² ἔ-λε-λύ-κετε ἔ-λε-λύ-κεσαν	(ἵνα) λε-λύ-κω λε-λύ-κης λε-λύ-κη κλπ. καί (συνηθέστερον) λελυκῶς ᾧ, ῆς, ῆ, λελυκότες ᾧμεν, ῆτε, ᾧσι(ν)
Τετέλ. Μέλλων	λελυκῶς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἐσεσθε, ἔσονται		

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.
2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

ένεργητικῆς φωνῆς (§ 173, 1).

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	Μετοχὴ 'Απαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	— λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ⁵ ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσουσῆς) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	— λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἢ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	— λελυκώς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυ-κέναι λελυ-κώς (λελυ-κότης) λελυ-κυῖα (λελυ-κυῖας) λελυ-κός (λελυ-κότης)
(ὅτι) λελυκώς ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται		λελυκώς ἔσεσθαι λελυκώς ἐσόμενος λελυκότες ἐσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχτικῆ.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -εἰας, -εἰε, -εἰαν, λέγονται **αιολικοὶ** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -σαν.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνῆς

	Ὀριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώσ Παρσατατικός	λύ'-ομαι λύ-ῃ (ἤ λύει)* λύ-εται λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	(ἴνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ῆται λυ-ώμεθα λύ-ῆσθε λύ-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ-σῃ (ἤ λύ-σει)* λύ-σεται λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται		
Μέσος Ἀόριστος α'		ἐ-λύ-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύ-σαντο	(ἴνα) λύ-σωμαι λύ-σῃ λύ-σῆται λυ-σώμεθα λύ-σῆσθε λύ-σωνται
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἴνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ἦς λελυμένος ἦ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ἦτε λελυμένοι ὦσι(ν)
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος λε-λύ-σῃ (ἤ-σει) » λε-λύ-σεται » λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι λε-λύ-σεσθε » λε-λύ-σονται »	ἔσομαι ἔσει ἔσται ἔσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται	

* Ἀντὶ τῶν εἰς -ῃ παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὗτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δευτέρα ἐνικά τοῦ βούλομαι, οἴομαι καὶ ὄψομαι (βούλει, οἶει, ὄψει).

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ἤ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	— λύ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἤ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶμεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶσαν ἢ εἶεν	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυμένον
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α	

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς

	Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἔνεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-ῃ (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	(ἔνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ηται κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Παθ. Μέλλων α'	λύ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θη-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός 'Αόριστος α'		ἐ-λύ-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἔνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῆ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι ¹
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλ.	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἔνα) λελυμένος ᾧ ῆς ῆ κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ'-σομαι λε-λύ-ση (ἤ -σει) λε-λύ-σεται κτλ.		
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			

1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον διὰ συναιρέσεως ἐκ παλαιοτέρων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-ῃ κτλ.

(§ 173, 2), παθητικής διαθέσεως (§ 171, 3). *Λύομαι* = λύομαι υπό άλλου.

Εύκτική	Προστακτική	*Απαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοιντο		λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην ² λυ-θείης λυ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θειῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θειῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθειῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λυ-θῆναι λυ-θεις (λυ-θέντος) λυ-θείσα (λυ-θείσης) λυ-θὲν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ί-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι λυθειμεν, λυθειτε, λυθειεν εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθειήμεν, λυθειήτε, λυθειήσαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ § 36, 4, ε').

Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἦτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλύομην*, *λέλυμαι*, *ἐλελύμην*, *λελύσομαι*: ἀλλά: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτὸν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλύσαμην* (= ἔλυσα τὸν ἑαυτὸν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστῶτος: *λύσ-ω* (λύ-ω), *λύσ-ομαι*, *λυθήσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι* (λύ-ομαι). Ἄλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) *λύσ-ω*, (λύ-ομαι) *λύσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι*.

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα θη** καὶ ἔπειτα ὁ χρονικὸς χαρακτήρ **σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) *λυ-θήσ-ομαι*.

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: *ἔλυσ-α*, *ἔλυσ-άμην*.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἦτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντολήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρο-νικὸν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) *λέλυ-κ-α*, *ἐλελύ-κ-ειν*, (πέιθω, θ. πειθ-) *πέπει-κ-α*, (φαίνω, θ. φαν-) *πέφαγ-κ-α*, (καθαίρω, θ. καθαρ-) *κεκάθαρ-κ-α*.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σημείωσις. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν **ο** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **μ** ἢ τοῦ **ν** ἢ πρὸ φωνήεντος : **λύ-ο-μεν**, **λύ-ο-νται**, **ἔλυ-ο-ν**, **λύ-ο-ιμεν** τὸ δὲ θεματικὸν φωνῆεν **ε** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **σ** ἢ **τ** : **λύ-ε-σθε** **λύ-ε-ται**.

Τύποι οἱοι **λύουσι**, **λέγουσι** κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων **λύουσι**, **λέγουσι**, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύοντι**, **λέγοντι** (βλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷος ὁ **λύωσι** προῆλθον ἐκ παλαιότερων **λύουσι** — **λύωντι** (βλ. § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἱοι **λελύκασι** — **γεγράφασι** κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων **λελύκανσι** — **λελύκαντι**, **γεγράφανσι** — **γεγράφαντι** (βλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἱοι οἱ τοῦ β' ἐνικῆ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικῆ ἐνεστῆτος κτλ. **λύη** (λύεσαι), **λέγη** (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύεαι**, **λέγεαι**, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύεσαι**, **λέγεσαι** (βλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 100).

Ὁμοίως τύποι οἱοι **ἔλυου**, **ἔλεγου** κτλ., **ἔλύσω**, **ἐτάξω** κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **ἔλύ-εο**, **ἔλέγ-εο** κτλ., **ἔλύσ-ασο**, **ἐτάξ-ασο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **ἔλύ-εσο**, **ἔλέγ-εσο** κτλ., **ἔλύσ-ασο**, **ἐτάξ-ασο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἱοι **λύοισο**, **παιδεύσαιο** κτλ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-οισο**, **παιδεύ-σαιο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς **λύου**, **παιδεύου** κτλ. ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-εο**, **παιδεύ-εο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-εσο**, **παιδεύ-εσο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικῆ ἀπαρεμφάτου τύποι οἱοι **λύειν**, **λέγειν** κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-ε-εν**, **λέγ-ε-εν** κτλ., ἥτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικῆ ἀπαρεμφάτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : **λύ-ω-μεν** (**λύ-ο-μεν**), **λύ-η-σθε** (**λύ-ε-σθε**).

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'** εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α** : **ἔλύσ-α-μεν**, **ἔλύσ-α-ντο**, **λύσ-α-ιμεν**, **λύσ-α-σθε**, **λύσ-α-ιντο**, **λελύκ-α-μεν**.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) **ε**: ἐλελύκ-**ει-ν**, ἐλελύκ-**ει-μεν**, (ἐλελύκ-**ε-τον**, ἐλελυκ-**έ-την**).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκῶς **ᾧ**, λελυκῶς **εἶην**, λελυκῶς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**, λελυμένος **εἶην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσο ἢ λελυμένος **ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακείμενου καὶ ὑπερσυντελείου, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-**μαι**, ἐλέλυ-**ντο**, λελύ-**σθαι**, λελυ-**μένος**.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συστολὴν καὶ γίνεται **θε**: ἐλύ-**θη-ν**, ἐλύ-**θη-σαν**, λυ-**θε-ῖ-μεν**, λυ-**θέ-ντων** (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναιρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαί) καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναίρεσεως ἐκ τοῦ **-θηνάι** (λυ-θη-έναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ ὁποῖα προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-**θε-ίη-μεν**, λυ-**θε-ῖ-μεν**, λύ-**ο-ι-μεν**, λύ-**σα-ι-μεν**, λύ-**σ-α-ι-ντο**.

ς') Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ῥημάτων.

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαιτεραὶ καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -τον : λύ-ε-τον, λύ-ε-τον — λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον — λελύκ-α-τον, λελύκ-α-τον· λύ-η-τον, λύ-η-τον — λύσ-η-τον, λύσ-η-τον — (λελύκ-η-τον, λελύκ-η-τον)·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ῆ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -την, -την : ἐλύ-ε-την, ἐλυ-έ-την — ἐλύσ-α-την, ἐλυσ-ά-την — ἐλελύκ-ε-την, ἐλελυκ-έ-την· λύ-οι-την, λυ-οί-την — λύσ-οι-την, λυσ-οί-την — λύσ-αι-την, λυσ-αί-την — (λελύκ-οι-την, λελυκ-οί-την)·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -των : λύ-ε-τον, λυ-έ-των — λύσ-α-τον, λυσ-ά-των — (λελύκ-ε-τον, λελυκ-έ-των)·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαιρέσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθον : λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον — λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον — λυθῆσ-ε-σθον, λυθῆσ-ε-σθον — λέλυ-σθον, λέλυ-σθον — λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, λύ-η-σθον — λύσ-η-σθον, λύσ-η-σθον·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ῆ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -σθην, -σθην : ἐλύ-ε-σθην, ἐλυ-έ-σθην — ἐλύσ-α-σθην, ἐλυ-σ-ά-σθην — ἐλέ-λυ-σθην, ἐλελύ-σθην· λύ-οι-σθην, λυ-οί-σθην — λύσ-οι-σθην, λυσ-οί-σθην — λύσ-αι-σθην, λυσ-αί-σθην — λυθῆσ-οι-σθην, λυθησ-οί-σθην·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθων : λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθων — λύσ-α-σθον, λυσ-ά-σθων — λέλυ-σθον, λελύ-σθων·

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την — λυθῆ-τον, λυθῆ-των — λυ-θείη-τον ἢ λυθεῖ-τον, λυθειῆ-την ἢ λυθει-την — λύθη-τον, λυθή-των.

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός.

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἀρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἦτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνόληκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς **-πτω**: (θ. κοπ-) κόπ-τ-ω, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) βλάπτω, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) κρύπτω (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **θ** ἢ **τ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστώτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) φυλάττω ἢ φυλάσσω

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-**j**ω) ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω

(θ. ταραχ-, τaráχ-**j**ω) ταράττω ἢ ταράσσω

(θ. ἀρμोट-, ἀρμότ-**j**ω) ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω

(θ. πυρετ-, πυρέτ-**j**ω) πυρέττω ἢ πυρέσσω (βλ. § 36, 4, γ').

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **δ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστώτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-**j**ω) ἐλπίζω

(θ. ὄδ-, ὄδ**j**ω) ὄζω

(θ. παιδ-, παιδ-**j**ω) παίζω

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐνεστώτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικὰ ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν συνήθως ἤχον. Π. χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰμώγ-**j**ω) οἰμώζω

(θ. στεναγ-, στενάγ-**j**ω) στενάζω

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-**j**ω) ἀλαλάζω

(θ. κραγ-, κράγ-**j**ω) κράζω

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-**j**ω) ὀλολύζω.

β') Οι άλλοι χρόνοι .

§ 211. Τῶν ὀδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) **πεί-σω** (ἐκ τοῦ πείθ-σω), **πεί-σομαι** (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) — (θ. σπενδ-) **σπεί-σω** (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), **σπεί-σομαι** (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) **ἐγύμνα-σα** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), **ἐγύμνα-σάμην** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἄλλὰ τὰ ὑπερδισύλλαβα ὀδοντικολήκτα εἰς **-ίζω**, ὅσα ἔχουν χαρακτηριστῆρα **δ**, σχηματίζουσι τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** εἰς **-ιῶ**, **-ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω **κτίζω** — **κτίσω**, **σχίζω** — **σχίσω**, ἀλλὰ **κομίζω** (θ. κομιδ-), **κομιῶ** (**κομιεῖς**, **κομιεῖ**), **κομιοῦμαι** (**κομιεῖ**, **κομιεῖται**).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥῆμα **βιβάζω** : **βιβῶ**, **βιβᾶς**, **βιβᾶ** κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** : (θ. κομιδ-), **κεκόμι-κα**, **ἐκεκομί-κειν** (βλ. § 200)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α' λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' εἰς **-σθην** : (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-θήσομαι), **ἐψεύσθην** (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-θην) — (θ. ἀρμोट-) **ἡρμόσθην** (ἐκ τοῦ ἡρμότ-θην) (βλ. § 37, 4)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην** : (θ. πειθ-) **πέπεισμαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπέισμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπείθ-μην) — (θ. κομιδ-) **κεκόμισμαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσμην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην)·

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην** : (θ. φυλακ-) **φυλάξω**, **ἐφύλαξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) — (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτηριστῆρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) :
 (θ. κηρυκ-) *κεκήρυχα, ἐκεκηρύχην* — (θ. ταγ-) *τέταχα, ἐτετάχην*
 3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς
 ἀόριστος ἀ' εἰς **-χθην** : (θ. πλεκ-) *πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην* (ἐκ τοῦ
 πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) *ἀχθήσομαι, ἤχθην* (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι
 κτλ.) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς
-γμην : (θ. πλεκ-) *πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην* (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπε-
 πλέκ-μην) — (θ. ταραχ-) *τετάραγμαι, ἐτεταράγμην* (ἐκ τοῦ τετά-
 ραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)·

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**,
 ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην** :
 (θ. κοπ-) *κόψω, ἔκοψα* (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-)
τρίψομαι, ἐτριψάμην (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-)
γράψομαι, ἐγραψάμην (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. §
 36, 2)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλι-
 κος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτήρ τοῦ
 ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) :
 (θ. κοπ-) *κέκοφα, ἐκεκόφην* — (θ. τριβ-) *τέτριφα, ἐτετρίφην* (βλ.
 § 212, 2)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς
 ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-φθην** : (θ. πεμπ-) *πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην* (ἐκ
 τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) *καλυφθήσομαι, ἐκα-
 λύφθην* (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς
-μμην : (θ. κοπ-) *κέκομμαι, ἐκεκόμμην* (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ.
 τριβ-) *τέτριμμαι, ἐτετρίμμην* (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-)
γέγραμμαι, ἐγεγράμμην (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)·

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**, ἀντὶ
 τοῦ **ε** τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον
 ἔχουν **ο** : *κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφην* — *τρέπω (θ. τρεπ-),
 τέτροφα, ἐτετρόφην* — *φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήνοχα, ἐνήνόχην* (βλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα **στρέφω**, **τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακειμένον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν **α** (βραχύ) : (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἔστράμμη — (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἔτετράμμη — (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἔτεθράμμη.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικῆς ἀφωολήκτων ῥημάτων

Ὅριστικῆ		Προστακτικῆ	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἔψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι ἦσαν	— ἔψευ-σο ἔψεύ-σθω — ἔψευ-σθε ἔψεύ-σθων	ἔψευ-σθαι ἔψευσ-μένος ἔψευσ-μένη ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξαι πέπρακ-ται πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἔπεπράγ-μην ἔπέπραξο ἔπέπρακ-το ἔπεπράγ-μεθα ἔπέπραχ-θε πεπραγμένοι ἦσαν	— πέπραξο πεπράχ-θω — πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπραχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραφ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἔγεγράμ-μην ἔγέγραψο ἔγέγραπ-το ἔγεγράμ-μεθα ἔγέγραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέγραψο γεγράφ-θω — γέγραφ-θε γεγράφ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικῆς εἶναι σπανιώτατοι, ὡς **τετάχεται** (= τεταγμένοι εἰσὶ), **γεγράφαται** (= γεγραμμένοι εἰσὶ), **ἐφθάρηται** (ἐφθαρμένοι εἰσὶ), **ἐτετάχато** (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστώς καὶ παρατατικός.

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *δέο-ω, μέν-ω, νέμ-ω* κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινολήκτα καὶ ὑγρολήκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσφυμα *j*. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ**:

(θ. βαλ-,	βάλ- <i>j</i> ω)	<i>βάλλω</i>
(θ. ἀγγελ-,	ἀγγέλ- <i>j</i> ω)	<i>ἀγγέλλω</i> (βλ. § 36, 4, α').

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν, -αρ, -εν, -ερ, -ῖν, -ῖρ, ῦν, -ῦρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ λήγει εἰς **-αιν, -αιρ, -ειν, -ειρ, -ῖν, -ῖρ, -ῦν, -ῦρ**:

(θ. ὕφαν-,	ὕφάν- <i>j</i> ω)	<i>ὕφαινω</i>
(θ. καθαρ-,	καθάρ- <i>j</i> ω)	<i>καθαίρω</i>
(θ. κτεν-,	κτέν- <i>j</i> ω)	<i>κτείνω</i>
(θ. σπερ-,	σπέρ- <i>j</i> ω)	<i>σπείρω</i>
(θ. κροῖν-,	κροῖν- <i>j</i> ω)	<i>κροῖνω</i>
(θ. οἰκτιρ-,	οἰκτιρ- <i>j</i> ω)	<i>οἰκτιρίζω</i>
(θ. πλῦν-,	πλῦν- <i>j</i> ω)	<i>πλῦνω</i>
(θ. σῦρ-,	σῦρ- <i>j</i> ω)	<i>σῦρω</i> (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β').

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα *ὀφείλω* προῆλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου *ὀφέλλω*, ὁ ὁποῖος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *ὀφέλνω* (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ, -οῦμαι** (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα) :

νέμω	(θ. νει- νειμέω)	νεμῶ (νειμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθάρεω)	καθαρῶ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἦτοι μὲ ἕκτασιν τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἡ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ι** ἢ **υ** εἰς **ι** ἢ **υ**:

ὕφαινω	(θ. ὕφᾱν-)	ὔφην-α	ὕφην-άμην
λειάνω	(θ. λεᾱν-)	ἐλέᾱν-α	(λεᾱναι)
μιαίνω	(θ. μιᾱν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾱναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾱν-)	ἐμάρᾱν-α	(μαρᾱναι)
καθαίρω	(θ. καθᾱρ-)	ἐκάθηρ-α	ἐκαθηρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-α	ἤγγελ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρῖν-)	ἔκρῖν-α	(κρῖναι*)
ἄμύνω	(θ. ἄμῦν-)	ἤμῦν-α	(ἄμῦναι)

Σ η μ ε ἰ σ ι ς 1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον ἐκ παλαιότερων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρρα — ἤγγελ-σα, ἤγγελλα — ἐκριν-σα, ἐκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σ η μ ε ἰ σ ι ς 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α' προσέτι τὰ ῥήματα **αἴρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω**, ἂν καὶ τοῦ **α** δὲν προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (**ᾱρ-**, **ἄλ-**, **κερδαν-**, **κοιλαν-**) ε ἢ **ι** ἢ **ρ**: ἦρα (ὑποτ. *ᾱρω, εὐκτ. *ᾱρα-ιμι, προστ. ᾱρον, ἀπρφ. ᾱραι κτλ.), ἠλάμην (ὑποτ. *ἄλωμαι, εὐκτ. *ἄλαιμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ἀπρφ. κερδᾱναι κτλ.), ἐκοιλᾱνα (ἀπρφ. κοιλᾱναι).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν **η** ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἠλάμην ἕνεκα τῆς αὐξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200) :

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, α')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-κα	ἤγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην** : **μιαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θήσομαι, ἐμιάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι, ἡγγέλ-θην**.

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην** : **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἡγγελ-μαι, ἡγγέλ-μην** — **αἴρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι, ἤρ-μην**.

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτηριστῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην** : **ᾄξύνομαι** (θ. ᾄξυν-), **ᾄξυμμαι, ᾄξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι, ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ' σημ.).

§ 218. Παράδειγμα ένεργητικού και μέσου μέλλοντος και μέσου παρακειμένου και ύπερσυντελικού ένρινολήκτων και ύγρολήκτων βημάτων (βλ. § 37, 6, γ').

Όριστική	Εύκτική	Άπαρέμφατον Μετοχή	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οὔμεν νεμ-εἶτε νεμ-οὔσι	νεμ-οἶμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οἶ ἢ νεμ-οίη νεμ-οἶμεν νεμ-οἶτε νεμ-οἶεν	νε-μεῖν	
		νεμ-ῶν (νεμ-οὔντος) νεμ-οὔσα (νεμ-ούσης) νεμ-οὔν (νεμ-οὔντος)	
νεμ-οὔμαι νεμ-εἶ (ἢ -ῆ) νεμ-εἶται νεμ-οὔμεθα νεμ-εἶσθε νεμ-οὔνται	νεμ-οίμην νεμ-οἶο νεμ-οἶτο νεμ-οίμεθα νεμ-οἶσθε νεμ-οἶντο	νεμ-εἶσθαι	
		νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
Όριστική		Προστακτική	Άπαρέμφατον Μετοχή
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένος ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ᾠξυμ-μαι ᾠξυν-σαι ᾠξυν-ται ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι εἰσὶ	ᾠξύμ-μην ᾠξυν-σο ᾠξυν-το ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι ἦσαν	— ᾠξυν-σο ᾠξύν-θω — ᾠξυν-θε ᾠξύν-θων	ᾠξύν-θαι ᾠξυμ-μένος ᾠξυμ-μένη ᾠξυμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένος πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα **κλίνω, κρίνω, πλύνω** καὶ **τείνω** τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' τοὺς σχηματίζουσι ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος **ν** :

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κριν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	ἐτετά-κειν	τα-θήσομαι	ἐτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουσι θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν **ε**, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον **ἀ'**, εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος **ε** ἔχουσι **ᾱ** (πρβλ. § 214, 2) :

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα,	ἔσπάρκειν,	ἔσπαρμαι,	ἔσπάρμην,
	σπαρ-ήσομαι,	ἔσπάρ-ην		
στέλλω (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα,	ἔστάλκειν,	ἔσταλμαι,	ἔστάλμην,
	σταλ-ήσομαι,	ἔστάλ-ην		
τείνω (θ. τετ-,τα-)	τέ-τα-κα,	ἐτετάκειν,	τέταμαι,	ἐτετάμην,
	τα-θήσομαι,	ἐτά-θην		
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα,	ἐφθάρκειν,	ἐφθαρμαι,	ἐφθάρμην,
	φθαρ-ήσομαι,	ἐφθάρ-ην.		

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων.

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** καὶ μὲ θεματικὸν φωνῆεν οὐχὶ τὸ **α**, ἀλλὰ τὸ **ο** καὶ τὸ **ε** : ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-ό-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος **δ ε υ τ ε ρ ο ς** ἢ μέσος ἀόριστός **δ ε υ τ ε ρ ο ς** καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἔλαβ-ον, ἐλάμβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλαμβάν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ῥ. **βάλλω** καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. **γίγνομαι** κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὄριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβάλ-ομεν ἔβάλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βαλ-έτω — βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν βαλῶν βαλοῦσα βαλ-ὸν
ἔγεν-όμην ἔγέν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-η γέν-ηται γέν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-οίμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-οῦ γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σ η μ ε ί σ ι ς 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἶτε ἀπλᾶ εἶτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβόν) — παραλαβῶν (παραλαβόν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἧτοι τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὄρω καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : εἰπέ, ἐλθέ, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἄλλὰ : πρόσειπε, ἀπελθε, ἔξευρε, ἐπίδε, παράλαβε.

Σ η μ ε ί σ ι ς 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης : (ἄγομαι — ἡγαγόμεν) ἀγαγέσθαι, (γίνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἶτε ἀπλοῦν εἶτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἐλαβόμεν — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμεν — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον : ἔχομαι, ἐσχόμεν — σχοῦ, παράσχο· ἔπομαι, ἐσπόμην — σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα κ ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ φιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτήρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α', ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ ᾠ ἔχει η (ἢ ᾠ κατόπιν ρ) :

κτείνω	(θ. κτεν-)	(άπ)έ-κτον-α	(άπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοιπ-ειν
φαίνω	(θ. φάιν-)	πέ-φην-α	έπεφήν-ειν
μαίνομαι	(θ. μάιν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πράγ-)	πέ-πράγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κράγ-)	κέ-κράγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. 'Ο παθητ. μέλλων και ό παθητ. άόριστος πολλών ρημάτων σχηματίζονται με πρόσφυμα η και όχι θη, ήτοι χωρίς τό θ: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, έκόπ-η-ν (πρβλ. νυν : έγράφ-θη-κα ή έγράφ-τη-κα και έγράφ-η-κα).

'Ο τοιούτος παθητικός μέλλων και παθητικός άόριστος λέγεται δε ύ τ ε ρ ο ς, κλίνεται δε όπως άκριβώς και ό α'.

Π. χ. ό παθητικός μέλλων β' και ό παθητικός άόριστος β' του ρ. γράφομαι κλίνονται ως έξής :

'Οριστική	'Υποτακτική	Εύκτική	Προστακτική	'Απαρέμφατον Μετοχή.
γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει γραφ-ή-σεται γραφ-η-σόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται		γραφ-η-σοίμην γραφ-ή-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραφ-η-σοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο		γραφ-ή-σεσθαι γραφ-η-σόμενος γραφ-η-σομένη γραφ-η-σόμενον
έγράφ-η-ν έγράφ-η-ς έγράφ-η έγράφ-η-μεν έγράφ-η-τε έγράφ-η-σαν	γραφ-ῶ γραφ-ῆς γραφ-ῆ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι	γραφ-είην γραφ-είης γραφ-είη γραφ-είημεν γραφ-είητε γραφ-είησαν*	— γράφ-η-θι γραφ-ή-τω — γράφ-ητε γραφ-έ-ντων	γραφ-ῆ-ναι γραφ-είς γραφ-εῖσα γραφ-έν

Σημείωσις. 'Ο παθητικός άόριστος β' εις τό β' ενικόν πρόσωπον τής προστακτικής έχει (τήν άρχικήν) κατάληξιν -θι : άλλάγ-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ύποσ. 4).

* ή γραφ-είμεν, γραφ-είτε, γραφ-είεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (ἐκ)πλήττομαι ἢ (κατα)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **η** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾗ : (θ. πληγ-) ἐκ-πλᾶγ-ήσομαι, κατα-πλᾶγ-ήσομαι, ἐξ-επλᾶγ-ην, κατ-επλᾶγ-ην — (θ. σηπ-) σᾶπ-ήσομαι, ἐσᾶπ-ην — (θ. τηκ-) τᾶκ-ήσομαι, ἐτᾶκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾗ : (θ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (θ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (θ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (θ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (θ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἐνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς **α'** καὶ ὡς **β'** (1), ὡς (διαφθείρω) διέφθαρκα καὶ διέφθορα, (ἀλλάττομαι) ἠλλάχθην καὶ ἠλλάγην, (βλάπτομαι) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ. : πέπεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος) πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ) ἔτρεψάμην (τινὰ = ἔτρεψά τινα εἰς φυγὴν), ἔτραπόμην (= διηυθύνθην) ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

2.) Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα.

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **α** ἢ **ε** ἢ **ο**. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἧτοι

- 1) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-άω** : **τιμάω - τιμῶ** (2).
- 2) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-έω** : **ποιέω - ποιῶ**.
- 3) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-όω** : **δουλόω - δουλῶ**.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ **ρ**. **τρέπω** ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους **α'** καὶ **β'** : ἔτρεπα — ἔτραπον (ποιητικός), ἔτρεψάμην — ἔτραπόμην, ἐτρέφθην — ἐτράπην.

2. Τὰ **ρ**. **καῶ** καὶ **κλάω**, τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἦσαν κάF-ω, κλάF-ω, ἔπειτα **καίF-ω**, **κλαίF-ω**, καὶ τέλος **καί-ω**, **κλαί-ω**, μένουσι ἀσυναίρετα. (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συννηρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾶ-)

		Ἐνεργητικὸν	Μέσον και Παθητικὸν
Ὀριστικὴ	Ἐνεστώτος	(τιμᾶω) τιμῶ (τιμᾶεις) τιμᾶς (τιμᾶει) τιμᾶ (τιμᾶομεν) τιμῶμεν (τιμᾶετε) τιμᾶτε (τιμᾶουσι) τιμῶσι	(τιμᾶομαι) τιμῶμαι (τιμᾶή, -ει) τιμᾶ (τιμᾶεται) τιμᾶται (τιμᾶόμεθα) τιμῶμεθα (τιμᾶεσθε) τιμᾶσθε (τιμᾶονται) τιμῶνται
	Παρατατικού	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμᾶομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμᾶετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων	(ἐτιμᾶόμην) ἐτιμῶμην (ἐτιμᾶού) ἐτιμῶ (ἐτιμᾶετο) ἐτιμᾶτο (ἐτιμᾶόμεθα) ἐτιμῶμεθα (ἐτιμᾶεσθε) ἐτιμᾶσθε (ἐτιμᾶοντο) ἐτιμῶντο
	Ἑυποτακτικὴ	(τιμᾶώ) τιμῶ (τιμᾶής) τιμᾶς (τιμᾶή) τιμᾶ (τιμᾶώμεν) τιμῶμεν (τιμᾶήτε) τιμᾶτε (τιμᾶώσι) τιμῶσι	(τιμᾶώμαι) τιμῶμαι (τιμᾶή) τιμᾶ (τιμᾶήται) τιμᾶται (τιμᾶώμεθα) τιμῶμεθα (τιμᾶήσθε) τιμᾶσθε (τιμᾶώνται) τιμῶνται
	Ἐὐκτική	(τιμᾶοίμι) τιμῶμι ἢ τιμῶν (τιμᾶοίς) τιμῶς ἢ τιμῶης (τιμᾶοί) τιμῶ ἢ τιμῶή (τιμᾶοίμεν) τιμῶμεν (τιμᾶοίτε) τιμῶτε (τιμᾶοίεν) τιμῶεν	(τιμᾶοίμην) τιμῶμην (τιμᾶοίο) τιμῶο (τιμᾶοίτο) τιμῶτο (τιμᾶοίμεθα) τιμῶμεθα (τιμᾶοίσθε) τιμῶσθε (τιμᾶοίντο) τιμῶντο
	Προστακτικὴ	(τίμαε) τίμα (τιμᾶέτω) τιμᾶτω (τιμᾶέτε) τιμᾶτε (τιμᾶόντων) τιμῶντων	(τιμᾶού) τιμῶ (τιμᾶέσθω) τιμᾶσθω (τιμᾶεσθε) τιμᾶσθε (τιμᾶέσθων) τιμᾶσθων
	Ἀπαρ.	(τιμᾶειν) τιμᾶν	(τιμᾶεσθαι) τιμᾶσθαι
	Μετοχή	(τιμᾶων) τιμῶν (τιμᾶούσα) τιμῶσα (τιμᾶόν) τιμῶν	(τιμᾶόμενος) τιμῶμενος (τιμᾶομένη) τιμῶμένη (τιμᾶόμενον) τιμῶμενον

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

		Ἑνεργητικὸν		Μέσον καὶ Παθητικὸν	
Ὅριστικὴ	Ἑνεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιέεις) ποιεῖς (ποιέει) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιοῦμεν (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέουσι) ποιοῦσι		(ποιέομαι) ποιοῦμαι (ποιέη, -ει) ποιῆ ἢ ποιεῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιέομεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται	
	Παρατατικού	(ἐποίεον) ἐποίουν (ἐποίεις) ἐποίεις (ἐποίεε) ἐποίει (ἐποιέομεν) ἐποιοῦμεν (ἐποιέετε) ἐποιεῖτε (ἐποίεον) ἐποίουν		(ἐποιεόμην) ἐποιοῦμην (ἐποιέου) ἐποιοῦ (ἐποιέετο) ἐποιεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα (ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο	
	Ἑυποτακτικὴ	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῆς (ποιέη) ποιῆ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῆτε (ποιέωσι) ποιῶσι		(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέη) ποιῆ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιῶμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιῶνται	
	Εὐκτικὴ	(ποιέοιμι) ποιοῖμι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιοίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίη (ποιέοιμεν) ποιοῖμεν (ποιέοιτε) ποιοῖτε (ποιέοιεν) ποιοῖεν		(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
	Προστακτικὴ	(ποίεε) ποίει (ποιέετω) ποιείτω (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέόντων) ποιούντων		(ποιέου) ποιοῦ (ποιέεσθω) ποιεῖσθω (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέεσθων) ποιεῖσθων	
	Ἄπαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν		(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	
	Μετοχὴ	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιοῦσα (ποιέον) ποιοῦν		(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιοῦμενον	

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -όω (θ. δουλο-)

		Ἑνεργητικόν	Μέσον καὶ Παθητικόν
Ὅρισι- τιχή	Ἑνεστώτος	(δουλῶ) δουλῶ (δουλῆεις) δουλοῖς (δουλῆει) δουλοῖ (δουλόμεν) δουλοῦμεν (δουλῆετε) δουλοῦτε (δουλῶσι) δουλοῦσι	(δουλόμεαι) δουλοῦμαι (δουλῆ, ει) δουλοῖ (δουλῆται) δουλοῦται (δουλόμεθα) δουλούμεθα (δουλῆσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικού	(ἐδούλοον) ἐδούλουν (ἐδούλοες) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλου (ἐδουλόμεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλῆτε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλοον) ἐδούλουν	(ἐδουλόμην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλόμεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο
	Ἑποτακτική	(δουλῶ) δουλῶ (δουλῆς) δουλοῖς (δουλῆ) δουλοῖ (δουλῶμεν) δουλώμεν (δουλῆτε) δουλώτε (δουλῶσι) δουλώσι	(δουλῶμαι) δουλώμαι (δουλῆ) δουλοῖ (δουλῆται) δουλώται (δουλώμεθα) δουλώμεθα (δουλῆσθε) δουλώσθε (δουλῶνται) δουλώνται
	Εὐχτική	(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἢ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἢ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἢ -οίη (δουλόοιμεν) δουλοῖμεν (δουλόοιτε) δουλοῖτε (δουλῶειν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοίμην (δουλόοιο) δουλοῖο (δουλόοιτο) δουλοῖτο (δουλόοιμεθα) δουλοίμεθα (δουλόοισθε) δουλοῖσθε (δουλῶοιντο) δουλοῖντο
	Προστα- κτική	(δούλοε) δούλου (δουλῶετω) δουλῶετω (δουλῶετε) δουλῶετε (δουλόοντων) δουλόοντων	(δουλῶου) δουλῶου (δουλῶεσθω) δουλῶεσθω (δουλῶεσθε) δουλῶεσθε (δουλόεσθων) δουλόεσθων
	Ἀπαρ- κτική	(δουλῶειν) δουλοῦν	(δουλῶεσθαι) δουλοῦσθαι
	Μετοχή	(δουλῶν) δουλῶν (δουλῶουσα) δουλῶουσα (δουλῶον) δουλῶον	(δουλόμενος) δουλόμενος (δουλοομένη) δουλοομένη (δουλόμενον) δουλόμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναιρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς **-άω**, **-ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **α + ε** ἢ **α + η** εἰς **ᾱ**: (τίμαε) *τιμᾶ*, (τιμάητε) *τιμᾶτε*

β') τὸ **α + ει** ἢ **α + η** εἰς **α**: (τιμάει) *τιμᾶ*, (τιμάη) *τιμᾶ*

γ') τὸ **α + ο** ἢ **α + ω** ἢ **α + ου** εἰς **ω**: (τιμάομεν) *τιμῶμεν*,
(τιμάωμεν) *τιμῶμεν*, (τιμάουσι) *τιμῶσι*

δ') τὸ **α + οι** εἰς **ω**: (τιμάοιμι) *τιμῶμι*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **α + ει** συναιρεῖται εἰς **α** ἀπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς **α**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς **-έω**, **-ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **ε + ε** εἰς **ει**: (ποίεε) *ποιέει*, (ποιέετε) *ποιεῖτε*

β') τὸ **ε + ο** εἰς **ου**: (ποιέομεν) *ποιοῦμεν*

γ') τὸ **ε** μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι **ε + ω = ω**, **ε + η = η**, **ε + ει = ει** κτλ.): (ποιέω) *ποιῶ*, (ποιέητε) *ποιῆτε*, (ποιέεις) *ποιεῖς*, (ποιέουσι) *ποιοῦσι* κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς **-όω**, **-ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **ο + ε** ἢ **ο + ο** ἢ **ο + ου** εἰς **ου**: (δηλόετε) *δηλοῦτε*, (δηλόομεν) *δηλοῦμεν*, (δηλόουσι) *δηλοῦσι*

β') τὸ **ο + η** ἢ **ο + ω** εἰς **ω**: (δηλόητε) *δηλῶτε*, (δηλόω) *δηλῶ*

γ') τὸ **ο + ει** ἢ **ο + η** ἢ **ο + οι** εἰς **οι**: (δηλόει) *δηλοῖ*, (δηλόη) *δηλοῖ*, (δηλόοιμι) *δηλοῖμι*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **ο + ει** συναιρεῖται εἰς **ου** (καὶ ὄχι εἰς **οι**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. **ζῶ**, **πεινῶ**, **διψῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα **η** (καὶ ὄχι **α**) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν **η** (ἢ **η**), ὅπου τὰ εἰς **-άω** ἔχουν **ᾱ** (ἢ **α**).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἔζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἐζῶμεν, ἐζήτε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινής, πεινή πεινώμεν, πεινήτε κτλ.

- (ἐπεινή-ον) ἐπεινών, ἐπεινής, ἐπεινή, ἐπεινώμεν, ἐπεινήτε κτλ.
πεινήν κτλ.
- (διψή-ω) διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
- (ἐδήψη-ον) ἐδίψων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ.
διψῆν κτλ.
- (χρή-ομαι) χρῶμαι, χρῆ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε κτλ.
- (ἐχρη-όμην) ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρητό, ἐχρώμεθα, ἐχρησθε κτλ.
χρῶ, χρῆσθω κτλ.
- χρηῆσθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ρ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς. ζῆ, ζῆτε, ζῆτω ὑπάρχουν καί εἰς τὴν κοινὴν ὀμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς -έω ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναίρουνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα ε ἀκολουθεῖ ε ἢ ει τῆς καταλήξεως :

- (πλέ-ω) πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
- (ἔ-πλε-ον) ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
- (δέ-ομαι) δέη (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
- (ἐ-δε-όμην) ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ.
δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ρ. δέω, τὸ ὁποῖον σημαίνει δένω (καὶ ὄχι ἔχω ἀνάγκη) , συνήθως συναίρεται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

(δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἐ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ρ. ῥιγῶ, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς -όω, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα ω (καὶ ὄχι ο) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει ω ἢ φ, ὅπου τὰ εἰς -όω ἔχουν ου ἢ οι :

(ῥιγῶ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. — (ἐρριγῶ-ον) ἐρριγῶν, ἐρριγῶς κτλ.

(ῥιγῶ-οίην) ῥιγῶην, ῥιγῶης κτλ. — (ῥιγῶ-ειν) ῥιγῶν, (ῥιγῶ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἑνεστώτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικά σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις -οίην, -οίης, -οίη, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ α ἰ καταλήξεις :

- (τιμαοίην) τιμῶην (τιμαοίης) τιμῶης (τιμαοίη) τιμῶη
(καλοοίην) καλοοίην (καλοοίης) καλοοίης (καλοοίη) καλοοίη
(δηλοοίην) δηλοοίην (δηλοοίης) δηλοοίης (δηλοοίη) δηλοοίη.

β') Οι άλλοι χρόνοι.

§ 235. Οι άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἄλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἦτοι τὸ **ᾱ** γίνεται **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὡσαύτως **η**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (**ĩ** ἢ) **ũ** γίνεται (**ĩ** ἢ) **ũ** :

τιμῶ (θ. τιμᾱ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην

εἰῶ (θ. εἰᾱ-), εἰᾱ'-σω, εἰᾱ'-σα, εἰᾱ'-κα
εἰᾱ'-σομαι, εἰᾱ'-θην
εἰᾱ'-μαι

ἰῶμαι (θ. ἰᾱ-), ἰᾱ'-σομαι, ἰᾱ'-σάμην, ἰᾱ'-θην

θηρῶ (θ. θηρᾱ-), θηρᾱ'-σω, ἐθήρᾱ-σα, τεθήρᾱ-κα, ἐτεθηρᾱ'-κειν
θηρᾱ'-σομαι, ἐθηρᾱ'-σάμην
θηρᾱ'-θήσομαι, ἐθηρᾱ'-θην
τεθήρᾱ-μαι, ἐτεθηρᾱ'-μην

μηνῶ (θ. μηνῦ-), μηνῦ'-σω, ἐμήνῦ-σα, μεμήνῦ-κα, ἐμεμηνῦ'-κειν
μηνῦ'-σομαι, ἐμηνῦ'-σάμην
μηνῦ'-θήσομαι, ἐμηνῦ'-θην
μεμήνῦ-μαι, ἐμεμηνῦ'-μην

Σημείωσις. (Ἀκροᾱ-ομαι, ἀκροᾱμαι), ἀκροᾱ'-σομαι, ἠκροᾱ-σάμην, ὅπως (θηρᾱ-ομαι, θηρᾱμαι), θηρᾱ'-σομαι, ἐθηρᾱ-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος

2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνου καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ **θ** τοῦ προσφύματος **θη** (**θε**) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζου ἀπὸ **μ** ἢ **τ** .

3) παρουσιάζου προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίαις, οἷον :

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θά ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ῆνε-σα (ἐπ-)ῆνε-θην	(ἐπ-)ῆνεκ-α (ἐπ-)ῆνη-μαι
αἰρέ-ω, -ῶ (=συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Φελ-) αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ) αἰροῦμαι (=ἐκλέγομαι) δέ-ω, δῶ (= δένω) δέ-ομαι, δοῦμαι δύω (= βυθίζω) δύ-ομαι (=βυθίζομαι)	αἰρή-σω αἰρή-σομαι αἶρε-θήσομαι δή-σω δε-θήσομαι δῦ'-σω δῦ'-σομαι δῦ-θήσομαι θῦ'-σω θῦ'-σομαι	εἶλον- εἰ-λόμην ῆρέ-θην ἔδη-σα ἔδέ-θην ἔδῦ-σα ἔδῦ-σομαι ἔδῦ-θην ἔθῦ-σα ἔθῦ-σάμην	ῆρη-κα ῆρη-μαι ῆρη-μαι δέ-δε-κα δέ-δε-μαι δέ-δῦ-κα δέ-δῦ-μαι τέ-θῦ-κα τέ-θῦ-μαι
θύ-ω (= θυσιάζω) θύομαι (= προσφέρω θυσίαν) θύ-ομαι (=θυσιάζομαι) λύ-ω λύ-ομαι	τῦ-θήσομαι λῦ'-σω λῦ'-σομαι λῦ-θήσομαι	ἔτῦ'-θην § 37,7 ἔλυ-σα ἔλυ-σάμην ἔλῦ'-θην	λέ-λῦ-κα λέ-λῦ-μαι λέ-λῦ-θην
χέ-ω (= χύνω, θ. χευ-, χεF-, χυ-) χέ-ομαι	χέ-ω χέ-ομαι χῦ-θήσομαι	ἔχε-α ἔχε-άμην ἐχύ-θην	κέ-χῦ-κα κέ-χῦ-μαι
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἰδε-) ἀνύ-ω ἢ ἀνύτ-ω (= τε- λειώνω) γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-) σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπά-ομαι, -ῶμαι) χαλά-ω, -ῶ (= χαλα- ρώνω) τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ) τελέ-ομαι, -οῦμαι	αἰδέ-σομαι ἀνῦ'-σω γελα'-σομαι (=θά γελάσω) γελα-σ-θήσομαι σπά'-σω σπά'-σομαι σπᾶ-σ-θήσομαι χαλα'-σω τελῶ τελε-σ-θήσομαι	ῆδε-σάμην ῆδε-σ-θην ῆνῦ-σα ῆνῦ'-σ-θην ἐγέλα-σα ἐγελα'-σ-θην ἔσπᾶ-σα ἔσπᾶ-σάμην ἔσπᾶ'-σ-θην ἐχαλα'-σ-θην ἐτέλε-σα ἐτελε-σάμην ἐτελέ-σ-θην	ῆδε-σ-μαι ῆνῦ-κα ῆνῦ-σ-μαι γε-γέλα-κα γε-γέλα-σ-μαι ἔ-σπᾶ-κα ἔ-σπᾶ-σ-μαι τε-τέλε-κα τε-τέλε-σ-μαι

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (=πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (=σκεπάζω μὲ χῶμα) χρῖ'-ω (=ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δρᾶ'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρᾶ-σα ἔδρᾶ'-σ-θην ἔχω-σα ἔχώ-σ-θην ἔχρῖ-σα ἔχρῖ-σάμην ἔχρῖ'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρᾶ-κα δέδρᾶ-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρῖ-κα κέχρῖ-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (=σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (=διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-, πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θὰ ἀκούσω) — — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκού-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραύ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἐκλεί-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἔπαυ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξύ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω βημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, μὲ ἀπολοποίησιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογίαν.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν βημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων **καλέ-σω**, **τελέ-σω** (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἔνσιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι**, **πνευσοῦμαι** τῶν βημάτων **πλέω** καὶ **πνέω** καλεῖται **Δ ω ρ ι κ ό ς**.

II. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων.

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα φωνῆεν : (ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) *δείκ-νυ-μι*.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων *ἴστημι*, *τίθημι*, *ἴημι* καὶ *δίδωμι* κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ *ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν*. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός ἐστὶν ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν *ι* κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*, (ῥ. θ. θη-, *θί-θη-μι*) *τί-θη-μι*, (ῥ. θ. στη-, *σί-στη-μι*) *ἴ-στη-μι*, (ῥ. θ. ἵη-, *ἴ-η-μι*) *ἴ-η-μι* (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα *νυ* :

(ῥ. θ. ζευγ-) *ζεύγ-νυ-μι*, (ῥ. θ. μειγ-) *μείγ-νυ-μι*.

Σημείωσις. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτήρ *σ* ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον *ν* τοῦ προσφύματος *νυ* καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -*ννυμι* : (ρ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) *κερά-ννυμι*, (ῥ. θ. σβεσ-, σβέσ-νυμι) *σβέ-ννυμι* (πρβλ. *Πέλοπος νῆσος* = *Πελοπόννησος*).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-*ννυμι*, τοῦ ὁποίου τὸ ῥηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (*ἀπ*)*όλλυμι* προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (*ἀπ*)*όλνυμι*. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι *ἰσχυρὸν* (*ἴστη-*, *δεικνῦ-* κτλ.) καὶ *ἀσθενές* (*ἰστιά*, *δεικνῦ-* κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικότων πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήχτου ρήματος εις -μι, ἤτοι εις -νυμι (ἤ -ννυμι)

		Ἐνεργητικὴ φωνή	Μέση φωνή
Ὅριστικὴ	Ἐνεστώς	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνῦ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δεικ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δεικ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νύ-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἑυτακτικὴ		δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης, δεικ-νύ-η κτλ.	δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-η, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτικὴ		δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο, δεικ-νύ-οιτο κτλ.
Προστακτικὴ		δείκ-νῦ, δεικ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων
Ἀπαρέμφατον		δεικ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι
Μετοχὴ		δεικ-νύ-ς δεικ-νῦ-σα δεικ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος		δείξω ἔδειξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι — δειχ-θήσομαι ἔδειξάμην — ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ῥημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ἴστη-, ἴστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ἰη-, ἰε-) (θ. διδω-, διδο-)

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴστη-μι ἴστη-ς ἴστη-σι ἴσᾱ-μεν ἴσᾱ-τε ἴσᾱσι	τίθη-μι τίθη-ης τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τιθέ-ασι	ἴη-μι ἴη-ς ἴη-σι ἴε-μεν ἴε-τε ἴσι	δί-δω-μι δίδω-ς δίδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε διδό-ασι
	Παρατατικός	ἴστη-ν ἴστη-ς ἴστη ἴσᾱ-μεν ἴσᾱ-τε ἴσᾱ-σαν	ἐ-τίθη-ν ἐ-τίθει-ς ἐ-τίθει ἐ-τίθε-μεν ἐ-τίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἴη-ν ἴει-ς ἴει ἴε-μεν ἴε-τε ἴε-σαν	ἐ-δί-δουν ἐδίδου-ς ἐδίδου ἐδίδο-μεν ἐδίδο-τε ἐδίδο-σαν
'Υποτακτική	ἰ-στώ ἰσῆς ἰσῆ ἰσῶμεν ἰσῆτε ἰσῶσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῆ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῶσι	ἰ-ῶ ἰῆς ἰῆ ἰῶμεν ἰῆτε ἰῶσι	δι-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι	
Εὐκτική	ἰ-σταίη-ν ἰσταίη-ς ἰσταίη ἰσταίη-μεν, ἰσταῖ-μεν ἰσταίη-τε, ἰσταῖ-τε ἰσταίη-σαν, ἰσταῖ-εν	τι-θειή-ν τιθειή-ς τιθειή τεθειή-μεν, τιθει-μεν τιθειή-τε, τιθει-τε τιθειή-σαν, τιθει-εν	ἰ-εἰή-ν ἰειή-ς ἰειή ἰειή-μεν, ἰεῖ-μεν ἰειή-τε, ἰεῖ-τε ἰειή-σαν, ἰεῖ-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, διδοῖ-μεν διδοίη-τε, διδοῖ-τε διδοίη-σαν, διδοῖ-εν	
Προστα-κτική	ἴστη ἴσᾱ-τω ἴστα-τε ἴσᾱ-ντων	τί-θει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἴ-ει ἴε-τω ἴε-τε ἴε-ντων	δί-δου διδό-τω δίδο-τε διδό-ντων	
'Απαρ.	ἰ-σᾱ' -ναι	τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι	
Μετοχή	ἰ-σᾱς (ἰσᾱν-τος) ἰ-σᾱσα (ἰσᾱ-σης) ἰ-σᾱν (ἰσᾱν-τος)	τι-θεις (τιθέν-τος) τι-θεισα (τι-θεισης) τι-θῆν (τιθέν-τος)	ἰ-εις (ἰέντος) ἰ-εῖσα (ἰείσης) ἰ-ἔν (ἰέντος)	δι-δους (διδόν-τος) δι-δουσα (δι-δούσης) δι-δῶν (διδόντος)	

2. Ἄδριστος

Ὅριστική	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἦ-κα ἦ-κας ἦ-κε εἶμ-εν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ἑποτακτική	στῶ στῆς στῆ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῆς θῆ θῶμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐκτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θειῖ-μεν θείη-τε, θειῖ-τε θείη-σαν, θειῖ-εν	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν, εἶ-μεν εἶη-τε, εἶ-τε εἶη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτική	στῆ-θι στή-τω στῆ-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δὸ-ς δὸ-τω δὸ-τε δὸ-ντων
Ἄπαρ.	στῆναι	θειῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος σταῖσα, στάσης σάν, σάντος	θεῖς, θέντος θειῖσα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἷσα, εἷσης ἔν, ἔντος	δούς, δόντος δοῖσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. Ένεστώς και Παρατατικός

Όριστική	Ένεστώς	ΐ-σᾶ-μαι ΐστα-σαι ΐστα-ται ΐστά-μεθα ΐστα-σθε ΐστα-νται	τίθε-μαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ΐ-ε-μαι ΐε-σαι ΐε-ται ΐέ-μεθα ΐε-σθε ΐε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ΐ-σᾶ'-μην ΐστα-σο ΐστα-το ΐστά-μεθα ΐστα-σθε ΐστα-ντο	ἐ-τι-θέ-μην ἐτίθε-σο ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ΐ-έ-μην ΐε-σο ΐε-το ΐέ-μεθα ΐε-σθε ΐε-ντο	έ-διδό-μην έδιδο-σο έδιδο-το έδιδό-μεθα έδιδο-σθε έδιδο-ντο
Υποτακτική	Ένεστώς	ΐ-σῶ-μαι ΐσῆ ΐσῆται ΐσῶμεθα ΐσῆσθε ΐσῶνται	τι-θῶ-μαι τιθῆ τιθῆται τιθῶμεθα τιθῆσθε τιθῶνται	ΐ-ῶ-μαι ΐῆ ΐῆται ΐῶμεθα ΐῆσθε ΐῶνται	δι-δῶ-μαι διδῶ διδῶται διδῶμεθα διδῶσθε διδῶνται
	Εὐκτική	ΐ-σταί-μην ΐσταῖ-ο ΐσταῖ-το ΐσταί-μεθα ΐσταῖ-σθε ΐσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ΐ-εῖ-μην ΐεῖ-ο ΐεῖ-το ΐεῖ-μεθα ΐεῖ-σθε ΐεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
Προσ- ακτική	Ένεστώς	ΐ-σᾶ-σο ΐστά-σθω ΐστα-σθε ΐστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ΐ-ε-σο ΐέ-σθω ΐε-σθε ΐέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων
	Απαρ.	ΐ-σᾶ-σθαι	τί-θε-σθαι	ΐ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	Ένεστώς	ΐ-σᾶ'-μενος ΐστα-μένη ΐστά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ΐ-έ-μενος ΐε-μένη ΐέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον
	Παρατατικός	ΐ-σᾶ'-μενοι ΐστα-μένοι ΐστά-μενον	ἐ-τι-θέ-μενοι ἐτιθε-μένοι ἐτιθέ-μενον	ΐ-έ-μενοι ΐε-μένοι ΐέ-μενον	έ-διδό-μενοι έδιδο-μένοι έδιδό-μενον

2. Ἀόριστος

Ὅριστική		ἐ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἐ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	ἐ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δο-το ἐ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
Ὑποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶνται	ῶμαι ῆ ῆται ώμεθα ῆσθε ῶνται	δῶμαι δῶ δῶται δώμεθα δῶσθε δῶνται
Εὐκτική		θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική		θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οὔ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.		θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος ἐ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις.

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφορῶς ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς **-μι** ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς **-νυμι** ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληχτα εἰς **-μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουνται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἦτοι α') τὸ **η + η** εἰς **η** καὶ τὸ **η + η** εἰς **η** : (*ιστή-ητε*) *ιστήτε*, (*τιθή-ης*) *τιθήσ'*.

β') τὸ **η + ω ἢ ω + η ἢ ω + ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω + η** εἰς **ω** : (*ιστή-ω*) *ιστῶ*, (*διδῶ-ητε*) *διδῶτε*, (*διδῶ-ω*) *διδῶ*, (*διδῶ-η*) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντόληχτων εἰς **-μι** ῥημάτων τὸ **ι** τῶν ἐγκλιτικῶν φωνέντων **ιη ἢ ι** συναίρεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος **α ἢ ε ἢ ο** εἰς **αι, ει, οι** : (*ιστᾶ-ιη-ν*) *ισταίην* (*τιθε-ί-μεθα*) *τιθείμεθα* (*διδο-ιη-ν*) *διδοίην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀόριστου β' **εἴμην** : *ἐδείκνυσο — δείκνυσο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἴσο* (ἀλλὰ *ισταίω, ἔθου, δοῦ* κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι** καὶ **ἴημι** τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**) : *τίθει, ἴει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἴεις, ἴει*. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς* (= *τίθης*), *ἴεις* (= *ἴης*).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-ω**) : *ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου*.

§ 245. Ἄοριστον β' κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἴστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι, ἴημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἦκα, εἴμην — ἔδωκα, ἐδόμην*.

§ 246. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **σάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**).

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι**: **σῆ-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' **ἔθηκα, ἦκα καὶ ἔδωκα**

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστῆρα **κ** (πρβλ. § 199).

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν **-ς**: **θέ-ς, ε-ς, δό-ς**.

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν): πρβλ. **θῶ, θῆς, θῆ** κτλ. — **τιθῶ, τιθῆς, τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀόριστων **ἐθέμην, εἴμην, ἐδόμην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν): πρβλ. **θῶμαι, θείμην** κτλ., **τι-θῶμαι, τι-θείμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὅχι καὶ πέραν τῆς ληγοῦσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος: **ἀνά-στηθι, ἀπό-δος, ἐπί-θες, ἀπό-δοτε, κατά-θου, κατά-θεσθε**. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν: (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (**οὔ**, ἀπὸ — **οὔ**) **ἀφοῦ**, (τοῦ **ῥ.** ἀφ-ίμαι)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ: (**ίστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ίστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἴστημι, τίθημι, ἴημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ε.).

Ένεστώς	Μέλλων	Άόριστος	Παρακείμενος
ΐστημι (=στήνω, ρ. θ. στη-, στᾶ-)	στή-σω στή-σομαι στᾶ-θήσομαι έστήξω	έστη-σα έστη-σάμην (έστη-ν) έστά-θην	έστη-κα (= στέκομαι) είστη-κειν (= έστεκόμην)
τίθημι (=θέτω, ρ. θ. θη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(έθη-κα) έτέ-θην (§ 37,7)	τέθη-κα (ἤ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κείμαι =είμαι τοποθε- τημένος)
ΐημι (=ρίπτω, ρ. θ. ἦ-, έ-) (§ 239, 1)	ἦ-σω ἦ-σομαι έ-θήσομαι	(ἦ-κα) εί-θην	εί-κα εί-μαι
δίδωμι (=δίδω, ρ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	έδω-κα έδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος **έστηκα** καί ὁ ὑπερσυντέλικος **είστη-κειν** ἐκτός τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καί δευτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -μι ἐκ τοῦ θέματος **έστα-**. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς : Ὀριστ. Παρακ. **έστα-μέν, έστα-τε, έστᾶ-σι**. Ὑπερσ. **έστα-σαν**. Ἀπαρ. **έστά-ναι**. Μετχ. **έστώς, έστῶσα, έστῶς** (ἢ **έστός**, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-ός), γεν. **έστῶτος, έστῶσης, έστῶτος**.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς -μι συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καί τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ **δείκνυμι** ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς **κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι** κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς -μι ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς **ΞΞ**, τὰ ὁποῖα κλίνονται κατὰ τὸ **ΐστημι — ΐσταμαι**.

Ἑνεστώς Παρατατικός	Μέλλον	Ἀόριστος	Παρακεί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλου ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνή-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνή-, ένεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ένεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἔπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ένεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἤ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ.θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὅμοιως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἠγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτερα :

Υποτ.	δύνωμαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίσθηται	κτλ.
	πρίωμαι	πρή	πρήται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιο	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστων (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτηῖρα

1) $\bar{\alpha}$ ἢ η — $\bar{\alpha}$: ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δρᾶ-ν (θ. δρᾶ-, δρᾶ-), βαίνω — ἐβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἐφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-).

2) η — ϵ : ῥέω — ἐρρῶ-ν (θ. ῥη-, ῥε-), χαίρω — ἐχάρη-ν (θ. χαρη-, χαρε-).

3) ω — $\omicron$: ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Φαλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γινώσκω — ἔγνω-ν (θ. γνω-, γνο-).

4) $\bar{\upsilon}$ — $\bar{\upsilon}$: δύομαι — ἐδῶ-ν (θ. δῶ-, δῶ-), φύομαι — ἐφῶ-ν (θ. φῶ-, φῶ-).

Ἄ όριστος β'

Ἄόριστιή	(ἀπ-)ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρύη-ν ἔρρύη-ς ἔρρύη ἔρρύη-μεν ἔρρύη-τε ἔρρύη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
Ἄόποτακτιή	δρῶ δραῖς δραῖ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ.στῶ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ρῶ (πρβλ.θῶ) ρῆς ρῆ ρῶμεν κτλ.	γῶ (πρβλ.δῶ) γῶς γῶ γῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δου-ῶμεν κτλ.
Εύκτιή	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ρῦεῖη-ν ρῦεῖη-ς ρῦεῖη ρῦεῖ-μεν κτλ.	γνοίη-ν γνοίη-ς γνοίη γνοῖ-μεν κτλ.	
Προστακτιή	δραῖ-θι δρά-τω δραῖ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βῆ-τω βῆ-τε βᾶ-ντων	ρῦῆ-θι ρῦῆ-τω ρῦῆ-τε ρῦῶ-ντων	γῶ-θι γῶ-τω γῶ-τε γῶ-ντων	δύ-θι δύ-τω δύ-τε δύ-ντων
Ἄαφ.	δραῖ-ναι	βῆ-ναι	ρῦῆ-ναι	γῶ-ναι	δύ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δραῖσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βᾶσα, βάσης βάν, βάντος	ρῦεῖς, ρῦέντος ρῦεῖσα, ρῦεῖσης ρῦέν, ρῦέντος	γνούς, γνόντος γνοῖσα, γνοῖσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δύσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς **-μι** μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. **Φημι** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ· βλ. καὶ § 240).

Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
φη-μί	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φή-ς (ἡ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σὶ	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μέν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τέ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾶ-σὶ	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. **Μετοχὴ** φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.

Μέλλων φή-σω. Ἄοριστος ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ **φημι** ὁ παρατατικός **ἔφην**, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀορίστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὅταν τὸ **φημι** σημαίη ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι **ἐρῶ** ἢ **λέξω** καὶ ἀοριστος εἶπον ἢ **ἔφην**. Ὅταν δὲ σημαίη **συμφωνῶ** ἢ **ἰσχυρίζομαι**, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι **φήσω** καὶ ἀοριστος **ἔφησα**.

2. **Εἶμι** = θά πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
εἶ-μι	ἦ-α ἢ ἦ-ειν	ἴ-ω	ἴ-οιμι	—
εἶ	ἦ-εις ἢ ἦ-εισθα	ἴ-ης	ἴ-οις	ἴ-θι
εἶ-σι	ἦ-ει	ἴ-η	ἴ-οι	ἴ-τω
ἴ-μεν	ἦ-μεν	ἴ-ωμεν	ἴ-οιμεν	—
ἴ-τε	ἦ-τε	ἴ-ητε	ἴ-οιτε	ἴ-τε
ἴ-ασι	ἦ-σαν ἢ ἦ-εσαν	ἴ-ωσι	ἴ-οιεν	ἴ-όντων

Ἄπαρ. ἴ-εἶναι. **Μετοχὴ** ἴ-ών (ἰόντος), ἴ-ούσα (ἰούσης), ἴ-όν (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **φημι** καὶ τοῦ **εἶμι** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: **ἀπόφημι**, **σύμφαθι**—**ἄπειμι**, **ἄπιθι**.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. Οἶδα = γνωρίζω, ἤξεύρω (ρ. θ. Φειδ-, ἐξ οὗ οἶδ-, ἰδ-).

Ὀριστικὴ		Ἑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς			
οἶδ-α	ἦδ-η ἢ ἦδ-ειν	εἶδῶ	εἶδείη-ν	—
οἶ-σθα	ἦδ-ησθα ἢ ἦδ-εις	εἶδῆς	εἶδείη-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ἦδ-ει ἢ ἦδ-ειν	εἶδῆ	εἶδείη	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ἦδ-ε-μεν ἢ ἦσ-μεν	εἶδῶμεν	εἶδεῖ-μεν	—
ἴσ-τε	ἦδ-ε-τε ἢ ἦσ-τε	εἶδῆτε	εἶδεῖ-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ἦδ-ε-σαν ἢ ἦσ-αν	εἶδῶσι	εἶδεῖ-εν	ἴσ-των

Ἄπαρ. εἶδ-έναι. Μετοχὴ εἶδ-ώς (εἰδότης), εἶδ-υῖα (εἰδυῖας), εἶδ-ός (εἰδότης). Μέλλον εἶ-σομαι καὶ εἶδη-σω.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται : σύνουδα, σύνισθι.

4. Δέδοικα ἢ **δέδια** = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ρ. **δεῖδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ρ. θνήσκω).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς -μι :

α') Ὀριστ. **δέδι-α, δέδι-ας, δέδι-ε, δέδι-μεν, δέδι-τε, δεδί-ασι.** Ἑπερσ. **ἐδέδι-σαν.** Ἄπαρφ. **δεδι-έναι.** Μτχ. **δεδι-ώς** (δεδιότης), **δεδι-υῖα** (δεδιυῖας), **δεδι-ός** (δεδιότης).

β') Ὀριστ. **τέθνα-μεν, τέθνα-τε, τεθνάσι.** Ἑπερσ. **ἐτέθνα-σαν.** Ἄπαρφ. **τεθνά-ναι.** Μτχ. **τεθνε-ώς** (γεν. τεθνεῶτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεῶσης), **τεθνεῶς ἢ τεθνεός** (γεν. τεθνεῶτος)· πρβλ. § 250.

5. Ἔοικα = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ρ. θ. Φεικ-, ἐξ οὗ οἶκ-, εἶκ-, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὀριστ. **εἶκ-α, εἶκ-ας, εἶκ-ε, εἶκ-αμεν** κτλ. Ἑπερσ. **ἐῶκ-ειν, ἐῶκ-εις, ἐῶκ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἄπαρφ. **εἶκ-έναι.** Μετοχὴ **εἶκ-ώς** (εἰκότος), **εἶκ-υῖα** (εἰκυῖας), **εἶκ-ός** (εἰκότος).

6. Κείμαι = κοίτομαι, είμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὁριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι	ἐ-κεῖ-μην	—	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεῖ-σθω	
κεῖ-μεθα	ἐ-κεῖ-μεθα	—	
κτλ.	κτλ.	κεῖ-σθε κτλ.	

Μέλλων κεί-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαίρεισι τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται: κατακείμαι, κατακείσο, ἀλλὰ κατακείσθαι.

7. Κάθ-ημαι (ρ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὁριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθη-μαι	ἐ-καθή-μην	—	καθῆ-σθαι
κάθη-σαι	ἐ-κάθη-σο	κάθη-σο	καθή-μενος καθη-μένη καθή-μενον
κάθη-ται	ἐ-κάθη-το	καθη-σθω	
καθή-μεθα	ἐ-καθή-μεθα	—	
κτλ.	κτλ.	κάθη-σθε κτλ.	

Μέλλων (συνηρημένος) καθ-εδοῦμαι (ἐκ τοῦ ρ. καθ-έζομαι)

8. Χρή = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὁριστ. Ἐνεστ. *χρή*. Παρατ. *χεῖν ἢ ἐχεῖν*. Ὑποτ. *χεῖ*. Εὐκτ. *χρεῖη*. Ἀπφ. *χεῖναι*. Μτχ. (τὸ) *χρεῶν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρή* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικὸν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν λέξεων *χρή ἦν* — *χεῖ ἢ* — *χρεῖ εἶη* — *χεῖ εἶναι* — *χεῖ ὄν* (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

ιβ') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων.

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν **ε** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. **δοκ-**, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) **δοκῶ** (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) **ἐδόκουν**, μέλλ. **δόξω**, ἀόρ. **ἔδοξα**, παθ. πρκμ. **δέδοκ-ται**, ὑπερσ. **ἐδέ-δοκ-το**.

β') ῥ. θ. **νεμ-**, ἐξ οὗ **νεμε-**. **Νέμ-ω** (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. **ἔνεμ-ον**, μέλλ. **νεμ-ῶ** (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. **ἔνειμα**, παρακ. **νενέμη-κα** — **νέμ-ομαι**, παρατ. **ἔνεμ-όμην**, μέσ. μέλλ. **νεμοῦμαι** (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. **ἐνειμάμην**, παθ. ἀόρ. **ἐνε-μή-θην** πρκμ. **νενέμη-μαι** (βλ. § 235).

γ') ῥ. θ. **βουλ-**, ἐξ οὗ **βουλε-**. **Βούλομαι** (= θέλω), παρατ. **ἐβουλ-όμην**, μέσ. μέλλ. **βουλ-ή-σομαι**, παθ. ἀόρ. **ἐβουλή-θην**, παρακμ. **βεβούλ-η-μαι** (βλ. § 188, 1).

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλακίς δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. **γνω-**, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. **Γιγνώσκ-ω** (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. **ἐγίγνωσκ-ον**, μέσ. μέλλ. **γνώ-σομαι**, ἀόρ. β' **ἔγνω-ν** (§ 252), πρκμ. **ἔγνω-κα**, ὑπερσ. **ἐγνώ-κειν** — **γιγνώσκ-ομαι**, παρατ. **ἐγίγνωσκ-όμην**, παθ. μέλλ. **γνω-σ-θήσομαι**, παθ. ἀόρ. **ἐγνώ-σ-θην**, πρκμ. **ἔγνω-σ-μαι**, ὑπερσ. **ἐγνώ-σ-μην**.

β') ῥ. θ. **εὐρ-**, ἐξ οὗ **εὐρ-ισκ**, **εὐρε-**. **Εὐρίσκ-ω**, παρατ. **ἠῦρισκ-ον**, μέλλ. **εὐρ-ή-σω**, ἀόρ. β' **ἠῦρ-ον**, πρκμ. **ἠῦρ-η-κα** — **εὐρίσκομαι**, παρατ. **ἠῦρισκ-όμην**, μέσ. μέλλ. **εὐρ-ή-σομαι**, μέσ. ἀόρ. β' **ἠῦρ-όμην**, παθ. μέλλ. **εὐρ-ε-θήσομαι**, παθ. ἀόρ. **ἠῦρ-έ-θην**, πρκμ. **ἠῦρ-η-μαι**, ὑπερσ. **ἠῦρ-ή-μην**.

γ') ῥ. θ. **μνη-**, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. **Ἄνα-μιμνήσκ-ω** (= ἐνθυμίζω), παρατ. **ἀν-εμίμνησκ-ον**, μέλλ. **ἀνα-μνή-σω**, ἀόρ. **ἀν-έμνη-σα** — **ἀνα-μιμνήσκ-ομαι**, παρατ. **ἀν-ε-μιμνησκ-όμην**, παθ. μέλλ. (**ἀνα**)-**μνη-σ-θήσομαι**, παθ. ἀόρ. **ἀν-εμνή-σ-θην**, πρκμ. **μέμνη-μαι**, ὑπερσ. **έμε-μνή-μην**, τετελ. μέλλ. **με-μνή-σομαι**.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν** : ῥ. θ. **καμ-**, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. **Κάμν-ω**

(= κοπιάζω, κουράζομαι), παρατ. ἔκαμν-ον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§ 217, 1), ἀόριστος β' ἔκαμ-ον, πρκμ. κέ-κμη-κα'

β') μετὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ) : ῥ. θ. βλαστ-, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. Βλαστάν-ω, παρατ. ἐβλάσταν-ον, ἀόρ. β' ἔβλαστ-ον, ὑπερσ. ἐβλαστ-ή-κειν· ῥ. θ. μαθ-, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. Μανθάν-ω, παρατ. ἐμάνθαν-ον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) μαθ-ή-σομαι, ἀόρ. β' ἔμαθ-ον, πρκμ. με-μάθ-η-κα, ὑπερσ. ἐμε-μαθ-ή-κειν — μανθάν-ομαι'

γ') μετὸ πρόσφυμα **νε** : ῥ. θ. ἰκ-, ἐκ τούτου δὲ **ἰκ-νε-**. (Ἐφ-ικ-νέ-ομαι) ἀφικνοῦμαι (= φθάνω), παρατ. (ἀφι-ικ-νε-όμην) ἀφικνού-μην, μέσ. μέλλ. ἀφ-ίξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἀφ-ικ-όμην, πρκμ. ἀφ-ἴγ-μαι, ὑπερσ. ἀφ-ίγ-μην'

δ') μετὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μετὰ θέσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τούτου πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος· πρβλ. § 35) : ῥ. θ. βη-, βα-, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. Βαίν-ω (= βαδίζω), παρατ. ἔ-βαι-νον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) βή-σομαι, ἀόρ. β' ἔ-βη-ν (§ 252), πρκμ. βέ-βη-κα, ὑπερσ. ἐβε-βήκ-ειν — βαίνομαι, παθ. ἀόρ. (παρ)ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι· ῥ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ-** καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. Ἐλαύν-ω, παρατ. ἤλαυν-ον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐλῶ (ἐλῶς ἐλῶ κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ. ἤλα-σα, πρκμ. ἐλή-λα-κα — ἐλαύν-ομαι, πρκμ. ἐλήλα-μαι, ὑπερσ. ἐληλά-μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἐν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. ἀγορεύ-ω, παρατ. ἠγόρευ-ον, μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρῶ, ἀόρ. ἠγόρευ-σα καὶ (ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν — ἀγορεύ-ομαι, παρατ. ἠγορευ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ῥηθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ἀν-, ἀπ-) ἐρρήθην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικὰ ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακειμένον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου·

ἴστημι — ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέκομαι)
φύω — ἔφην (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως)·

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ενεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ἄδω—
ἄσομαι (= θά τραγουδήσω), ἀδικῶ — ἀδικήσομαι (= θά ἀδικηθῶ
ὑπ' ἄλλου).

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος
ἢ ἀορίστου : ἀπαλλάττω — ἀπαλλαγῆσομαι (= θά ἀπαλλάξω τὸν ἑαυ-
τόν μου), ἀπηλλάγην (= ἀπήλλαξα τὸν ἑαυτόν μου), ἀνιῶ — ἠνιάθην
(= ἐλύπησα τὸν ἑαυτόν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253
κ.έ.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ΙΥ') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια
ἔχουν μόνον τὴν μέσσην φωνὴν (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι
(δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν
σημασίαν : ἀσπάζομαι — ἠσπασάμην (= ἐχαιρέτισα), αἰσθάνομαι
— ἠσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημα-
σίαν : βούλομαι — ἐβουλήθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι — ἐπεμελήθην
(= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον
με σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν
παθητικοῦ : αἰτιῶμαι, ἠτiasάμην (= κατηγόρησα), ἠτιάθην (= κατη-
γορήθην) — ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύ-
θην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτὰ.

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα
ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίζετο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνερ-
γητικὴν φωνὴν, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἤτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα.

§ 257. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσόν** κτλ.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικά** ἐπιρρήματα : νῦν (= τώρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικά** ἐπιρρήματα : ὧδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολύ), ἅπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δῆ, δῆτα — οὐ, μὴ — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προῖκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις.

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἄλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν, παραθαλάσσιος, παραπλέω — μέχρι τοῦ θέρους.**

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύρια** καὶ εἶναι 18, ἐξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἤ ἐκ, πρὸ, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαὶ** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλὴν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὥς, νή, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι.

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἄρχῃθεν αἱ πλεῖστοι ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέουσι λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε καὶ** Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἢ, ἢτοι — ἢ, εἶτε — εἶτε, ἕάντε — ἕάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε.*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μὴν, ἀλλὰ μὴν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μὴν.*
- 4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεί, ἐπειδή.*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὥς.*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὥς, οὐκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε.*
- 7) **χρονικοί**: *ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἡνίκα, πρὶν.*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὥς.*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, ἐάν, ἂν, ἦν.*

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὡς ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτῆσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾄ-ᾄ-ᾄ.*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾄ, ὦ, βαβαί, παπαῖ!*
- 3) **θειαστικά** (ἢτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν) : *εὐοῖ.*
- 4) **σχετλιαστικά** (ἢτοι δηλοῦντα σφορδὰν λύπην ἢ ἀναγάκτησιν) : *παπαῖ, οὐαῖ, οἴμοι, φεῦ, ἰώ, ἰού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ παραγωγῆς ἢ διὰ συνθέσεως. Πρβλ. γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-ή, γραμ-μή, γράμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεῦ-ω — (βιβλίον, πωλῶ) βιβλιοπώλης — (πρῶτος ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ρίζαν, ἤτοι) ἀπὸ ἐν ἀρχικὸν θέμα μετὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται πρωτότυπος ἢ ἀπλῆ λέξις : (θ. γραφ-) γράφ-ω, (πολι-) πόλι-ς.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μετὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται παράγωγος : (φύσι-ς) φυσι-κό-ς, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) ἰα-τρό-ς.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ δύο ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγώγους μετὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται σύνθετος : (ναῦ-ς, πῆγ-νυμι) ναυ-πηγ-ός, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. πόλι-ς, (ἐκ ταύτης) πολί-της, (ἐκ ταύτης) πολιτ-ικός καὶ πολιτ-εύω, (ἐκ ταύτης) πολιτεῦ-μα.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) πολί-της, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

---

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἔτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Α΄) Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Η

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις.

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουσιν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουσι ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρβλ. ὦρα (θ. ὦρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὠρ-ιμος — τέλος (θ. τελεσ-, πρβλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικός — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρβλ. βασιλεύ-ς — βασιλεύ-ω, ἰδιώτ-ης — ἰδιωτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) — πίνακ-ίς (πίνακ-ίδ-ος) πίνακ-ίδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα.

α΄) Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων).

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουσιν ποικίλας ση-μασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -jω: τιμή (θ. τιμα-, τιμά-jω), τιμάω-ῶ ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-jω), ἀνιάω-ῶ ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-jω), ὀφθαλμιάω-ῶ πόνος (θ. πονε-, πονέ-jω), πονέω-ῶ δοῦλος (θ. δουλο-, δουλό-jω), δουλόω-ῶ βασιλεύς (βασιλεύ-jω), βασιλεύ-ω φύλαξ (φυλάκ-jω) φυλάσσω παῖς (παίδ-jω), παίζω ἐλπίς (ἐλπίδ-jω), ἐλπίζω μέλας (μελάν-jω), μελαίνω καθαρὸς (καθάρ-jω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγω-γικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2): σφριγός — σφριγ-άω-ῶ (= ἔχω σφριγός), ἐρυθρός — ἐρυθρ-ιάω-ῶ (= γίνομαι ἐρυθρός), εὐ-δαίμων — εὐδαιμον-έω-ῶ (= εἶμαι εὐδαίμων), πλήρης — πληρ-όω-ῶ (= ποιῶ πλήρες), δοῦλος — δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), δόξα — δο-ξα-ζω (= παρέχω δόξαν), ἦσυχος — ἦσυχ-άζω, φενάκη — φενακ-ίζω,

ὑστερος — ὑστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπός — χα-
λεπ-αίνω, λαμπρός — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω,
μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σ η μ ε ί σ ι ς 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἐθνικά ἢ ἀπὸ
ὀνόματα ζώων μετὰ τὴν κατάληξιν **-άζω** ἢ συνηθέστερον **-ίζω**, σημαίνουν συνήθως
ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον: Βοιωτὸς — βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἤθη ἢ τὴν γλῶσσαν
τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθεῖ τὰ πολιτικά φρονήματα
τοῦ Φιλίππου), πῖθηκος — πιθηκ-ίζω (πρβλ. παπαγάλος — παπαγαλ-ίζω =
μιλῶ σὰν παπαγάλος).

Σ η μ ε ί σ ι ς 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν **-άω**
ἢ **-ιάω** σημαίνουν συνήθως **ἔφρουν**, ἥτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνον, τὸ ὅποιον
δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ **πάθησιν**: θάνατος — θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς
τὸν θάνατον), στρατηγός — στρατηγ-ιάω, λίθος — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθια-
σιν), σπλῆν — σπλην-ιάω.

β') Ἐκ ῥημάτων.

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) **ἐναρκτικά**, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **ἀρχίζει** νὰ
κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις
αὐτῶν εἶναι **-σκω**: γηράω-ῶ — γηρά-σκω, ἡβάω-ῶ — ἡβά-σκω (=
ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἐφηβος).

2) **θαμιστικά**, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ
(**θαμά**, ἥτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άζω**, **-ίζω**, **-ύζω**:
στένω — στεν-άζω, αἰτῶ — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), ἔρω
ἐρπ-ύζω.

3) **ἐφρετικά**, ἥτοι σημαίνουν **ἔφρουν**, δηλαδὴ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν
πρὸς ἐκεῖνον, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι
-ιάω ἢ **-είω** καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος
τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω — (κλαύσ-ομαι) κλαυσ-ιάω-ῶ, τυραννῶ
(τυραννήσ-ω) τυραννησ-είω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἥτοι νὰ γίνω
τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημά-
των σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **ποιεῖ** ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω (-άζω, -ίζω, -ύζω)**· *δίχα* — *διχά-ζω*, *ἀλαλά* — *ἀλαλά-ζω*, *ἐγγύς* — *ἐγγ-ίζω*, *ἐλελεῦ* — *ἐλελ-ίζω*, *γρῦ* — *γρύ-ζω* (πρβλ. νῦν : γαῦ, γαῦ — γαυγίζω, τσάχ — τσακίζω).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ **ἐνεργοῦν πρόσωπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς, -ός, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκὰ τῶν εἰς **-της, -τήρ, -τωρ** σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**) : *γράφω* — *γραφ-εὺς*, *νέμω* — *νομ-εὺς*, *πέμπω* — *πομπ-ός*, *τρέφω* — *τροφ-ός*, *ποιέω* — *ποιη-τῆς* (*ποιή-τρια*), *πρόφημι* — *προφήτης* (*προφῆ-τις*), *αὐλέω* — *αὐλη-τῆς* (*αὐλη-τρίς*), *καλέω* — *κλη-τήρ*, *σώζω* — *σω-τήρ* (*σώ-τειρα*), *συλλαμβάνω* — *συλ-λήπ-τωρ* (*συλ-λήπ-τρια*).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς *κλητήρ*, *μνηστήρ*, *σωτήρ*. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον : *ζώννυμι* — *ζωσ-τήρ*, *καίω* — *καυ-τήρ*, *νίπτω* (ἢ *νίζω*) — *νιπ-τήρ* κτλ.

2) τὴν **ἐνέργειαν**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. -ου), **-ία** (-εἶα), **-μός, -σις, -σία** : *φθείρω* (θ. φθερ-) — *φθορ-ά*, *τρέπω* — *τροπ-ή*, *ἀμείβω* — *ἀμοιβ-ή*, *λέγω* — *λόγ-ος*, *μαίνομαι* (θ. μαν-) — *μαν-ία*, *βασιλεύω* — *βασιλεία*, *κολακεύω* — *κολακεία*, *ὀδύρομαι* — *ὀδυρ-μός*, *λύω* — *λύ-σις*, *πράττω* — (*πρᾶγ-σις*) *πρᾶξις*, *θύω* — *θυ-σία*.

3) τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. -ους) : *ποιέω* — *ποίη-μα*, *γράφω* — *γράμ-μα*, *γραμ-μή*, *γινώσκω* — *γνώ-μη*, *ψεύδομαι* — *ψεύδ-ος*.

4) τὸ **ὄργανον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον** : *ἄρόω*, *-ῶ* — *ἄρο-τρον*, *πλήττω* (θ. πληγ-) — *πληκ-τρον*, *κλείω* — *κλει-θρον*.

5) τὸν **τόπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τήριον, -τρον, -θρον** : *βουλεύομαι* — *βουλευ-τήριον*, *δικάζω* (θ. δικαδ-) — *δικασ-τήριον*, *θεάομαι*, *-ῶμαι* — *θέατρον*, *βαίνω* (θ. βα-) — *βά-θρον*.

Σημείωσις. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικά ἐκ τῶν εἰς **-εὺς** : σφάττω — σφαγ-εὺς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὺς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικά δὲ ἐκ τῶν εἰς **-τρον**, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν : λύω — τὰ λύ-τρα, διδάσκω — τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') Ἐξ ἐπιθέτων.

§ 269. Τὰ οὐσιαστικά ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφηρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιά, -ιά, (-ειᾶ, -οιά), -ος** (γεν. **-ους**), **-σύνη, -οσύνη, -της** (γεν. **-τητος**) ἢ **-τής** (γεν. **-τῆτος**)· σοφός — σοφ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀληθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εὖνους (εὖνο-ια) — εὖνοια, εὐρὺς — εὐρ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερός — ἱερω-σύνη, ταχύ-ς — ταχύ-της (ταχύ-τητος) ἢ ταχυ-τής (ταχυ-τῆτος).

Σημείωσις 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά τῶν ἐπιθέτων **βοηθός** καὶ **ἐνεργός** εἶναι **βοήθεια**, **ἐνέργεια** (ὅπως **ἀλήθεια**). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου **ἀμαθής** παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι **ἀμαθία** (ὅπως **σοφία**). Τῶν δὲ ἐπιθέτων **ἀγαθός, καλός, ῥάδιος** οὐσιαστικά εἶναι ἡ **ἀρετή**, ἡ **καλλονὴ** ἢ τὸ **κάλλος**, ἡ **ῥαστώνη** (πρβλ. ὑπερθ. ῥᾶστος, § 141).

Σημείωσις 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου : αἴτιος (αἰτία) ἢ αἰτία, ἀξίος (ἀξία) — ἡ ἀξία, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἡ ἀνδρεία, ἐχθρός (ἐχθρὰ) — ἡ ἐχθρα. Πρβλ. νῦν : θερμός, θερμῆ — ἡ θερμη, ζεστός, ζεστῆ — ἡ ζεστη. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικά ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχᾶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου : (ἀκούμαι) ἀκούμενος — Ἀκουμένος, (ἐδεξάμην, δεξάμενος) δεξαμένη — δεξαμενῆ.

γ') Ἐξ οὐσιαστικῶν.

§ 270. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) **παρώνυμα**, ἤτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς** (θηλ. **-εια**), **-της** (θηλ. **-τις**), **-έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης** : ἵππος — ἱπ-εὺς, ἱερόν — ἱερ-εὺς (ἱερ-εια), δῆμος — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλῆ — φυλ-έτης, ὄπλον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιὰ — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1)·

2) **ὕποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ις** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον** : **παῖς** — **παιδ-άριον, ῥύαξ** — **ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ** — **θυγάτρ-ιον, πίναξ** — **πινάκ-ιον, πινακίς** — **πινακίδ-ιον, ξίφος** — **ξιφ-ίδιον, πύλη** — **πυλ-ίς, νεανίας** — **νεανί-σκος, οἶκος** — **οἰκ-ίσκος, παῖς** — **παιδ-ίσκη, νέφος** — **νεφ-ύδριον, δένδρον** — **δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν : **παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα** κτλ.)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος : **βιβλίον** (= βιβλος), **θηρίον** (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων** : **μέτωπον** — **μετωπ-ίας, γαστήρ** — **γάστρ-ων, χεῖλος** — **χείλ-ων** (πρβλ. νῦν : **κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἡ δρᾶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον** : **στρατηγός** — **στρατήγ-ιον** (νῦν **στρατηγ-εῖον**), **ἔμπορος** — **ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκεὺς** (**χαλκέως, χαλκέ-ιον**) — **χαλκεῖον, ἱατρός** — **ἱατρ-εῖον, διδάσκαλος** — **διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὁ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά** : **ἐλαία** — **ἐλαι-ών, ὄρνις** — **ὄρνιθ-ών, μύρμηξ** — **μυρμηκ-ιά, ῥόδον** — **ῥοδ-ών** καὶ **ῥοδ-ωνιά**· οὕτω καὶ **στρατός** — **στρατ-ιά**·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-ειδης, -οίδης), -ίων** (θηλ. **-άς**, γεν. **-άδος, -ίς**, γεν. **-ίδος**) : **Βούτης** — **Βουτά-δης, Βορέας** — **Βορεά-δης, Ἀσκληπιός** — **Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ** — **Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς** — **Ἀτρείδης, Ἡρακλῆς** — **Ἡρακλείδης, Λητὼ** — **Λητοίδης, Κρόνος** — **Κρον-ίων, Θέστιος** — **Θεστι-άς** (**Θεστι-άδος**), **Δαναός** — **Δανα-ίς** (**Δανα-ίδος**) (πρβλ. νῦν **κατάληξιν -πουλλος, -πουλλο, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο**)·

Σημείωσις. Μετὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μετὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδουῦς, -ιδῆ**: ἀνεπι-αδοῦς (= υἱὸς ἀνεπιουῦ ἢ ἀνεπιᾶς, ἦτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), ἀνεπι-ιαδῆ — ἀδελφ-ιδουῦς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς)·

7) **γονεωνυμικά**, ἦτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιδεῦς**: ἀετός — ἀετ-ιδεῦς, λύκος — λυκ-ιδεῦς, λαγὼς — λαγ-ιδεῦς· μερικῶν ὅμως ζῶων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μετὰ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς ἀμνός (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), δέλφαξ (= χοιρίδιον), ἔριφος (= κατσιάκι), μόσχος (= μοσχάρι), νεβρός (= ἐλαφάκι), νεοσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαιῖδουράκι· πρβλ. πουλάρι), σκύλαξ (= σκυλάκι), σκύμνος (= λεονταράκι)·

8) **ἔθνικά**, ἦτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος** (θηλ. **-ία**), **-εὺς** (θηλ. **-ίς**), **-νός, -ηνός, -ῖνος, -της** (θηλ. **-τις**), **-άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: Κόρινθος — Κορίνθ-ιος (Κορίνθ-ία), Μέγαρα — Μεγαρ-εὺς (Μεγαρ-ίς), Ἀσία — Ἀσια-νός, Λάμψακος — Λαμψακ-ηνός, Τάρας — Ταραντ-ῖνος, Τεγέα — Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γύθειον — Γυθε-άτης, Κρότων — Κροτων-ιάτης, Αἴγινα — Αἰγινή-της, Ἴος — Ἰ-ήτης, Στάγιρα — Σταγιρ-ίτης, Σικελία — Σικελι-ώτης, Λαύρειον — Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἠπειρος — ἠπειρ-ώτης, νῆσος — νησ-ιώτης.

Σημείωσις 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονικῶς συναφρεῖται μετὰ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: χαλκεὺς (θ. χαλκε-) χαλκειον, λέξις (θ. λέξε-) λεξειδιον, βοῦς (θ. βο-) βοίδιον, Ἀτρεὺς (θ. Ἀτρε-) Ἀτρείδης, Λητώ (θ. Λητο-) Λητοίδης, Χίος (θ. Χί-, ὁ Χί-ιος) Χίος, Λάρισα (θ. Λάρισα-) Λαρισαῖος, Ἄργος (θ. Ἄργεσ-) Ἀργεῖος, γραῦς (θ. γρα-) γραδίων, λαγὼς (θ. λαγω-) λαγώδιον, Κῶς (θ. Κω-) Κῶος.

Σημείωσις 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὄχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (θ. ξιφεσ-) ξιφ-ίδιον, σκάφος (θ. σκαφεσ-) σκαφ-ίδιον, (ὄξος — ὄξε-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά ἐπίθετα**)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἀλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἀλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θαυμάζω — θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται).

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ). Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον προπληρω-τέον· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γός (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) — μιγ-ός (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἦτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαινώ (θ. μιαν-) — μια-ρός.

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος**· ταῦτα σημεινούν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἀρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμνν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρον-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῆῃ), ἐλεέω-ῶ — ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσμων, σώζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σώζῃ).

β') Ἐξ ὀνομάτων.

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αιος, -ειος, -οιος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρσος — χερσ-αῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκειός, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς (βασιλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-ειος, γέλως (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) — γελοῖος, ἥρωσ — (ἥρώ-ιος) — ἡρώος, πάππος — παππ-ῶος, φύσι-ς — φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυς — λιβυ-κός, θῆλυ-ς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥόδιος — Ῥοδ-ιακός (= τῶν Ῥοδίων)·

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ἔτι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-ειος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-ειος, ὄνος — ὄν-ειος, κύκνος — κύκν-ειος, βοῦς (βο-ός) — βό-ειος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός — (χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καύσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρήσι-μος, ἐδώδῃ — ἐδώδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἥτοι ἀφθονίαν ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθύς — ἰχθυ-όεις, σκότος (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχύς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὕψ-ηλός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχύς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπ-αρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτ-ώδης (= γαλακτ-ο-ειδής), σφῆξ — σφηκ-ώδης (= σφηκ-ο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον)·

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**. τὰῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνὸς πήχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἔαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμὼν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων.

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ιδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν—πρόσθ-ιος, ὀπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὄψε — ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῶ ἢ πρῶι — πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσσι — περυσι-νός, χθές — χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145).

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδην — ῥαγδ-αῖος, χύδην χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα.

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ — Πλαται-ᾶσι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρ-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτός — αὐτό-θι.

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι — ἀμφοτέρ-ωθεν.

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα — Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι — (Ἀθῆνας-δε) Ἀθήναζε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ως, -ῶς**: δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρ-ε-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολο-γούμεν-ως, ἐσκεμμένος — ἐσκεμμέν-ως.

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίνω (θ. βα-) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγέλη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν.

γ') -ι, -εί, -τί: ἄμισθος — ἀμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθειλοντ-ί, πάνδημος — πανδημ-εί, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομαστ-ί.

δ') -ς: ἀναμείγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) — ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλάγ-ς) ἐναλλάξ.

3) Ποσοτικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις **-κίς, -άκίς**: ἐπτὰ — ἐπτά-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκίς, πολὺς — πολλα-άκίς, πόσος — ποσ-άκίς (βλ. § 168).

4) Χρονικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν **-τε**: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. **Εἰσαγωγή.** Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἡ ὁποία ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι α' συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πήγνυμι** β' συνθετικὸν ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι α' συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικὸν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἀκλιτὸν: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις.

§ 276. 1) Πρωτοκλιτὸν ἢ δευτεροκλιτὸν ὀνόματος ὁ χαρακτηρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ὦδη) **κιθαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἵππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α, ε, ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἄ, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπή-κοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ᾶγός**, (ἄρμα, ἐλαύνω) **ἀρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὖ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἄν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατηρ-

ρεϊται τὸ τελικὸν α ἢ ο τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναίρειται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Φεῖδος) *θεο-ειδής*, (θύρα, ὄρα, Φοράω — θυρα-ορός) *θυρωρός*, (κακός, ἔργον, Φέργον — κακό-εργός) *κακοῦργος*, (κληρός, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) *κληροῦχος*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἄλωτος, Φαλίσκομαι) *αἰχμ-άλωτος*, (ἡνία, ἔχω, σέχω) *ἡνίοχος*, (ἄγχι, ἄλς, σάλς) *ἀγγί-αλος*, (ναῦς, ἄρχω) *ναύ-αρχος* (τὸ α τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρὸν).

Αἱ λέξεις *ὄλεθρος* καὶ *ὄροφος* ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν ο, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῶν συλλαβῆ εἶναι μακρά (φύσει ἢ θέσει) : *δι-ώροφος*, *παν-ωλεθρία*, ἀλλὰ *χεῦσ-όροφος*, *ψῦχ-όλεθρος*, *ὑψ-όροφος* (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρὸν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. Πρῶτον συνθετικόν.

1. Κ λ ι τ ὄ ν.

α') Ὀνομα οὐσιαστικόν.

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) *ἀγορα-νόμος*, (σκιά, θ. σκια-) *σκια-μαχῶ*, (νίκη, θ. νικη-) *νικη-φόρος*, (δῆμος, θ. δημο-) *δημο-κρατία*, (λίθος, θ. λιθο-) *λιθό-στρωτος*, (βοῦς, θ. βου-) *βου-κέφαλος*, (ναῦς, θ. ναυ-) *ναυ-μάχος*, (τέλος, θ. τελεσ-) *τελεσ-φόρος* (βλ. § 46 κ.έ.). Ἀλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς ο : (θ. ἡμερα-) *ἡμερο-δρόμος*, (θ. ὕλη-) *ὕλο-τόμος*, (θ. ἀμαξα-) *ἀμαξο-πηγός*, (θ. παιδ-) *παιδ-ο-νόμος*, (θ. ἰχθυ-) *ἰχθυ-ο-πώλης*, (θ. κρεασ-) *κρεο-ο-πώλης*, (θ. ἀνθεσ-) *ἀνθ-ο-πώλης*, (θ. ριν-) *ῥιν-ό-κερως*.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς η ἢ α : (θ. ἔλαφο-) *ἐλαφη-βόλος*, (θ. θανατο-) *θανατη-φόρος*, (θ. βιβλιο-) *βιβλια-γράφος*, (θ. λαμπαδ-) *λαμπαδ-η-φόρος*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἄρματ-) **ἄρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἰμ-ο-βαφής**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ**, **ὔδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γῆ-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὔδατο-** ἢ **ὔδρο-** ἢ **ὔδρ**: **γη-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὔδατο-ειδής**, **ὔδρο-πότης**, **ὔδρ-αγωγός**.

β') 'Ἐπίθετον.

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἄρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν εἰς, **δύο**, **τρεις**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηχς**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένου ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἐπτά**, **ἐννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἕξ-έτης**, **εἰκοσί-πηχς**, **εἰκοσά-πηχς**, **ἐκατόμ-πεδος**, **ἐκατοντα-έτης**.

γ') 'Ῥῆμα.

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**):

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-έγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ῥίψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **δοχ-ι-τέκτων**, **κρυψ-ί-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**, **δωσ-ί-δικος**, **εύρησ-ί-λογος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ούτω καὶ ἐκ τῶν εἰς **-έω** συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντὶ τοῦ χαρακτῆρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλό-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνης**.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν .

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρώτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνονται

1) **ἐπιρρήματα**. ταῦτα ἢ μένουν ἀπαθῆ ἢ πάσχουν φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικούς μετασχηματισμούς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: **ἀει-μνηστος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρτι-τελής**, **εὐ-γενής**, **παλινοφδία**, **παλιρ-ροια**, **χαμαί-ζηλος**, **ὕψι-πέτης** — (ἄγχι) **ἀγχι-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-ερπής**, (ὄψι) **ὄψι-μαθής**, (ἔνδον) **ἐνδό-μυχος**, (δπισθεν) **δπισθό-δομος**, **δπισθο-φύλαξ**.

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**. αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: **εἰσ-άγω** (= ἄγω **ἐντός**), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω **ἐπάνω**), **συμ-μένω** (= μένω **μαζί**).

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλασσος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλασσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος **μαζί**), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνά λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον). βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**. οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρώτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν: **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω).

Ἄχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι:

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-** καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἄνευ** ἢ **δχι**: **ἄ-καρπος** (= ἄνευ καρποῦ), **ἄ-γνωστος** (= **δχι** γνωστός), **ἄ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποιεῖ** (= ἀτιμωρητί), **νηνεμία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ νη-όδου = ἄνευ ὀδόντων).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ στερητικὸν **α-** πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-**: **ἀν-εὐθυνος**. ἀλλὰ: **ἀ-ήττητος**, **ἄ-οπλος**, **ἄ-υπνος**, **ἄκων** (ἐκ τοῦ **ἀ-έκων**), **ἀργός** (ἐκ τοῦ **ἀ-εργός**). πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακός** ἢ τοῦ **δύσ-**
κολος: **δυσ-ώδης** (= κακῶς ὄζων), **δυσ-ειδής** (= ἔχων κακὴν μορ-
φήν, ἄσχημος), **δυσ-άλωτος** (= δυσκόλως ἀλισκόμενος).

γ') τὰ ἐπιτατικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν
 ἔννοιαν τοῦ **πολύ**, **πάρα πολύ**: **ἀ-τενής** (= λίαν τεταμένος), **ἀ-χανής**
 (= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), **ἀρι-ζήλωτος** (= λίαν ζηλωτός),
ἐρί-τιμος (= πολύτιμος), **ζά-πλουτος** (= βαθύπλουτος).

δ') τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς**): **ἡμί-θεος**, **ἡμι-τάλαντος**.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν.

1. Κ λ ι τ ό ν.

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν.

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνα-
 τὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὁμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὄταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν
 εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμε-
 τάβλητον: (ἄρμα, ἄμαξα) **ἀρμ-άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) **ξίφο-μά-**
χαιρα, (ἵππος, δρόμος) **ἱππό-δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) **ἀμφι-θέατρον**,
 (ὀπισθεν, φύλαξ) **ὀπισθο-φύλαξ**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι
 β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον**: (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἡμισυς,
 μέδιμος) **ἡμι-μέδιμν-ον**, (ἡμισυς, ὀβολός) **ἡμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. **ἡμι-τά-**
λαντ-ον), (πρό, ἄστν) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὄταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι
 ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὄλον σύνθετον παρέχεται μορφή
 ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου): **ἄ-υπνος**, **εὐ-ἀριθμος**,
πάν-δημος, **ἄ-τοπος**, **εὐ-δαίμων**, **ἀ-χίτων**, **εὐ-χαρις**, **εἰψ-ασπις**,
εὐ-παις, **μακρό-χειρ**.

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**,
-ιος, **-ης**, **-ων**: (μηχανή) **πολυ-μήχαν-ος**, (σπονδή) **ὀμό-σπον-δος**,
 (σῶμα) **ἀ-σώματ-ος**, (αἶμα) **ὄμ-αιμ-ος**, (ἀνήρ) **ἄν-ανδρ-ος**, (θάλαττα)

ἐπι-θαλάττι-ιος, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) **ὄμο-πάτερ-ιος**, **ὄμο-μήτερ-ιος**,
ὄμο-γάστρ-ιος, (ἄλς) **ἐν-άλ-ιος**, (τέλος) **εὐ-τελ-ής**, (εἶδος) **εὐ-εἰδ-ής**,
 (μέγεθος) **ὑπερ-μεγέθ-ης**, (φρῆν) **ἄ-φρ-ων**, **σώ-φρ-ων** (πρᾶγμα)
πολυ-πράγμ-ων, (κτήμα) **ἀ-κτῆμ-ων**.

Σ η μ ε ἰ σ ι ς. Τὰ ὀνόματα **πατήρ**, **μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δευτέρα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ ἀ' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτός τῆς λέξεως **ὄμος** (= εἶς καὶ ὁ αὐτός) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν **-ηρ** εἰς **-ωρ** : **ἀ-πάτωρ**, **ἀ-μήτωρ**, **προ-γάστωρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γεωσ** ἢ **-γαιος** (ἢ **-γειος**) : **λεπτό-γεωσ**, **μεσό-γαιος**, (**μεσό-γειος**).

Αἱ λέξεις **ἀγορά** καὶ **ὄνομα** ὡς β' συνθετικά μετασχηματίζονται εἰς **-ήγυρις**, **-ώνυμος** : **παν-ήγυρις**, **ὄμ-ήγυρις** — **εὐ-ώνυμος**, **ἀν-ώνυμος**.

β') Ἐπίθετον.

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον : (γνωστός) **ἄ-γνωστος**, (ἴσος) **ἄν-ισος**, (ποικίλος) **πολυ-ποικίλος**, (συνήθης) **ἀ-συνήθης** (πρβλ. νεοελλ. : **μον-ἀκριβος**, **ῥοδο-κόκκινος**).

γ') Ῥῆμα.

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον : (γράφω) **ἀντι-γράφω**, **ζω-γράφος**, (ἀκούω) **ὑπ-ακούω**, **ὑπ-ήκοος**.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις· ἄλλως σχηματίζεται **παρα-σύνθετον** ῥῆμα εἰς **-έω** ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον : **συγ-γράφω**, ἀλλὰ **ζωγραφέ-ω**, **-ῶ** (ἐκ τοῦ **ζωγράφος**) — **ἐξ-εργάζομαι**, **κατ-εργάζομαι**, ἀλλὰ **εὐεργετ-έω**, **-ῶ** (ἐκ τοῦ **εὐ-εργέτης**)· βλ. § 286.

Σ η μ ε ἰ σ ι ς. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης **βιοπαλαίω**, **χαρτοπαίζω**, **καλοτρώγω**, **κακογράφω** κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζονται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς **ἀμπελο-τέμνω**, **θυρο-κόπτω** κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') **-ς** : (**θηρά-ω**) **ὄρνιθο-θήρα-ς**, (**νικά-ω**) **ὀλυμπιο-νίκη-ς**,

(γιγνώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-
 ὠνή-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,
 (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος: (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι)
 ὑπι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ῆς (γεν. -οῦς): (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ῆς, (μαν-
 θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ῆς, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ῆς, (πίπτω, θ. πετ-)
 προ-πετ-ῆς·

δ') -της, -τωρ: (ἴστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ.
 δο-) προ-δό-της, (λαμβάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν .

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος: ἔκ-
 παλαι, ὑπέρ-εὔ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα.

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται
 καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
 θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκραιῶς τύπους λέξεων: (νέα, πόλις) νεά-
 πολις, (ἐνῶ: ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος) νεώσ-
 οικος, (δορί, κτητὸς) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστὸς) πασί-γνω-
 στος, (νοῦν, ἔχω) νουν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελο-
 πόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας
 λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι:
 (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγὸς) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω — συκο-
 φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολύς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-
 πραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις,
 αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν,
 ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον: ("Ἄρειος πάγος) Ἄρειο-
 παγ-ίτης, (καλὸς κάγαθός) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω,
 (κατὰ χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίον)
 ἀποχειροβίτος (πρβλ. νῦν: Μαύρη θάλασσα — Μαυροθαλασσ-ίτης,
 Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἔξωφρεν-ικός).

Τονισμός και σημασία τῶν συνδέτων.

α') Τονισμός.

§ 287. Παρά τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ** : (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σιτισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεὺς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ**· (ἄλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ής ἢ -ικός** : (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικής) **ἀν-ἐπιεικής**, (συμβουλευώ) **συμ-βουλευτικός**.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **αί-ρετός — ἐξαιρετός, -ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῆ) — **ὁ, ἡ ἐξαιρετός, τὸ ἐξαιρετόν** (= ἐξηρημένος, ἐκλελεγμένος)· **λυτός — διαλυτός, -ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῆ) — **ὁ, ἡ διάλυτος, τὸ διάλυτον** (= διαλελυμένος). Οὕτως **ὁ, ἡ ἄγραπτος** (= μὴ γεγραμμένος), **ὁ, ἡ χειροποίητος** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὁ, ἡ νεόδαρτος** (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γράφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφεὶς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολών, ἢτοι ἐλθών).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : **ναυ-πηγός, ἀργυρ-αμοιβός, κυν-ηγός, ψυχο-πομπός**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Παρά τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-** : **πρό-μαχος, διά-δοχος, εὖ-φορος, ἄ-γονος, δύσ-τροπος**·

β') ὄσα λήγουν εἰς **-οχος, -αρχος** καὶ **-συλος** (ἐκ τῶν ῥ. ἔχω, ἄρχω, συλῶ) :
ἡμί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος·

γ') αἱ σύνθετοι λέξεις *ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανούργος* (§ 276, 2, Σημ. 1).

β') Σημασία.

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὀριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτωσιν γενικὴν : *ἀκρόπολις* (= ἄκρα πόλις), *παλαιγενής* (= πάλαι γενόμενος), *ὀψιμαθής* (= ὀψὲ μαθών), *δημογέρον* (= τοῦ δήμου γέροντος), *ὀλιγαρχία* (= ὀλίγων ἀρχή), *πάμπρωτος* (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου : *λογογράφος* (= ὁ γράφων λόγους), *δεισιδαίμων* (= ὁ δεδιώς, ἦτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), *ἀρχέκακος* (= ὁ ἄρχων, ἦτοι κάμων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφοτέρωθεν τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὧς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου : *ἀργυρότοξος* (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον,), *σώφρων* (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), *πολύκαρπος* (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. *ξανθομάλλης* = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, *ἀνοιχτομάτης* = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνυπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ **καί** : *ιατρόμαντις* (= ἱατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), *πλουθυγία* (= πλοῦτος καὶ ὑγία), *τραγέλαφος* (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), *γλυκύπικρος* (= γλυκὺς καὶ πικρὸς).

Σημείωσις. Συνδετικά σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ, ὡς *θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἱατροφιλόσοφος, νυχθημερὸν* — *ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπαινόβγαίνω* κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

*Αγαμαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

*Αγνυμι. Βλ. *Κατάγνυμι*.

*Αγορεύω. Βλ. σελ. 144, § 254, 3.

*Αγω (= ὀδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. ἤγον, μελλ. ἄξω, ἄορ. β' ἤγαγον (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. ἤχα ἢ ἀγήοχα (§ 33, 7). — *Αγομαι, παρατ. ἤγόμην, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἄορ. β' ἤγαγόμην, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἤχθην, παρακμ. ἤγμαι, ὑπερσ. ἤγμην.

*Αἰδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ἄδ-), παρατ. ἤδον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) ἄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἄορ. ἤσα. — *Αἰδομαι, παθ. ἄορ. ἤσθην.

Αἰδοῦμαι. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Αἰρέω-ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3. Βλ. καὶ *Αἰλίσκομαι.

Αἴρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἶρ-, § 216, 2) παρατ. ἤρον, μελλ. ἄρῶ, ἄορ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ. ἤρακα. — *Αἴρομαι*, παρατ. ἤρόμην, μέσ. μέλλ. ἀρούμαι, μέσ. ἄορ. ἤράμην, παθ. ἄορ. ἤρθην, παρακμ. ἤραι.

Αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ-, ἐξ οὗ αἰσθαν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρατ. ἤσθανόμην, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἤσθόμην, παρακμ. ἤσθημαι, ὑπερσυντ. ἤσθήμην.

*Ακοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνηρημένος) ἀκοῦμαι, μέσ. ἄορ. ἤκεσάμην (§ 236, 1).

*Ακούω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

*Αἰλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικὸν τοῦ αἰρέω -ῶ, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. φαλ-, ἀλ-, ἐξ οὗ ἀλίσκ-, ἄλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. ἤλισκόμην, μέσ. μέλλων (με παθητικὴν σημασίαν) ἀλώσομαι, ἐνεργ. ἄορ. β' (με παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρακμ. (με παθ. σημασίαν) ἐάλωκα, ὑπερσ. ἤλώκειν.

*Αμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἀμαρτ-, ἐξ οὗ ἀμαρταν-, § 254, 3, β', ἀμαρτε-, § 254, 1), παρατ. ἤμάρτανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. ση-

μασίαν) ἀμαρτήσομαι, ἀόρ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάρτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἀμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἀόρ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάρτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφι - ἔννυμι = ἐνδύω· θ. Φεσ-, ἐσ-, ἐξ οὗ ἐννυ- ἐκ τοῦ ἐσσυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μελλ. (συνηρημένος) ἀμφιῶ, -εῖς κτλ. ἀόρ. ἡμφίεσα. — Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφίεσομαι, παρακμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλόω -ῶ (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλισκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, ἀόρ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλισκόμην ἢ ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οἶγω· θ. Φοιγ-, οἶγ-, ἐξ οὗ οἶγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ἀόρ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμεν, παθ. ἀόρ. ἀνεώχθην, παρακμ. ἀνέωγμαί, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θὰ εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνύω ἢ ἀνύτω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν-, § 254, 3, β', ἐχθε-), παρατ. ἀπηχθανόμην, μέσ. μέλλ. (με παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἀόρ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ.-μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλυ-, § 239, 2, Σημ.), παρατ. ἀπ-ώλλυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-λῶ, ἀόρ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπωλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-ωλόμην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἄρ-, ἄρε-, ἐξ οὗ ἄρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἀόρ. ἤρεσα. — Ἀρέσκομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἀόρ. ἤρεσάμην.

² *Ἀρχέω* -*ῶ*, *ἀόρ.* ἤρχεσα (§ 236, 1).

² *Ἀρώ* -*ῶ* (= *ἀροτριῶ*· θ. *ἀρο-*), *ἀόρ.* ἤροσα (§ 236, 1).

² *Ἀφ-ίημι*. Βλ. *Ἴημι*.

² *Ἀφικνέομαι* -*οῦμαι* (= *φθάνω*). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, γ'.

² *Ἀχθομαι* (*ἀποθετικόν*, = *δυσαραεστοῦμαι*, *ἀγανακτῶ*· θ. *ἀχθ-*, *ἀχθεσ-*), *παρατ.* ἤχθόμην, *μέσ.* μέλλ. *ἀχθέσομαι*, *παθ.* *ἀόρ.* (*μέ* *μέσῃ* *σημασίαν*) ἤχθέσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= *βαδίζω*). Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= *ρίπτω*, *κτυπῶ*· θ. *βαλ-*, *ἐξ* *οὔ* *βαλλ-*, § 216, 1, *βλη-*), *παρατ.* ἔβαλλον, *μέλλ.* (*συνηρημένος*) *βαλῶ*, *ἀόρ.* β' ἔβαλον, *παρακμ.* βέβληκα, *ὑπερσ.* ἐβεβλήκειν. — *Βάλλομαι*, *παρατ.* ἐβαλλόμην, *μέσ.* μέλλ. (*περι*) *βαλοῦμαι*, *μέσ.* *ἀόρ.* β' (*περι*) *εβαλόμην*, *παθ.* μέλλ. *βληθήσομαι*, *παθ.* *ἀόρ.* ἐβλήθην, *παρακμ.* βέβλημαι, *ὑπερσ.* ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (*εὐχρηστον σύνθετον* : *ἀναβιβάζω*, *διαβιβάζω* κτλ.), *παρατ.* ἐβίβαζον, *μέλλ.* (*συνηρημένος*) *βιβῶ*, -*ᾶς*, -*ᾶ* κτλ., *ἀόρ.* ἐβίβασα. — *Βιβάζομαι*, *μέσ.* μέλλ. (*συνηρημένος*) *βιβῶμαι*, -*ᾶ*, -*ᾶται* κτλ., *μέσ.* *ἀόρ.* ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 143 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. *γηρα-*, *ἐξ* *οὔ* *γηρασκ-*, § 254, 2), *παρατ.* ἐγήρασκον, *μέλλ.* *γηράσω* *καὶ* *μέσος* (*μέ* *τὴν* *αὐτὴν* *σημασίαν*) *γηράσομαι*, *ἀόρ.* ἐγήρασα *καὶ* *ἀόρ.* β' ἐγήραν (§ 252), *παρακμ.* γεγήρακα.

Γίγνομαι (*ἀποθετικόν*, θ. *γεν-*, *ἐξ* *οὔ* *γι-*, *γεν-*, *γι-* *γν-*, § 32, 1, *γενε-*), *παρατ.* ἐγιγνόμην, *μέσ.* μέλλ. *γενήσομαι*, *μέσ.* *ἀόρ.* β' ἐγενόμην, *παρακμ.* γεγένημαι *καὶ* *ἐνεργ.* *παρακμ.* β' (*μέ* *τὴν* *αὐτὴν* *σημασίαν*) *γέγονα*, *ὑπερσ.* ἐγεγόνειν (*πρβλ.* § 239, 1).

Γιγνώσκω (= *γνωρίζω*, *φρονῶ*, *ἀποφασίζω*). Βλ. σελ. 143, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= *δαγκάνω*· θ. *δηκ-*, *δακ-*, *ἐξ* *οὔ* *δακν-*, § 254, 3, α'), *παρατ.* ἔδακνον *μέσ.* μέλλ. (*μέ* *ἐνεργητικὴν* *σημασίαν*) *δήξομαι* (= *θὰ* *δαγκάνω* *ἢ* *θὰ* *δαγκάσω*), *ἀόρ.* β' ἔδακον. — *Δάκνομαι*, *παρατ.* ἔδακνόμην, *παθ.* *ἀόρ.* (*καὶ* *ὡς* *μέσος*) *ἐδήχθην*, *παρακμ.* δέδηγμα.

Δέω, -*ῶ* (= *δένω*). Βλ. σελ. 126 *καὶ* § 232, Σημ.

Δέω (= ἔχω ἀνάγκη· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. ἔδεον, μέλλ. δεήσω, ἀόρ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥήμα : δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). — **Δέομαι** (= ἔχω ἀνάγκη ἢ παρακαλῶ), παρατ. ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἀόρ. (με μέσσην σημασίαν) ἐδεήθην (= ἔλαβον ἀνάγκη ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. δεδέημαι (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἀόρ. (με ἔνεργ. σημασίαν) διελέχθην, παρακμ. διείλεγμαί. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 143, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἔγερ-, ἐξ οὗ ἔγειρ-, § 216, 2 καὶ ἔγρ-, § 32, 1), παρατ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἔγειρῶ, ἀόρ. ἤγειρα. — **Ἐγείρομαι**, παρατ. ἤγειρόμην, μέσ. ἀόρ. β' ἤγρόμην, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) ἤγέρθην, παρακμ. ἐγήγερμαι (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἔνεργ. παρακμ. β' (με ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγρήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιότερον) **θέλω** (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. ἤθελον, μελλ. ἐθελήσω, ἀόρ. ἠθέλησα, παρακμ. ἠθέληκα, ὑπερσ. ἠθελήκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστώς με σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 140, § 253, 2.

Εἶμί. Βλ. σελ. 96, § 192.

Εἴωθα (παρακείμενος με σημασίαν ἐνεστώτος = συνηθίζω· θ. φθθ-, φωθ-, ὦθ-), ὑπερσ. (με σημασίαν παρατατικοῦ) εἴωθειν (= συνηθίζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρατ. ἐξ-ἐπλήττων, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἀόρ. ἐξ-ἐπλήξα. — **Ἐκ-πλήττομαι**, παρατ. ἐξ-επληττόμην, παθ. μέλλ. (με μέσ. σημασίαν) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' (καὶ ὡς μέσος) ἐξ-επλάγην, παρακμ. ἐκ-πέπληγμαί, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην. Ὅμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω· βλ. καὶ πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. φελκ-, ἔλκυ-), παρατ. εἴλκων, μέλλ.

ἔλξω, ἄορ. εἰλκνσα, παρακμ. εἰλκνκα. — Ἔλκομαι, παρατ. εἰλκόμην, μέσ. ἄορ. εἰλκνσάμην, παθ. ἄορ. εἰλκνσθήην, παρακμ. εἰλκνσμαι (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμμερον θ. ἔμεσο-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

Ἔοικα. Βλ. σελ. 141, § 253, 5.

Ἐπαινέω, -ῶ Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησιμονῶ), παρατ. ἐπελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐπελαθόμην, παρακμ. ἐπιλέησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω θ. ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἄορ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 137, § 251.

Ἔπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ. εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἔψομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἔρχομαι (ἀποθετικόν ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστική τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἔλυθ-, ἔλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ. 2), ἄορ. β' ἤλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐλήλυθεν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἄορ. β' (μὲ ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα.—Ἐρωτῶμαι, παρατ. ἠρωτώμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἐσθίω (= τρώγω θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἤσθιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὐρίσκω. Βλ. σελ. 143, § 254, 2.

Ἐχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παράσχοιμι, παράσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα.—Ἐχομαι, παρατ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἔσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἐψω (= βράζω θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἤψησα.—Ἐψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, έξ οὖ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. ἐζεύγνυν, ἀόρ. ἐζευξα.— Ζεύγνυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐζευσάμην, παθ. ἀόρ. ἀ' ἐζεύχθη καὶ β' ἐζύγη, παρακμ. ἐζευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μετὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίων, παρακμ. βεβίωκα. Παθ. παρακμ. βεβίωται, μετχ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, έξ οὖ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἔζωσα, παθ. παρακμ. ἔζωσμαι ἢ ἔζωμαι (§ 236, 2).

Ἦδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἦδ-, παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἦσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἦσθη (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, έξ οὖ θεF-, θε-), παρατ. ἔθειον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θὰ τρέχω ἢ θὰ τρέξω).— Θέομαι (§ 33, 3). Βλ. καὶ Τρέχω.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, έξ οὖ θιγγαν-), ἀόρ. β' ἔθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. Ἀποθνήσκω.

Θραύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. Καθίζω.

Ἰημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ε.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. Ἀφικνοῦμαι.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω· θ. ἰλα-, έξ οὖ ἰλασκ-, § 254, 2), παρατ. ἰλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἰλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἰλασάμην, παθ. ἀόρ. ἰλάσθη.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ε.

Καθέζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, έξ οὖ ἐζ- ἐκ τοῦ ἐδ-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρατ. (μετὴν ἰδίαν σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεζόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι· κατὰ + εὔδω, θ. εὔδ-), παρατ. ἐκάθειυον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ· θ. σιδ-, ἰδ-, έξ οὖ

ἰζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρατ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημένος) καθιῶ, -εῖς κτλ., ἀόρ. ἐκάθισα ἢ καθίσα.—Καθίζομαι, παρατ. ἐκαθιζόμεν, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μεσ. ἀόρ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6, β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 143. § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω· θ. φαγ-, ἄγ-, ἐξ οὗ ἄγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άζω, ἀόρ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι μέσ. ἀόρ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθητικὴν σημασίαν) κατ-εάγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 127, § 236. 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν· θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρσ-,), ἀόρ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐκράθην, παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-). παρατ. ἐκλαιον ἢ ἐκλαον, μέλλ. κλαήσω ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) κλαύσομαι, ἀόρ. ἐκλαυσα.—Κλαίομαι, μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β', Σημ.), ἀόρ. β' ἐκραγον, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκραγα (= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐκεκράγειν (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἀόρ. ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγχαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάγγανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἴληχα.—Λαγχάνομαι, παθ. ἀόρ. ἐλήχθην, παρακμ. εἴληγμα (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάμβανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω ἢ θὰ λάβω), ἀόρ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἴληφα, ὑπερσ. εἰλήφειν.—Λαμβάνομαι, παρατ. ἐλαμβανόμεν, μέσ. ἀόρ. ελαβόμεν, παθ. μέλλ. ληφθή-

σομαι, παθ. ἄορ. ἐλήφθην, παρακμ. εἴλημμαι, ὑπερσ. εἰλήμμη (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, διαφεύγω τὴν προσοχὴν, θ. ληθ-, λαθ-, ἐξ οὗ λανθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάνθανον, μέλλ. λήσω, ἄορ. β' ἔλαθον, παρακμ. λέληθα, ὑπερσ. ἐλελήθειν. Βλ. καὶ Ἐπιλανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Φερε-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-), παρατ. ἔλεγον, μέλλ. λέξω ἢ ἐρῶ (συνηρημένος), ἄορ. α' ἔλεξα ἢ εἶπα, ἄορ. β' εἶπον, παρακμ. εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν.—Λέγομαι, παρατ. ἐλεγόμην, παθ. μέλλ. λελήσσομαι ἢ ῥηθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλέχθην ἢ ἐρρήθην, παρακμ. λέλεγμαι ἢ εἶρημαι, ὑπερσ. εἰρήμην, τετελ. μέλλ. εἰρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. καὶ διαλέγομαι καὶ συλλέγω.

Λείπω (= ἀφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρατ. ἔλειπον, μέλλ. λείψω, ἄορ. β' ἔλιπον, παρακμ. λέλοιπα, ὑπερσ. ἐλελοίπειν (§ 222).—Λείπομαι, παρατ. ἐλειπόμην, μέσ. μέλλ. λείβομαι, μέσ. ἄορ' β' ἐλιπόμην, παθ. μέλλ. λειφθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλείφθην, παρακμ. λέλειμμαι, ὑπερσ. ἐλελείμμη, τετελ. μέλλ. λελείβομαι.

Λεύω (θ. λευ-· εὐχρηστον τὸ σύνθετον καταλεύω = λιθοβολῶ, φονεύω διὰ λιθοβολισμοῦ), παρατ. κατ-έλενον, ἄορ. κατ-έλευσα. παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. ἄορ. κατ-ελεύσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 144, § 254, 2, β'.

Μάχομαι (ἀποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρατ. ἔμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοῦμαι, μεσ. ἄορ. ἔμαχεσάμην, παρακμ. μεμάχημαι.

Μεῖγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, ἐξ οὗ μειγνυ-, § 239, 2, καὶ μιγ-), παρατ. ἐμείγνυν, μέλλ. μείξω, ἄορ. ἔμειξα.—Μεῖγνυμαι, παρατ. ἐμειγνύμην, μέσ. ἄορ. ἐμειξάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐμείχθην (καὶ β' ἐμίγη), παρακμ. μέμειγμα, ὑπερσ. ἐμεμείγμη.

Μέλει (ἀπρόσωπον, = ὑπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρατ. ἔμελε, μελ. μελήσει, ἄορ. ἐμέλησε, παρακμ. μεμέληκε, ὑπερσ. ἐμεμήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, ἀναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρατ. ἔμελλον ἢ ἤμελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, ἄορ. ἐμέλλησα. — Μέλλεται.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρατ. ἔμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, ἄορ. ἔμεινα, παρακ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω = ὑπενθυμίζω· θ. μνη-, ἐξ οὗ μιμνησκ-, ἐκ τοῦ μιμνησικ-, § 254, 2, γ'), παρατ. ἐμίμνησκον, μέλλ. μνήσω, ἀόρ. ἔμνησα.—'Αναμιμνήσκομαι, παρατ. ἐμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃν σημασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστώτος) μέμνημαι (= ἐνθυμοῦμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέμω. Βλ. σελ. 143, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρατ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. ἔνευσα, παρακμ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-), ἀόρ. ἔξεσα (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 141, § 253, 3.

Οἶομαι ἢ οἶμαι (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἰ-, οἶε-), παρατ. ᾠόμην ἢ ᾠμην, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ᾠήθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν· ἐνεστώς μὲ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει· θ. οἶχ-, οἶχε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ᾠχόμην (= ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχήσομαι.

***Ολλυμι.** Βλ. Ἀπόλλυμι.

Ομνυμι** (= ὀμνύω, ὀμόνω· θ. ὀμ-, ἐξ οὗ ὀμνυ-, § 239, 2, ὀμο-), παρατ. ᾠμνυν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὀμοῦμαι (= θὰ ὀμνύω ἢ θὰ ὀμόσω), ἀόρ. ᾠμοσα, παρακμ. ὀμώμοκα, ὑπερσ. ᾠμωμόκειν.—Ομνυμαι**, παρατ. ᾠμνύμην, μέσ. ἀόρ. ᾠμωσάμην, παθ. μέλλ. ὀμοσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ᾠμόσθην, παρακμ. ὀμώμοται, ὑπερσ. ᾠμώμοτο, μετχ. ὀμωμοσμένος. (Βλ. § 190 καὶ § 236, 1.).

***Ονίημι.** Βλ. σελ. 137, § 251.

***Οράω-ᾶ** (= βλέπω· θ. Φορα-, ὄρα-, ὄπ-, Φειδ-, Φιδ-, ιδ-), παρατ. ἑώραν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὄφομαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β' εἶδον (ὑποτ. ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), παρακμ. ἐόρακα ἢ ἐώρακα, ὑπερσ. ἐωράκειν.—'Ο-

ρῶμαι, παρατ. ἐωρώμην, μέσ. ἀόρ. β' εἰδόμην (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ. ἀόρ. ὤφθην, παρακμ. ἐόραμαι καὶ ὤμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

᾽Οφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὀφελν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρατ. ὤφειλον, μέλλ. ὀφειλήσω, ἀόρ. ὠφείλησα καὶ ἀόρ. β' ὤφελον, παρακμ. ὠφείληκα, ὑπερσ. ὠφειλήκειν. — ᾽Οφείλομαι, παρατ. ὠφειλόμην, παθ. ἀόρ. (ὠφειλήθην), μτχ. ὀφειληθεῖσα.

᾽Οφλισκάνω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ ὀφλισκαν-, § 254, 3, β', καὶ ὀφλε-), παρατ. ὠφλίσκανον, μέλλ. ὀφλήσω, (ἀόρ. α' μτγν. ὠφλησα καὶ) ἀόρ. β' ὠφλον, παρακμ. ὠφληκα, ὑπερσ. ὠφλήκειν.

Παίξω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδj-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-), παρατ. ἐπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἐνεργ. σημασίαν) παιξοῦμαι (= θὰ παίξω, ἢ θὰ παίζω), ἀόρ. ἐπαιξα. Παθ. παρακμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρατ. ἐπαιον, μέλλ. παίσω, ἀόρ. ἐπαισα, παρακμ. πέπαικα. — Παθ. ἀόρ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρατ. ἐπασχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἀόρ. β' ἐπαθον, παρακμ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), ἀόρ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρατ. ἐπειθον, μέλλ. πείσω, ἀόρ. ἐπεισα, παρακμ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐπεπέικειν. — Πείθομαι, παρατ. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, ἀόρ. β' ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐπεισθην, παρακμ. πέπεισμαι, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= ἔχω πεποίθησιν, θαρρῶ), ὑπερσ. ἐπεποίθειν.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὐχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρατ. ἐπετάννυν, ἀόρ. ἐπέτασα. — Πετάννυμαι, παρατ. ἐπεταννύμην, παρακμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (ἀφροετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. ἔπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρατ. ἐπηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάμην, παθ. μέλλ. β' παγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με μέσῃν σημασίαν) πέπηγα (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίμπρωμι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. ἐπινον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) πίομαι (= θὰ πίνω ἢ θὰ πῖω), ἀόρ. β' ἐπιον, παρακμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρατ. ἐπινόμην, παθ. ἀόρ. ἐπόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρα-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπρόθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρατ. ἐπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἐπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. β' (με σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — Παθ. μέλλ. β' πληγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγην, παρακμ. πέπληγμαι, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω με τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων παίω, πατάσσω καὶ τύπτω ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς πληγὰς δίδωμι, πληγὰς ἐμβάλλω κ.ἄ.). Βλ. καὶ ἐκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρατ. ἔπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἔπραξα, παρακμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρῖ-), ἀόρ. ἐπρῖσα, παθ. παρακμ. πέπρῖσμα (§ 236, 2).

Πτύω, ἀόρ. ἐπτῦσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμαι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρων.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ

οὐ πυνθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐπυνθανόμεν, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπυθόμεν, παρακμ. πέπυσμαι, ὑπερσ. ἐπεπύσμεν.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδίδομαι, παρατ. ἐπώλουν ἢ ἀπεδιδόμεν, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἀόρ. ἀπεδόμην, παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — Πωλούμαι ἢ πιπράσκομαι, παρατ. ἐπωλούμην, παθ. ἀόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. ἔρρεον, μέσ. μέλλ. (με ἔνεργ. σημασίαν) ῥυήσομαι, ἀόρ. ἐρρύην, παρακμ. ἐρρύηκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῥήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἐρρήγνυν, μέλλ. ῥήξω, ἀόρ. ἐρρηξα. — ῥήγνυμαι, παρατ. ἐρρηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐρρηξάμην, παθ. ἀόρ. β' ἐρράγην, ἔνεργ. παρακμ. (με μέσην ἢ παθητ. σημασίαν) ἐρρωγα, ὑπερσ. ἐρρώγειν.

ῥιγῶ. Βλ. σελ. 123, § 233.

ῥωύννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἀόρ. ἔρρωσα. — Παθ. ἀόρ. (καὶ με μέσην σημασίαν) ἐρρώσθην, παρακμ. ἔρρωμαι (μτχ. ἐρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβες-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη· συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρατ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἀόρ. ἔσβεσα. — Σβέννυμαι, παρατ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐσβέσθην, ἔνεργ. ἀόρ. β' (με παθητ. σημασίαν) ἔσβην (πρβλ. § 252), ἔνεργ. παρακμ. (με παθ. σημασίαν) ἔσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 127; § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾶπ-, § 32, 5 καὶ 6). — Σήπομαι, παθ. μέλλ. β' σαπήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐσάπην, ἔνεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεπάμην, παρακμ. ἔσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέψομαι.

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-), παρατ. ἐστρώννυ, ἀόρ. ἐστόρεσα. — Στόρνυμαι, παρακμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἀόρ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἀόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἀόρ. α' (με μέσσην σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμα. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 116, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἀόρ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρατ. ἔτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' ἔτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἀόρ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἀόρ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (με μέσσην ἢ παθ. σημασίαν) τέτμηκα, ὑπερσ. ἐτετμήκει.

Τίθημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τῖν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἀόρ. ἔτεισα, παρακμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλων τείσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐτεισάμην, παθ. ἀόρ. ἐτείσθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 254, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἀόρ. ἔτρωσα. — Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος με ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἀόρ. β' ἔδραμον, παρακμ. δεδράμηκα, ὑπερσ. ἐδεδραμήκει. Βλ. καὶ θέω.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω· θ. τυχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυχαν-, § 254, 3, β', τυχε-), παρατ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ.

σημασίαν) τεύξομαι (= θὰ ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. τε-
τύχηκα.

Τύπτω (= κτυπῶ· θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ.
ἔτυπτον, μέλλ. τυπήσω, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἔπαισα ἢ πληγὰς ἔδωκα,
παρακμ. πέπληγα ἢ πληγὰς δέδωκα). — Τύπτομαι (ἢ πληγὰς λαμβάνω,
παρατ. πληγὰς ἐλάμβανον, παθητ. μέλλ. πληγὰς λήψομαι, παθ. ἀόρ.
πληγὰς ἔλαβον), παρακμ. τέτυμμαι (ἢ πέπληγμα ἢ πληγὰς εἴληφα).
Βλ. καὶ παίω, πατάσσω, πλήττω.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι· θ. σχ-, σχε-,
σχ-, ἐξ οὗ ἰσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἰσχνε-, § 254, 3, γ'), παρατ.
ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ. ὑποσχήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ὑπεσχόμεν (ὑποτ.
ὑπόσχωμαι, εὐκτ. ὑποσχοίμην, ὑπόσχοιο κτλ.), παρακμ. ὑπέσχημαι,
ὑπερσ. ὑπεσχήμην.

Φέρω (φερ-, οἰ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. ἔφερον, μέλλων
οἶσω, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἤνεγκα καὶ β' ἤνεγκον, παρακμ. ἐνήνοχα,
ὑπερσ. ἐνηνόχειν. — Φέρομαι, παρατ. ἐφερόμην, μέσος μέλλ. οἶσομαι,
μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) ἤνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἰσθήσομαι καὶ ἐνεχθή-
σομαι, παθ. ἀόρ. ἤνεχθην, παρακμ. ἐνήνεγμα, ὑπερσ. ἐνηνέγμην (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος·
θ. φευγ-, φυγ-), παρατ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (με ἐνεργητ. σημασίαν)
φεύξομαι καὶ (δωρικὸς) φευξοῦμαι, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. πέφευγα,
ὑπερσ. ἐπεφεύγειν.

Φημί. Βλ. σελ. 140, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω· θ. φθη-, φθα-, φθᾶν-), πα-
ρατ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) φθήσομαι, ἀόρ. α'
ἔφθασα καὶ β' ἔφθην (§ 252), παρακμ. ἔφθακα.

Φθείρω. Βλ. σελ. 116, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 138, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαϊρ-, § 216, 2, χαϊρε-), πα-
ρατ. ἔχαιρον, μέλλ. χαϊρήσω, ἀόρ. β' ἐχάρην (§ 252), παρακμ. γέγηθα.

Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χόω ἢ χώννυμι. Βλ. σελ. 127, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ· θ. χρη-, χρα-), ἀόρ. ἔχρησα. — *Χρῶμαι* (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην, παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 142, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 123, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω· θ. φωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. ἐώθουν, μέλλ. ὤσω, ἀόρ. ἔωσα. — *᾽Ωθοῦμαι*, παρατ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὄσομαι, μέσ. ἀόρ. ἔωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην, παρακμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. φωνε-, ὠνε-, πρια-), παρατ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. ἀ' (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἠγόρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρακμ. ἐώνημαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- Ἀκατάληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 63, 1.
- Ἄκλιτα** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 24, § 38, 2 — σελ. 146, § 257 κ.έ.
- Ἀναδιπλασιασμός** (ῥημάτων), σελ. 92, § 186 — ἀνώμαλος, σελ. 95, § 189 — Ἀττικός, σελ. 95, § 190 — ἐνεστωτικός, σελ. 128, § 239, 1.
- Ἀνάπτυξις** συμφώνου, σελ. 20, § 34.
- Ἀνομοίωσις** συμφώνου, σελ. 23, § 37, 7 — συλλαβῆς, σελ. 20, § 33, 7.
- Ἀντέκτασις**, σελ. 18, § 32, 6.
- Ἀντιμεταχώρησις**, σελ. 18, § 32, 4.
- Ἄντωνυμιαί**, σελ. 73, § 147 κ.έ.
- Ἄνώμαλα** οὐσιαστικά, σελ. 50 § 104.
- Ἄνώμαλα** ἐπίθετα, σελ. 64, § 131 — παραθετικά, σελ. 69, § 141 κ.έ.
- Ἄνώμαλα** ῥήματα, σελ. 142, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων, σελ. 167 κ.έ.).
- Ἄοριστοι** δεύτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 138, § 252.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 88, § 178.
- Ἀποβολή** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 1 — συμφώνου, σελ. 18, § 33 κ.έ.
- Ἀποθετικά** ῥήματα, σελ. 145, § 256.
- Ἄρθρον**, σελ. 26, § 42.
- Ἀριθμητικά**, σελ. 82, § 164 κ.έ.
- Ἀριθμοί** ὀνομάτων, σελ. 26, § 41, 2 — ῥημάτων, σελ. 88, § 177.
- Ἄτονοι** λέξεις, σελ. 12, § 18.
- Ἄττικόκλιτα** οὐσιαστικά, σελ. 33, § 59 — ἐπίθετα, σελ. 58, § 117.
- Ἀὔξησις** ὁμαλή, σελ. 91, § 185 κ.έ — ἀνώμαλος, σελ. 93, § 188.
- Ἀφομοίωσις** φωνήεντος, σελ. 17 § 32, 3 — συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ σελ. 23 § 37, 6, γ'.
- Ἄφωνα**, σελ. 6 § 3, 1.
- Ἄφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 40, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 108, § 210 κ.έ.
- Γένος**, σελ. 25, § 41, 1 — σελ. 27, § 45 — σελ. 54, § 106 κ.έ.
- Γράμματα**, σελ. 5, § 1 κ.έ.
- Δεύτεροι** χρόνοι ῥημάτων, σελ. 116, § 221 κ.έ.
- Διάθεσις** ῥήματος, σελ. 86, § 171.
- Δίγαμμα**, σελ. 5, § 1, Σημ.
- Διπλόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 64.
- Δίφθογγοι**, σελ. 7, § 6.
- Δυϊκός** ἀριθμός, σελ. 26, § 41, 2 — ὀνομάτων, σελ. 50, § 103 — ῥημάτων, σελ. 107, § 209.
- Ἐγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 88, § 175.
- Ἐγκλισις** τόνου, σελ. 12, § 19.
- Ἐγκλιτικαί** λέξεις, σελ. 12, § 20.
- Εἶμι** (βοηθητικόν), σελ. 96, § 191 κ.έ.
- Ἐκθλιψις**, σελ. 16, § 28.
- Ἐκτασις** φωνήεντος, σελ. 18, § 32, 6.
- Ἐνρινα** σύμφωνα, σελ. 6, § 5.
- Ἐνρινόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 42, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Ἐπίθετα**, σελ. 54, § 105 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 155, § 271 κ.έ. — παραθετικά, σελ. 67, § 136 κ.έ.
- Ἐπιρρήματα**, σελ. 146, § 257 — ἀριθμητικά, σελ. 84, § 168 — παράγωγα, σελ. 157, § 274 — παραθετικά, σελ. 72, § 146.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 147, § 261.
- Ἐτυμολογικόν**, σελ. 148, § 262 κ.έ.
- Εὐφωνικά** σύμφωνα, σελ. 17, § 31.
- Ἡμίφωνα** σελ. 6, § 3, 2.

- Ἡμιφονόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 42, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Θέμα** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24 § 39, 1 — ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 35, § 64, 2 καὶ σελ. 128, § 240 — ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 89, § 181.
- Καταληκτικά** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 63, 1.
- Κατάληξις** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24, § 39, 1 — καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 29, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 32, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 37, § 71, ῥημάτων, σελ. 98, § 194 κ.έ.
- Κλίσις** σελ. 24, § 38, 2 καὶ σελ. 26, § 41, 3 — πρώτη, σελ. 27, § 46 κ.έ., δευτέρα, σελ. 31, § 53 κ.έ., τρίτη, σελ. 34, § 61 κ.έ.
- Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου**, σελ. 24, § 38, 2.
- Κράσις**, σελ. 15, § 26.
- Ληκτικά** (ἢ τελικά) σύμφωνα, σελ. 18, § 33, 1.
- Μέρη τοῦ λόγου**, σελ. 24, § 38 — ἄκλιτα, σελ. 146, § 257 κ.έ. — κλιτά, σελ. 24, § 38 κ.έ.
- Μετάθεσις** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 2 — συμφώνου, σελ. 20, § 35.
- Μετοχή**, σελ. 80, § 178, 2 — κλίσις μετοχῶν, σελ. 65, § 132 κ.έ.
- Μονόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 64, 1.
- Οὐσιαστικά**, σελ. 26, § 43 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 151, § 268 κ.έ.
- Παραγωγή**, σελ. 148, § 262 κ.έ.
- Παραθετικά** ἐπίθετα, σελ. 67, § 136 κ.έ. — ἐπιρρήματα, σελ. 72, § 146.
- Παρασύνθετα**, σελ. 164 § 286.
- Παρεπόμενα** ὀνόματος, σελ. 26, § 41, 3, Σημ. — ῥήματος, σελ. 86, § 170.
- Πνεύματα**, σελ. 9, § 12 κ.έ.
- Προθέσεις**, σελ. 146, § 258 κ.έ. — ὡς πρώτα συνθετικά, σελ. 161, § 280, 2.
- Πρόσφωνα**, σελ. 104, § 198, 2.
- Πρόσωπα** (τοῦ λόγου), σελ. 73, § 148 — ῥήματος, σελ. 88, § 176.
- Πτώσις**, σελ. 24, § 40.
- Ῥῆμα**, σελ. 86, § 169 κ.έ.
- Ῥήματα** ἀποθετικά, σελ. 145 § 256 — βαρύτονα, σελ. 97, § 193, 1 καὶ σελ. 98 § 194 κ.έ. — περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 97, § 193, 2, σελ. 119, § 226 κ.έ. — ἀφονόληκτα, σελ. 108, § 210 κ.έ. — ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 112, § 216 κ.έ. — εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. — κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 251 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 149, § 265 κ.έ.
- Σημεῖα** τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 13, § 22.
- Σιγμόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 92 κ.έ.
- Συγκοπή** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 1.
- Συγκοπτόμενα** τριτόκλιτα, σελ. 45, § 89.
- Συζυγία** ῥημάτων, σελ. 86, § 172 — τῶν εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. — τῶν εἰς -ω, σελ. 97, § 193 κ.έ.
- Συλλαβή**, σελ. 8, § 8 — συλλαβισμός, σελ. 8, § 10.
- Συμπνευματισμός**, σελ. 22, § 37, 1.
- Σύμφωνα**, σελ. 6, § 3 κ.έ.
- Συμφονόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 40, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 108, § 210 κ.έ.
- Συναίρεσις**, σελ. 15, § 24.
- Σύνδεσμοι**, σελ. 147, § 260.
- Συνηρημένα** ὀνόματα, σελ. 30, § 51 — σελ. 33, § 57 — ῥήματα, σελ. 119, § 226 κ.έ.
- Σύνθεσις**, σελ. 148, § 262, 3 — σελ. 158, § 275, κ.έ.

- Σύνθετα**, σελ. 148, § 262, 3 – σελ. 158, § 275 κ.έ. – νόθα, σελ. 164, § 285 – συνθέτων σημασία, σελ. 166, § 289 – συνθέτων τονισμός, σελ. 165, § 287 κ.έ.
- Συστολή φωνήεντος**, σελ. 18, § 32, 6.
- Τονισμός**, τόνοι σελ. 10, § 14 κ.έ. – τονισμός συνθέτων, σελ. 165 § 287 κ.έ.
- Ύγρα σύμφωνα**, σελ. 6, § 5.
- Ύγρόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 44, § 86 – ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Φθογγικά πάθη**, σελ. 14, § 23 κ.έ.
- Φωνή ῥήματος**, σελ. 86, § 173.
- Φωνήεντα**, σελ. 5, § 2 – θεματικά, σελ. 201 – ἐγκλιτικά, σελ. 106, § 208.
- Φωνεντόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 66, 1 και § 67 κ.έ. – ῥήματα, σελ. 90, § 183 – σελ. 119, § 226 κ.έ.
- Χαρακτήρ** θέματος, σελ. 24, § 39, 2 – ῥηματικός, χρονικός σελ. 90, § 182 – σελ. 104, § 198 κ.έ.
- Χρόνοι ῥήματος** σελ. 87, § 174.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

Ἐκδοσις : ΚΓ' - 1975 (VI) Ἀντ/πα : 155.000 - Σύμβασις 2570/23-4-75

Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : Γραφικὴ ΕΠΕ, Κλείτορος 19-21 Περιστέρι

